

EVANGÉLIKUS Élet

Szalóki Ági:
Szócsó vagyok

Gryllus Dániel
és Sumonyi Zoltán
új lemeze

A hálával kezdődik
minden

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 82. évfolyam, 39-40. szám | 2017. október 8. | Evangelikus.hu

OKTÓBER A REFORMÁCIÓ HÓNAPJA

„...változatok meg értelmek megújulásával...”
(Róm 12,2)

Ünnepélyes megnyitó: Budapest, Deák téri evangélikus templom, október 1. 18:00

Területi Női Találkozó: Kecskemét, október 7. Kecskemét,
Evangélikus templom(6000 Kecskemét, Szabadság tér 3.)

Ökumenikus Missziói Nap: Dabas, október 8. 17:00
Dabasi Református Templom (2370 Dabas, Ravasz László u. 7.)

Reformációi Istentisztelet: Budapest, október 29. 17:00
Újpesti Baptista Gyülekezet (1043 Budapest, Kassai u. 26.)

Reformációi Megemlékezés:
Budapest, Reformációi Emlékpark (Fasor) október 31. 17:00

Tel.: +36 1 371-2690 Fax: +36 1 371-2691

E-mail: oikumene@meot.hu • <http://www.meot.hu/>

Ünnepre hangolódva

A reformáció hónapjának első lapszámában szinte nincs is olyan anyagunk, amelyben valamilyen formában ne kerülne elő a jubileumi év, annak jelentősége, sokszínű programkínálata vagy egy-egy személyes gondolat az ötszázadik évfordulóról. És ez így is van rendjén. Mindamelllett, hogy próbálunk egyházunk minden, közérdeklődésre számot tartó eseményéről hírt adni, továbbra is figyelni szeretnénk az érdekességekre, a jubileumi év üzeneteire, különlegességeire, egy-egy kiemelkedő művészi teljesítményre.

E lapszámunkban személyes beszámolót kínálunk a *Luther poporatóriumról*, amely a wittenbergi vártemplom melletti szabadtéri színpadon került színre, és amelyből – ha minden igaz – ízelítőt kaphatunk a budapesti sportarénában október 31-én rendezendő ünnepségen is. A Gárdonyi Zsolt orgonaművésszel, zeneszerzővel készült interjú igazán szép családi örökséget mutat be: olvasóink az ő, illetve édesapja, Gárdonyi Zoltán sokrétű alkotói és tudományos munkásságával ismerkedhetnek meg. A reformáció ünnepi évéhez kapcsolódva több Gárdonyi-kompozíció is felcsendül Magyarországon és a világban. „Családi alapon” jött létre a Rákosmente evangélikusságának emlékeit bemutató kiállítás is: kezdeményezőivel, ifj. Zászkaliczky Pállal és Zászkaliczky Annával készült interjúkból kaphatnak képet olvasóink a tárlatról.

A teremtés hetét idén szeptember 24. és október 1. között rendezték; ennek apropóján kérdeztük a teremtésvédelemről az evangélikus-református Kodácsy házaspárt. De előkerült az önkéntesség szerepe is – nemcsak a csodálatos énekhangú Szalóki Ágival folytatott beszélgetésben, hanem a *72 óra kompromisszum nélkül* elnevezésű kezdeményezés ötletgazdájával szót váltva is.

Beköszöntött az ősz. Schmidt Egon ornitológus, Kossuth-díjas író élvezetes cikkében erdőn-mezőn kalandozhatunk a természetben is otthonosan mozgó szerzővel.

Gryllus Dániel frissen megjelent albuma sokaknak szerezhet örömet, korosztálytól függetlenül. „A jézusi ígét kell eljuttatni a hallgatóihoz. Fontos, hogy a versek rezonálnak a kétezer évvel ezelőtti példázatokra, amelyek persze ma is beleszólnak az életünkbe, és ez a fantasztikus bennük” – meséli Smidéliusz Gábor a *Tíz példázat* című lemezről.

Remélem, nemcsak a lemez, de legújabb lapszámunk is úgy rezonál az egyházunkban történt eseményekre, a világ dolgaira és figyelemre méltó alkotókra, hogy érdemes legyen miatta az őszi betakarítások és kitarítások idején egy kicsit megállni és elolvasni.

■ KÉZDI BEÁTA

Felfelé tekinteni a zenével

Szalóki Ági énekesnő nemcsak a hazai nép- és világzene kiemelkedő tehetségű művelője, számos elismerés tulajdonosa, hanem az önkéntesség elkötelezett híve, jó néhány egyházi és szociális intézmény, alapítvány munkájának segítője is. Őt kérdeztük reformációról, a zene, a hit és az ima kapcsolatáról, az önkéntesség fontosságáról.

16. oldal

A retorikáról szakértő szemmel

„A jó előadókészség hatással van a karrierre. Reflektorfénybe állítja az egyént. Az átlag fölé emeli, mert aki jól beszél, elhitheti az embertársával, hogy másban is kiváló” – mondja Benkő Vilmos tehetséggondozó, a nyilvános beszéd oktatója. Lapunknak börtönprogramokról, prédikáló lelkészekről és a képviselők közéleti megszólalásairól beszélt.

37. oldal

A hálaadással kezdődik minden

Sok függ attól, hogy merünk-e természetesek lenni. Emberi kapcsolatainkban és önmagunkkal szemben is – állítja a Kodácsy házaspár. A teremtés hetének idei ünnepére hangolódva kérte interjúra lapunk dr. Kodácsy-Simon Esztert, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógiai Tanszékének vezetőjét, matematika-fizika szakos középiskolai tanárt és dr. Kodácsy Tamás dunakeszi református lelkészt, programozómatematikus, akik mindennapi életükben is igyekeznek gyakorolni a teremtésvédelmet. A teremtett világgal való harmonikus kapcsolat kialakításának lehetőségeiről beszélgettünk velük.

29. oldal

Láthatóan evangélikus

Kolontári Attila gépészmérnök, fejlesztőmérnök, kántor – Vöröstó. Evangélikusnak lenni identitást jelent, azt, hogy egész életem – ahogy a munkát végzem, ahogy a világban vagyok – ebben a szellemiségben telik. A soproni líceumban tanultam, majd egyetemistaként kezdtem el igazán a gyülekezetbe járni. Fiatalon annyira nem éltem meg az istentisztelet lényegét, mára a hálaadást és a közösséget fedezem itt fel. Az orgonálás számomra imádság. A nagyvázsonyi lelkész, Németh Szabolcs biztatására kezdtem el hat éve a kántori szolgálatot. Eljártam a fóti kántorképzőbe is. Munka mellett nem könnyű gyakorolni, de igyekszem minél jobban játszani. Fejlesztőmérnökként egy multinál dolgozom, úgy érzem, hogy a hit és a kántori szolgálat tartást ad, amire mások is tisztelettel felnéznek. Luther azt mondja, hogy ha valaki becsületesen végzi a munkáját, akkor az is imádságnak vehető. Ma, amikor kizsákmányolásról szól a világ, jó, ha észrevesszük, hogy nekünk nem a korszellemet kell követnünk, hanem életünkkel szükséges evangélikusságunkat, hitünket képviselnünk.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Hetven év után megvalósuló terv

Meghatódva olvastam lapunkban, hogy Pestszentimrén elhelyezték a Luther-kápolna alapkövét. Az egyszerűnek tűnő hír bennem szép emlékeket ébresztett. Az akkori pestszentimrei fiókgyülekezet már az 1930-as években határozott templomépítésről! Édesapám volt a felügyelő, ebből kifolyólag sok ezzel kapcsolatos eseménynek, beszélgetésnek tanúja voltam. A lelkesedésnek is, amellyel lépésről lépésre, fillérről fillérré igyekeztek megteremteni az anyagi lehetőségeket.

1944-ben már az építkezés megkezdéséről hallottam beszélni... Nagyon jól

emlékszem a nagy téglarakásokra, amelyek az 1940-es évek elején már a falazásra vártak! Aztán közbeszólt a történelem...

Nagyon örülök, hogy az akkori szép tervek – hetven év után – mégis megvalósulnak! A gyümölcs beérett, de emlékezzünk azokra is, akik a gyümölcsöt termő fa magját – egyszer régen – elvetették, viszont a világháború és az azt követő események nem tették számukra lehetővé, hogy a gyümölcsöt akkor leszüretelhessek.

FRI TSCH OTTÓ
(Budapest)

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, aki Jézus Krisztusban megváltottál és új életet ajándékoztál nekünk, és aki Szentlelked erejével egy közösségbe hívtad a Krisztus-követőket, segíts, hogy egy Lélekkel, egy akarattal könyörögjünk hozzád.

Urunk, bocsásd meg, hogy nem tudunk a te békességedből élve békességet teremteni. Könyörgünk, segíts megállítani nyelvünket, amikor nem tudunk szeretetben igazat szólni. Űzd távol tőlünk az ítékezés indulatát, amikor mások hitét, kegyességét akarjuk mérlegre tenni.

Könyörgünk azért, hogy egyházad és benne minden Krisztus-tanítvány azon az úton járjon, amelyre elhívtad. Könyörgünk azokért, akik szószerűen állva hirdetik igédet, és azokért, akikre a leghétköznapibb közösségekben bíztad a rólad szóló tanúsokadás feladatát. Segítség szabaduljunk az üres frázisoktól, add nekünk élőtető Lelkedet szavainkba, tetteinkbe.

Könyörgünk azokért, akik eddig nem tudtak vagy nem akartak egyházad közösségében élni. Köszönjük neked, hogy Fiadban azért jöttél, hogy megkeresd az elvesztettet. Ezért remélhetjük, hogy te mindenkihez találj utat: a fájdalomába belevesztetthez, az élet felszínességébe kopott-hoz, a téged félreismerőhöz, a téged nem keresőhöz. Tégy minket eszközzé, hogy megtaláld az elvesztettet.

Könyörgünk azokért, akiknek a mi feleslegünkben sem jut mindennapi kenyér és tiszta ivóvíz. Azokért, akiknek nincs otthonuk, nincs munkájuk, nincsenek értelmes céljaik. Segítség, Urunk, hogy igazságosabb és emberibb világot építhessünk ezen a földön, és nyisd meg a szemünket arra, amit ezért nekünk kell megtennünk.

Mennyei Atyánk, köszönjük neked, hogy gyermekeidként könyöröghetünk hozzád. Tartsd meg bennünk ezt a bizalmat, hitet életünk minden napján, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

Ézs 49,1-6

Figyeljete!

Így vagy úgy, de mindenki figyelmet igényel magának, még hozzá elsősorban azok részéről, akikkel összefonódik az élete. A csecsemő sír, a kamasz gyakran durcásan kizár mindenkit az életteréből, a mindennapok leterheltségét nyögő felnőtt sok esetben indulatossá válik, idősektől pedig gyakorta halljuk, hogy magányukban igazán többször is kereshetnénk őket. Minőségi figyelemből azonban egyre kevesebbet tudunk adni egymásnak.

Így aztán ki-ki úgy érezheti, nem kap elég figyelmet, vagy éppen sokkal szélesebb nyilvánosságot igényelne az, amit meg akar osztani a világgal. Pedig úgy tűnik, mi sem egyszerűbb manapság, mint széles nyilvánossághoz jutni, hiszen a hagyományos csatornák mellett, mint az újság, könyv, szóróanyagok, rádió- és tv-műsorok, a jelenben még hatékonyabb, különösebb ismertséget, tekintélyt sem feltétlenül igénylő módok vannak a nyilvánosság elérésének. Bloggerek várják, hogy elolvassák interneten közzétett véleményüket, vloggerek készítenek mozgóképes anyagokat számtalan témában, áhíróldalak igyekeznek megtéveszteni az olvasókat, akár a valódi hírportálok kárára, sokan pedig közösségi oldalakon gyarapítják „követőik” számát, és ne feledkezzünk meg a célközönségről sem, amely nem arctalan, és egyáltalán nincs passzivitásra kárthatva, sőt az internetes közösségi oldalakkal megtámogatott nyilvánosság segítségével bárki könnyedén ismertté válhat.

Van tehát mit mondanunk egymásnak. Sokan keresik is a módját annak, hogy gondolataik nyilvánosságot kapjanak, és egymást építő diskurzus alakuljon ki. Ám minden építő szándék ellenére mindig ott van a kérdés: tartalom dolgában tényleg olyan fontos az, amit nap mint nap sok-sok csatornán üzeni akarunk egymásnak? Mennyire öncélú, mennyire kicsinyes, szűk látókörű az a mögöttes szándék, amely egy-egy megnyilatkozást életre hív? Mennyiben érdekel egyáltalán a másik ember?

Van, ami tényleg mindenkinek szól. A sok-sok csúsztatás, homályos szándék, felesleges információ mögött is van mindig valaki. És ez a valaki – bármilyen oka volt is arra, hogy felhívja magára a figyelmet – mindenhogyan érdekes. Ha akarja, ha nem, végső soron jogos az igénye, róla nem lehet hallgatni, és rólam sem, aki olvasom, hallgatom a gondolatait, nézem őt, és – akár csak magamban – reagálok.

A közlésáradat okozta zűrzavarban is mindig ott a lehetőség az egymásra találásra, és ahogyan mélyül a párbeszéd, úgy veszi át a felszínes közlések helyét a lelki közösség. A felszínességet elhagyva pedig lehetek én is az erőteljesebb közlő, ha engem még jobban érdekel a másik ember, mert Isten érdeklődővé tett.

Ezt a valódi egymás felé nyitást hirdeti meg a prófétái szó. Hiszen minden figyelemfelhívás mögött létkérdések húzódnak, melyekre hamar rá fog lelni az, akit az Örökkévaló bevont a pár-

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

beszédbe. Hasztalan erőlködés? Ugyan, dehogy. Létkérdésekről nem lehet hallgatni és nem lehet hazudni. Minél mélyebb tehát a párbeszéd, annál több és több szól a lelki közösségről.

Te már nem csak közvetítesz. Isten nem közvetítőket keres, hanem érintetteket szólít meg, és a lehető legmélyebb párbeszédbe akar bekapcsolni. Mindezt pedig emberléptékűen teszi, Fia által, aki egyetemesen minden egyes embert meghív ebbe a lelki, gondolati, érzelmi közösségbe.

És nincs olyan ember, akinek a számára ez a találkozás ne lenne sorsfordító. A Krisztusról szóló örömhír lényege, hogy a lehető legmélyebb tartalmú párbeszédbe kapcsoljon be, és olyankor adjon igazán erőteljes válaszokat, amikor a felszínes emberek elnémulnak. Istennek pedig kevés az, hogy csak néhányan ismerjék az örök élet beszédét – nem is akarja megtartani magának, hanem a szívünkre helyezi, Lelke által vezet, és a továbbadáshoz erőt ad az örömhír hordozóinak.

■ PETHŐ ATTILA

Imádkozzunk! Örökkévaló Isten, törjön át jóságod a hétköznapi felszínességen, kicsinyes emberi vágyain, és taníts meg bennünket az isteni szeretet nyelvére, hogy olyan egymásra figyelő lelki közösséget építhessünk, amely benned és általad találja meg önmagát, igazát, örömet és boldogságát. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 8.) Vessétek el magatoktól mindezt: a haragot, az indulatot, a gonoszságot, az istenkáromlást és szátokból a gyalázatos beszédet. Ne hazudjatok egymásnak, mert levetkőztetek a régi embert cselekedeteivel együtt. Kol 3,8–9 (Ám 5,15; Mt 15,21–28; Róm 10,9–17[18]; Zsolt 25) Nemrég költöztünk. Több olyan doboz is előkerült, amelyet már évek óta nem bontottam ki. Némelyikben régi ruhák voltak. Bár nagyon ritkán veszem fel őket, mégsem tudok megszabadulni tőlük. A szekrény aljában, garázsban, padláson várják, hogy újra felöltsem őket. Sajnos az őembert sem egyszerű levetni és eldobni a cselekedeteivel együtt. Ezért van szükségünk arra, hogy az ige figyelmeztessen: az üdvösség szép új ruhája vár ránk.

Hétfő (október 9.) Azt mondta Péter Jézusnak: Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Mert nem tudta, mit beszél. Lk 9,33 (Préd 3,1; Zsid 11,1–7[8–10]; Lk 16,1–9) Péternek, Jánosnak és Jakabnak nagyszerű élményben volt részük. A hegyen imádkoztak Jézussal, amikor látták arca elváltozását és ruhája tündöklését. Azt gondolom, hogy Péter helyében én is szívesen maradtam volna a megdicsőülés hegyén, nem törődve a lent hagyott nehézségekkel, megoldásra váró feladatokkal. Jó érzés lenne egyszerűen csak belefeledkezni az ő társaságába, kizárni minden mást. De ennek a békességnek az ideje még nem érkezett el. Sok feladat áll még a tanítványok előtt, sok, Jézus által ránk bízott feladat áll még előttünk.

Kedd (október 10.) Dicsőítettem és magasztaltam az örökké élőt, mert az ő uralma örök uralom, és királysága megmarad nemzedékről nemzedékre. Dán 4,31 (ApCsel 5,29; Jak 1,1–6[7–11]12–13; Lk 16,10–18) Hittanórán „Az Úr van itt” kezdetű éneket énekeltek, amelynek a vége így hangzik: „...uralkodik mindörökké.” Az egyik kisfiú csodálkozva kérdezte: „Ez azt jelenti, hogy mindig ő ül a trónon?” Valóban furcsa a mi végességhez szokott gondolkodásunknak, hogy van valami, ami örök, van valaki, aki örökké a trónon ül. Az Úr királyságát nem korlátozzák időben évszámok, sem térben határok. Boldog az, aki ennek az örök országnak a polgárai között dicsőítheti és magasztalhatja királyát.

Szerda (október 11.) Hiszen nincs messze egyikünkől sem. ApCsel 17,27 (Zsolt 107,23–24.31; Lk 7,1–10; Lk 16,19–31) Szeretek utazni. Utazás közben úgy érzem, hogy folyamatosan tapasztalok és megismerem valamit Isten dolgaiból. Egyszer egy hosszú út végén, a céloomhoz elérve a teljes üresség, a hiány nyomasztó érzése lett úrrá rajtam. Pedig előtte azt hittem, örül-

ni fogok, ha a végéhez érek. Ekkor értettem meg, hogy minden, amit útközben kapok az Úrtól, azok az élmények, találkozások öhozzá hoznak közelebb. Nem egy messzi célban vár ránk, hanem csatlakozik hozzánk, egészen közel van utunk során. Ezért szólítsuk meg bátran, hiszen nincs messze egyikünkől sem.

Csütörtök (október 12.) Mert csak én tudom, mi a tervem veletek – így szól az Úr -: jóléteket és nem romlást tervezek, és reményteljes jövő az, amelyet nektek szánok. Jer 29,11 (Kol 1,27–28; ApCsel 5,34–42; Lk 17,1–10) Mindannyian szeretnénk tudni, hogy mit hoz a jövő. Vajon mi vár ránk? Valóra válnak-e a terveink? Isten mindannyiunknak reményteljes jövőt szán, ha az ő kezébe tesszük le életünk vezetését. Neki terve van velünk, jól ismer minket, ismeri a félelmeinket, a vágyainkat, az álmainkat. Számontart minket, és a legjobbat akarja számunkra: békességet és reményteljes jövőt. Miért ne mernénk rábízni életünk irányítását arra, aki tudja, mi a terve velünk?

Péntek (október 13.) Víg öröme indít Istenem, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett, az igazság palástját terítette rám. Ézs 61,10 (Lk 6,21; Zsid 12,1–3; Lk 17,11–19) Emlékszem, hogy amikor konfirmandusok voltunk, pár nappal a vizsga és az istentisztelet előtt megkaptuk a szép tiszta albánkat, amelyet hazavihettünk. Vidám kis csapatunk természetesen rögtön felvette a hosszú, fehér ruhákat, és azokban vonultunk végig az utcákon. Nem tudom, mit gondolhattak, akik láttak minket, de mi a csodálkozó pillantásokkal mit sem törődve, nagy örömmel, boldogan viseltük feltűnő ruhánkat. Micsoda víg öröm lesz majd az üdvösség ruhájába öltözni és az igazság palástját a vállunkon hordani, ami szintén azt mutatja majd a világnak, hogy az Úrhoz tartozunk!

Szombat (október 14.) A sokaság pedig megkérdezte tőle: Akkor hát mit tegyünk? János így válaszolt nekik: Akinek két ruhája van, adjon annak, akinek nincs, és akinek van ennivalója, hasonlóan cselekedjék! Lk 3,10–11 (5Móz 30,14; Mt 14,22–33; Lk 17,20–37) Amióta világ a világ, az ember jóra való készségének egyik legnyilvánvalóbb kifejezőeszköze az adakozás. Tehetőséget segíteni azon, akinek kevesebb jutott. Keresztelő János a pusztában, a bőrruhában és mézzel táplálkozva megszabadult a birtoklás, a vagyon hatalmától. Nekünk ezt úgy a legkönnyebb megtennünk, ha megtapasztaljuk, hogy az adakozással, főként az étel megosztásával közösség jön létre aközött, aki ad, és aki kap. Olyan közösség, amelyet Jézus is gyakorolt az emberek között.

■ PÁPAI ATTILA

HIRDETÉS

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

500 nap imádság reformációért

Októberi körlevél

Reformáció az imádságban, imádság a reformációban. Mint minden valódi megújulásnak, igazi reformációnak, az egyházban az imaéletünk reformációjának is egyedül Jézus Krisztus a forrása. Ő már nyilvános működésének kezdetén a *Hegyi beszédben* – amelyet Isten országa alkotmányának is szoktunk nevezni – világos tanítást ad imaéletünk szükséges megtisztításáról, megreformálásáról.

Első fontos figyelmeztetését így olvassuk: „Amikor imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint a képmutatók, akik szeretnek a zsinagógákban és az utcáskorokon megállva imádkozni, hogy lássák őket az emberek...” (Mt 6,5) Imaéletünk elveszíti hiteles tartalmát és igazi célját, ha embereknek szóló produkcióvá, kegyes kirakattá, vallási teljesítménnyé torzul. A Mester világos irányt mutat: ne kifelé imádkozz, hanem felfelé! „Te pedig amikor imádkozol, menj be a belső szobádba, és ajtódat bezárva imádkozzál Atyádhoz...” (Mt 6,6)

Második reformáló útmutatása is igen praktikus és aktuális: „Amikor imádkoztok, ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok...” (Mt 6,7) Legyünk őszinték: a bőbeszédűség nem csak a pogányok kísértése. Eszembe jut egy missziói konferencia, ahol egyik külföldi vendég előadónk igen hosszan imádkozott anyanyelvén, amelyet a legtöbben nem értettünk. Amikor megkérdeztem a mellettem ülőt, akiről tudtam, hogy beszél imádkozó testvérünk nyelvén, hogy miről van szó, szellemesen csak ennyit válaszolt: most tanítja ki az Urísten, hogyan kell végeznie a missziót...

Pontosan ettől az ostoba félreértéstől óv Jézus, amikor egyértelművé teszi, hogy az imádságra nem Istennek, hanem nekünk van szükségünk: „...mert tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, még mielőtt kérnétek tőle.” (Mt 6,8) De Mesterünk nemcsak az imaélet zsákutcáinak elkerülésére tanít, hanem meg is ajándékoz minket minden imádságok etalonjával, a *Miatyánkkal*.

Urunk, köszönjük ezt a drága imádságot, amellyel átfogod, átöleled az egész világot. Formáld minket, hogy gyermekeidként, egymásnak testvéreiként, egy családban, de többes számban gondolkodva tudjunk naponként együtt és egymásért kitartó bizalommal könyörögni úgy, ahogyan te tanítottál és tanítasz ma is. Ámen.

Imádkozunk: a reformációi ünnepekért, istentiszteletekért, az országos evangelizációért, hogy az élő Urral találkozhassunk; felügyelőinkért, hogy az Úrtól kapott bölcsességgel vezessék lelkészeinkkel együtt a rájuk bízottakat; a Soproni és a Vasi Evangélikus Egyházmegye gyülekezeteiért, vezetőiért; ébredésért országunkban, egyházunkban.

■ GÁNC S PÉTER püspök

Új szívet adok nektek!

Hívás az országos evangelizációra

Isten igéje teremt hitet, egyházat. A teremtettség az ő sava által jött létre. A mínuszba, halálba süllyedt világnak, egyháznak is ő adott életet a megváltásban és lehetőséget a folyamatos megújulásra. Jézus a testet öltött Ige. Ezt az Igét kapta a 16. századi – egyházra nem nagyon hasonlító – szervezet is. Luthernek és mindazoknak, akik befogadták az élet beszédét, mennyei perspektívák nyíltak személyes és közösségi életükben. Erre az Igére van szüksége a ma egyháznak is. Életet, hitet, megújulást, jövőt csak Istentől kaphatunk. Urunk megtérésre, megújulásra hív minket az október 14-i országos evangelizáción is. Ő szól, ő hív, ő adhat új szívet.

Szeretettel várjuk minden „szomjas” testvérünket, hozzátartozóikat, munkatársaikat, szomszédjaikat erre az

éves nagy találkozóra, amely a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának ünnepén eszköz lehet Urunk kezében.

A nap fő igehirdetője Ulrich Parzany német evangélikus lelkész, Európa-szerte ismert evangelista lesz, zenei vezetője pedig Győri János Sámuel. A programot a Szlovéniából, Muravidékről érkező magyar–szlovén zenekar szolgálata színesíti.

A szekciók nagy részében a hallott igehirdetés által felvetett témákat beszélhetik meg a résztvevők a reformáció jegyében. Néhány szekcióba egyedi tartalmak is bekerültek. Az egyik helyszín a felújított evangélikus múzeum lesz.

A délután folyamán hárman tesznek tanúságot arról, hogy mit cselekedett életükben Isten. Jó hagyományunk szerint útra bocsátó igehirdetéssel és úrvacsorai közösséggel zárul a nap.

Jöjjetek, íme minden kész!

Az evangelizációs és missziói bizottság nevében:

SZEVERÉNYI JÁNOS
országos missziói lelkész

A hónap igéje

Örömet szerezni jó érzés. Szeretnél örömet szerezni Istennek? A recept egyszerű: Térj meg! Találj vissza Istenhez. Vagy még inkább: engedd, hogy Isten megtaláljon téged. Nincs nagyobb öröm Isten számára, mint ha egy bűnös belátja bűnét, megbánja, és hallgat a hívására, vagyis megtér.

Jézus ezt mondja el a megtalált juh és a megtalált drahma példázatában. Meg az elveszett fiúéban is. A közös ezekben a példázatokban az, hogy valakit – egy pástort, egy háziasszonyt, egy édesapát – veszteség ér. Elveszítettek valamit, ami számukra nagyon fontos, értékes volt. De nem törődtek bele a veszteségbe, nem adták fel. Addig fáradoztak, addig reménykedtek, míg keresésüket siker koronázta. Megtalálták a hiányzó juhot, a drahmát, a fiút. Ez lett örömük forrása. Visszakapták azt, ami az övék volt.

Isten is vissza szeretné kapni, ami az övé. Minket, az elveszett bűnös embert. És akkor nem fejmosás jön, nem lelki prédikáció – hogy tehettél ilyet? –, hanem kimondhatatlan öröm. Végre megvagy! Végre megtaláltalak. Végre hazataláltál, fiam. Ezért mondta Luther Márton, hogy a bűnbánat, a megtérés öröm. Isten várja, örömmel várja az ember megtérését.

Megdöbbenet minket Jézus szava. Komolyan mondja ezt? Tényleg jobban örül Isten a bűnösöknek, mint az igazaknak? Igaz lenne, hogy Isten számára nagyobb gondot jelentenek a mi erényeink és jószágunk, mint hibáink és bűneink? Azt gondolom, hogy ez így igaz. Mert az, aki meg van elégedve magával, aki mindent jól csinál, annak nincs szüksége segítségre. És így nincs szüksége Istenre sem. Igaznak tartja magát, olyannak, aki megérdemli a jutalmat, az elismerést, az üdvösséget. Aki azonban szenved kudarcai, csődjei, bűnei miatt, az Isten kegyelmére, segítségére vár, arra, hogy megbocsásson neki, és új életre szerezze.

Isten bánkodik a tőle elszakadt, a bűn útján járó, elveszett ember felett. És mindent megtesz azért, hogy megkeresse, megtalálja. Istennek nem öröme az, ha valaki elrontja az életét, és ennek következtében elkárhozik. Ő nem örül a bűnös halálának, hanem azt akarja, hogy megtérjen és éljen. Ezért küldte utánunk Fiát, Jé-

Mondom nektek, így fognak örülni az Isten angyalai egyetlen megtérő bűnösnek. (Lk 15,10)

zus Krisztust, aki megkeresi és megmenti a bűnösöket. Már ha hagyják magukat. És ezért adta Jézus a kereszten az életét. Isten nem ellendrukker, aki kárörömmel nézi, hogy vergődünk és végül elveszünk a bűnben, hanem féltő szeretettel javunkat akaró és munkáló Atya, aki mindent megtesz gyermekeiért. Számára a legelesebb, a bűnben legelvezettebb ember is érték, és legnagyobb öröme az, ha megtalálhatja és megmentheti. Ha örömet akarsz szerezni Istennek, engedd magad megtalálni! Neked is így lesz örömöd.

De vannak, akik még ezt is elutasítják. Nemrégiben azt mondta nekem valaki: „Én nem szeretem a bűnbocsánatról szóló prédikációt, az úrvacsorát. Az ember tegye a jót, ha pedig hibázott, vállalja emelt fővel a büntetést.” Csak azt tudtam válaszolni neki: „Nem tudod, mit beszélsz. Mert Isten igéje szerint a bűnnek van következménye, a büntetése a halál, a kárhozat. És ezt Isten nem akarja. Számára mindennél drágább az ember élete, lelke, az üdvössége.”

Isten országa nagy ajándék és lehetőség az ember számára. Ezt fejezi ki Jézus azzal, hogy örömnapphoz hasonlítja. A fiataloknak úgy mondaná talán, hogy egy jó buli. Olyan ünnep az Isten országa, ahol az ember igazán jól érezheti magát. Meg is jegyzi Jézus egyik hallgatója, hogy boldog az, aki Isten országának vendége lehet. Szeretnénk együtt örülni, ünnepelni azokkal, akik közel állnak hozzánk. Szeretnénk, ha nekik is részük lenne a mi örömünkben.

Isten országának az öröme bárkié lehet, mert Isten meghívja az embert, nemcsak a kiválasztottakat, érdemeseket, hanem mindenkit, mert ő azt akarja, hogy az ember boldog legyen, hogy örüljön. Erre hív minket Isten. Ez az Isten Willkommenskulturja.

■ BALICZA IVÁN

Keresztény labdarúgótorna a Zákeus-kupáért

Gyülekezeteink figyelmébe: október 8-án fel, Csútra – a Pancho Arénába!

A reformáció emlékévében zajló rendezvénysorozat egyik legizgalmasabb magyarországi eseményének ígérkezik a katolikus és a protestáns labdarúgó-válogatott mérkőzése október 8-án a felcsúti Pancho Arénában. A hagyományteremtő céllal – idén Refo 500 elnevezéssel – szervezett viadal tétje a Zákeus-kupa elnyerése. Mindkét térfelel lelkészek, illetve teológushallgatók öltik magukra a mezt...

A kétszer harmincperces labdarúgó-mérkőzés – amelyet a helyszínen Novotny Zoltán közvetít – a kormányzati Reformáció Emlékbizottság, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa, illetőleg öt tagesegyháza (a református, az evan-

gélikus, a baptista, a metodista és a pünkösdi egyház), valamint a Magyar Katolikus Egyház közös rendezvénye.

A Refo 500 Zákeus-kupa-mérkőzésre a belépés díjtalan, a kísézőprogramokkal keretezett focimeccset a bejáratnál elhelyezett perselyekbe tett adományokkal lehet támogatni.

A mérkőzés október 8-án, vasárnap délután 15 órakor kezdődik, előtte egyházi énekkel, rövid igei „lelkésítéssel”. (Az aréna kapuit 14 órakor nyitják meg.) Mint a szeptember 26-i sajtótájékoztatón elhangzott, a szervezők reménye szerint nem csak az egyházi válogatottak lelkészeinek, papjainak gyülekezete buzdítja majd a csapatokat a lelátókról. ■ TPK

Kezek evangéliuma

Elismerések a diakónia napján

Sztechlo Gábor születésnapján, szeptember 25-én tartották ez évben is a diakónia napját egyházunkban. A Deák téri evangélikus templom a háladó úrvacsorás istentiszteleten megtelt az e munkaágban dolgozókkal. Isten ígését Mathias Hartmann, a németországi Diakonie Neuendettelsau rektora hirdette, a liturgiában Fabiny Tamás diakóniáért is felelős püspök mellett Gregersen-Labossa György lelkész, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke segédkezett. Lektorként diakóniai munkatársak szolgáltak.

A bajorországi Neuendettelsauból érkezett Mathias Hartmann az apostolok mellett szolgáló diakónusok szolgálatba állításáról szóló ígék, az *Apostolok cselekedetei* 6. fejezetének 1–7. versei alapján prédikált.

Hangsúlyozta, hogy az első időkben egy gyülekezeti konfliktus adott a közösség számára lendületet ahhoz, hogy tovább merjenek lépni, és az idős özvegyek támogatására diakóniai szolgálatot alapítsanak. A bibliai szöveg megemlíti azokat a kritériumokat, amelyekkel a jövőbeli diakónusoknak is rendelkezniük kell: „...akikről jó bizonyosságot tesznek, akik telve vannak Lélekkel és bölcsességgel...” Diakónusnak lenni tehát kihívás, mert nem pusztán segítő szolgálat, hanem fontos szakmai és személyes felkészültséget feltételez. A diakónusok nincsenek egyedül a szolgálatban, mert mellettük állnak az egyház felelős vezetői és maga az egyház is. Végső soron pedig Isten áll a diakónusok mögött. Az ő nevében válnak aktívvá, az ő áldásával végzik szolgálatukat. A diakónusok szolgálata így válik ígéhirdetéssé – zárta gondolatait a lelkész.

Ezután sor került az egyházunkban diakóniai képzésben részt vett hat fő megáldására: Buda Annamária, Pap László, Szilvásiné Peregi Eszter, Bozorády Krisztina, Juhász Eszter, Mórotzné Kiss Györgyi álltak az oltár elé. Nemsokára megtörténik hivatalos szolgálatba bocsátásuk is.

Az ünnepi istentisztelet után Pröhl Gergely országos felügyelő mondott be-

szédet. Szólt arról a reformátori örökségről, hogy a hit által való megigazulásból jó cselekedetek is fakadnak. Ez ötszáz évvel a reformáció kezdete után is a diakóniai szolgálat feladata. Kiemelte a felebaráti szeretet jelentőségét. A mindennapokban végzett, sokszor monoton és há-

kár egyháztörténeti és diakóniatörténeti pillanatnak nevezte az új diakónusok szolgálatba állítását, és köszönetet mondott a diakóniai munkájukért kitüntetetteknek. Igei alapként a jelenlévők szívére helyezte a *Zsidókhöz írott levél* 1. fejezetének első verseit, amelyekben az áll, hogy Isten Jézus által szól hozzánk, és az ő dicsőségének visszatükrözése a feladatunk. A korábbi református diakóniai vezető szerint az a hiteles diakónus, aki a szegények iránt irgalmas, tud élni másokért, és leteszi Isten kezébe a saját életét. A társadalom felé az egyházak egyik kötelezettsége a szociális gondoskodás – tette hozzá.

A helyettes államtitkár és a bizottsági elnök átnyújtja a díjat az év diakóniai munkatársának, a szombathelyi Kapitár Gábornénak

látlan diakóniai munka során a Szentírás adhat kapaszkodót és erőt. Az országos felügyelő köszönetet mondott a diakóniai munkatársaknak, akik ezt a kemény feladatot vállalták, és megköszönte a német diakónia segítségét is.

Czibere Károly szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtit-

Sandra Schuhmann, a Bajor Diakónia szakmai vezetője méltatta az immáron huszonöt éves bajor–magyar kapcsolatokat és a magyar Sztechlo Gábor személyét. A partnerség olyan kézfogás, amely országokon átnyúlik, és a különböző kihívások között is segíti a másik partnert – szögezte le.

Az ünnepség végén az egybegyűltek megkoszorúzták Sztechlo Gábor evangélikus lelkész szobrát a Deák téren, majd az állófogadás alatt meg lehetett tekinteni az udvaron elhelyezett, a diakónia által készített installációt, amely az 1956-os nyugati segítségnyújtást dokumentálta.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Immár hagyomány, hogy évente a diakónia napján vehetik át díjukat mindazok, akiknek az e területen végzett tevékenységét elismeri egyházunk. Idén az év diakóniai munkatársa Kovács Jánosné (Szarvas), Kapitár Gáborné (Szombathely) és Balázsné István Edit (Nyíregyháza) lett. Az év önkénteseként Stinner Zoltán (Lajoskomárom), Rágyanszki Anna (Kondoros) és Szabó Gizella (Orosháza) kapott elismerést. Az év diakóniai szponzora Szép Ágnes (Bécs) és dr. Melczer Mária Ágnes (Békéscsaba).

Felpéci felújítások

Felszentelésének kétszáznyvenedik évfordulóján ünnepi istentiszteletet tartottak szeptember 24-én a Győr-Mosoni Evangélikus Egyházmegye legrégebbi templomában, Felpécen. A vasárnap délelőtti alkalmon hálát adtak azért is, hogy az épület mintegy hét éven át tartó felújítási munkálatai végre lezárultak. A külső renoválás befejezését és az orgona helyreállítását az Emberi Erőforrások Minisztériuma által 2016-ban kiírt EGYH-EOR-pályázat keretében elnyert, mintegy huszonkétmillió forintos támogatás tette lehetővé.

A hálaadó alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiá-

ban Kiss Miklós győr-mosoni esperes és Jankovits Béla nyugalmazott esperes mellett Smidéliusz András helyi helyettes lel-

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

kész működött közre. „Aki ismeri Isten szeretetét, annak ő mindenütt elérhető, megszólítható közelségben van – mondta a meghívón is szereplő Zsolt 84,5 alapján tartott prédikációjában a püspök. – Ám a templom különleges hely. Azért, mert ott mi magunk szánjuk oda az időnket arra, hogy Isten hullámhosszára hangolódjunk.”

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen Smidéliusz András ismertette az elmúlt években lezajlott templomfelújítás fordulatos történetét. Elmondta, hogy a szükséges munkákat 2010-től kezdődően, négy ütemben végezték el. Az épületre költött több mint százhuszmillió forintból hatvankétmillió különböző európai uniós és állami pályázati forrásokból sikerült fedezni, huszonhétmilliót kaptak a Magyarországi Evangélikus Egyháztól önrésztámogatásként, a fennmaradó mintegy harmincegymillió forint pedig a gyülekezet tartalékaiból és a hívek adományai-ból gyűlt össze. A kerek évforduló alkalmából jókivánságait fejezte ki Kuglics Tamás, a község polgármestere, Mészáros Tamás egyházkerületi és Rátz András egyházmegyei felügyelő, valamint Tarcsáné Jankó-Szabó Csilla református lelképásztor. Az ünnepséget a helyi kultúrházban tartott szeretetvendégség követte, délután pedig Oláh Gyöngyvér orgonaművész koncertjén hallgathatták meg az érdeklődők a felújított hangszert. ■ AM

Imaház Sámsonházán

A pásztói és a sámsonházai evangélikus gyülekezetet látogatta meg szeptember 24-én, vasárnap dr. Fabiny Tamás püspök. Mindkét közösségben családi istentiszteletet tartottak aznap, amelyeken az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője hirdette Isten igéjét, Horváth-Hegyi Áron parókus lelkész pedig liturgiai szolgálatot végzett. Sámsonházán ezután Szabó András esperes jelenlétében felszentelték a gyülekezet új imaházát.

A családi istentiszteletek elején Adami Johanna papné a teremtés hete kapcsán a bibliai teremtéstörténetről beszélt a jelen lévő gyermekeknek. A rövid, interaktív tanítás végén a fiatalok feladatot is kaptak: színes gyurmából kellett emberalakokat formáznuk. Az elkészült alkotásokat az istentiszteletek végén Horváth-Hegyi Áron lelkész mutatta be, miután egy-egy személyre szóló igével és – feleségével közösen – énekszóval köszöntötték a szeptemberben született gyülekezeti tagokat. A sámsonházai ünnepi istentisztele-

ten Fabiny Tamás a meghívón szereplő, jól ismert zsoltárvers („Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők” – Zsolt 127,1) alapján mondott igehirdetésében kiemelte: sok emberi törekvésre jellemző a hiábavalóság, ám ha az építkezés Isten akaratának megfelelő, az nem lehet hiábavaló. Az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője arra figyelmeztette az egybegyűlteket, hogy a gyülekezet külső és belső megújulása is csak Isten áldásával tehető teljessé. Az alkalom végén mondott köszöntőjében pedig a négyzetméterek

bővülése mellé létszámbeli növekedést is kívánt a kicsiny közösségnek.

Az istentiszteletet követő rövid ünnepi közgyűlést Pálik Pál gyülekezeti felügyelő nyitotta meg. Elhangzottak a gyülekezeti ház építésének körülményei, és a közösség megköszönte az építkezést lehetővé tevő egyházi és állami támogatásokat, továbbá a gyülekezeti tagok segítségét. Mindezek után került sor az új imaház felszentelésére, majd a jelenlévők meg is tartották benne az első szeretetvendégséget. A gyülekezet előtt álló további feladat az új helyiségek berendezése és étellel való megtöltésük. A feladat első részéhez Fabiny Tamás püspök az egyházkerület részéről egy mikro-hullámú sütőt, az ünnepi alkalmon szintén részt vevő Becső Zsolt országgyűlési képviselő pedig egy gyereksarok létrehozásához nyújtandó segítséget ajánlott fel.

■ BALICZA MÁTÉ

Az interneten, a lutheranaron YouTube-csatornán megtekinthető Horváth-Hegyi Áron lelkész videója az építkezésről

Kettős emlékűnnep Győrşágon

Családi délután keretében emlékeztek a győrşági evangélikusok szeptember 24-én, vasárnap templomuk felszentelésének évfordulójára és a reformáció kezdetének ötszázadik jubileumára. A programot a malomsoki Szivárvány zenekar koncertje nyitotta, majd úrvacsorás istentiszteletre került sor, amelyen Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígét. A liturgiát Kiss Miklós győr-mosoni esperes és Menyesné Uram Zsuzsanna helyi lelkész végezte Menyes Gyula közreműködésével.

Az atyai ház vonzásáról és az otthonérzet felfedezéséről beszélt Lk 2,41–51 alapján tartott prédikációjában a püspök. Isten hazavárja gyermekeit, erről szól az evangélium, ezt az ajándékot kell közvetíteniük a templomoknak – mondta Szemerei János.

Az úrvacsorai alkalom után a gyülekezet tagjai a templom mögötti kertbe vonultak, és az egyházkerület lelkészi vezetője áldást mondott a kerület által

a közösségnek ajándékozott reformációi emlékfánál. Zárásként a templom előtt szeretetvendégség várta a jelenlévőket.

■ ADÁMI MÁRIA *felvétele*

Húszéves a sopronnémeti templom

Hálaadó istentisztelettel és a reformációi emlékpark átadásával ünnepelték a Szilsárcányi Evangélikus Egyházközséghez tartozó sopronnémeti leánygyülekezet tagjai templomuk felszentelésének huszadik évfordulóját. Az alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígét. A liturgiában Varga Tamás helyi helyettes lelkész működött közre.

A templom legfontosabb funkciójáról szólott Ez 47,1–12 alapján tartott prédikációjában Szemerei János. A templom forrás, ahol az élő ígével találkozunk, amelyből meríthetünk – hangsúlyozta,

majd hozzátette: „A templomban az élet beszéde szól, amelynek ki kell lépnie a falak közül. Az Isten ígéje által megérintett emberben pedig csodák mehetnek végbe, ha eléri ez az életet teremtő forrás.”

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen Horváth Kata olvasta fel a templom építésének történetét. Az 1997 őszén felszentelt épületet Nagy Tamás tervezte. Különlegessége, hogy az összejövetel céljára szolgáló teret és a kiszolgálóhelyiségeket magába foglaló rész közvetlenül az 1902–1906 között épített toronyhoz csatlakozik. Ezután Böjtös József felügyelő, a reformációi emlékpark ötletgazdája ismertette a kert létrehozásának hátterét. Elmondta, hogy az itt elhelyezett növényeket a gyülekezeti tagok és más támogatók adományából szereztek be. Egyes fákat a templomépítő lelkésznek és tervezőnek, valamint a kerület és az egyházmegye akkori és mai vezetőinek szánt ajándékuul ültettek el. Itt található a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerülettől a reformáció indulásának ötszázadik évfordulójára kapott juharfa is.

A Sopronnémetiből származó Béres László lelkész és Szemerei János püspök köszöntője után a jelenlévők átvonultak a templom mögött található kertbe, ahol Mesterházy Balázs, a Soproni Egyházmegye esperese mondott áldást az elkészült emlékparkra.

■ AM

Szólunk!

Városmissziói és családi nap Kőbánya-Óhegyen

Evangelikusokkal telt meg szeptember 16-án a kőbányai Óhegy park. A Pesti Evangelikus Egyházmegye, a Kőbányai Evangelikus Egyházközség, a X. Kerület Kőbányai Önkormányzat, a KÖSZI Keresztény Önkéntesek Csapata, a Reformáció 2017 bizottság és az Erős Vár FC támogatásával rendezték meg Szólunk! címmel a városmissziói és családi napot. Remek programokkal várták a családokat és az egyedülállókat, nemcsak az egyház és a gyülekezet tagjait, hanem minden érdeklődőt, kicsiket és nagyokat, szomorúakat és vidámakat egyaránt.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A nap moderátora Bényi Ildikó volt (*képünkön*). A televíziós műsorvezetőt előzetesen jól kifaggatta evangélikus identitásáról, háttéréről Benkóczy Péter, a kőbányai evangélikusok lelkesze. Az eseményt támogató X. Kerület Kőbányai Önkormányzat nevében Weeber Tibor alpolgármester köszöntötte az egybegyűlteket, majd igei intonáció következett. Győri Gábor evangélikus esperes, Szilágyi-Sándor András, a Budapest-Kőbányai Református Egyházközség lelkipásztora és Benkóczy Péter a reformátori solák jelentőségéről beszéltek.

A Hahó együttes koncertjére kicsik és nagyok egyaránt kíváncsiak voltak, jó volt látni, ahogy nagymama és kisgyerek együtt örül a daloknak. *Papsajt* címmel Gáncs Péter elnök-püspök és dr. Tomka Ferenc katolikus lelkipásztor, a gyakorlati teológia professzora az egyházak mai üzenetét és a misszió lehetőségét is taglalta.

Kissé hálátlan feladat egy komoly fórum után humoros összeállítással jelent-

kezni, de Kövesdi Miklós humoristának sikerült mosolyt csalnia az arcokra.

A nagyszínpados programok mellett a kisebbek a mesésátorban mondókáztak, mesét hallgattak, és interaktívan részt is vehettek benne. *A méhek megmentése* című interaktív mese elevenedett meg a Tekergő Meseösvény Egyesület jóvoltából, és zenebona is volt Róka Szabolccsal.

Különböző szervezetek is bemutatkozhattak, így a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért és Gyermekekért (KÖSZI) és a Rex Kutyaotthon.

Szól a gyülekezet elnevezéssel az egyházközségek külön-külön standokat állítottak, ahol történetükkel, jelenleg futó nagyobb projekteikkel, kézműveskedéssel, finom falatokkal, különböző kiadványok bemutatásával várták az érdeklődőket.

A Pestújhely-Újpalotai Evangélikus Egyházközség finom kávét kínált, és legóból épített templomukat, illetve igehirdetések szövegeit is megtekinthették a

vendégek. Az újpestiek a lakóhelyükre jellemző őshonos növényből, homoktövisből készült lekvárral és játékokkal érkeztek. A totó első kérdésén e sorok írója majdnem elvérzett, de operatőrünk, Győri András Timótheus kisegített, felfedte a titkot: a mennyei manna leginkább a korianderre hasonlított. Némi csellel, három hatos dobás után hat csokit is kaptunk.

A kispesti gyülekezet evangéliumi cédékkel és kiadványokkal készült, lelkészük a városmisszió igazi céljáról beszélt. A Zuglói Evangélikus Egyházközség legősarkot hozott, lelkeszeik és hatodévesük pedig arról beszéltek, mennyire jellemzi a kreativitás a gyülekezet alkalmait. Pozitív megerősítéseket tartalmazó, az erőszakmentes kommunikációt népszerűsítő szívecskéket osztogattak a Rákosszentmihály-Sashalmi Evangélikus Egyházközség tagjai. A pestszentlőrinc-pestszentimrei egyházközség standja mellett megszólaltattuk a Sztehlo-gimnázium képviselőit, akik az általuk termesztett fűszernövényekből készített termékeket hozták el. A Deák téri gyülekezeti tagok szélforgókat készítettek. A fasori evangélikus templomra büszke gyülekezeti tagok pedig a Róth Miksa alkotta üvegablakok felújítására gyűjtöttek.

A nap folyamán a gyülekezetek által összeadott tombolatárgyakat is kisorsolták; értékes könyvek, borok, sörök lettek gazdára, sőt még egy Luther-szobor is. Volt pogácskészítő verseny, és a gyülekezetek képviselői fát is elültettek a parkban, emlékeztetve a reformáció jubileumi évére.

Az Erős Vár FC csapatának tagjai focizásra hívtak, de könyvvásár is volt a Luther Kiadó jóvoltából, és meg lehetett tekinteni az *Evangelikus nemzeti tizenegy* című kiállítást.

A főszervező-vendéglátó gyülekezet vezetői, Zászkaliczky Zsuzsanna felügyelő és Benkóczy Péter lelkész úgy értékelték a rendezvényt, hogy bár városmissziót szerettek volna, jobbára a gyülekezetek „kemény magjai” voltak jelen, azok, akik minden vasárnap ott vannak a templomban. De számukra minden bizonyos igen emlékeztető nappá fog érelődni a találkozót, hiszen rengeteg élménnyel gazdagodhatunk a sokrétű programok során.

Mi mással is érhetett volna véget a *Szólunk!*, mint hangos táncéjszaka? A Czi-nege banda húzta a talpalávalót, majd a tánc után áldással indultak haza kicsik és nagyok.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Felelősség az egyházért

Újabb Luther-kötet és -rajzfilmepizód

A Petőfi Irodalmi Múzeum adott otthont szeptember 19-én este annak a sokrétű rendezvénynek, amelyen két fontos könyvet mutattak be: a Luther Válogatott Művei sorozat második kötetét és az Apológia, az Ágostai hitvallás védőirata című kiadványt. Az érdeklődők egyúttal megnézhették a Luther-rajzfilmsorozat hatodik és hetedik epizódját is.

A SZERZŐ FELVÉTELE

„Ez már az ötödik alkalom, hogy a Luther Válogatott Művei sorozat újabb kötetét adjuk a közönség kezébe” – mondta Kendei-Kirchknopf Péter, a bemutatott műveket gondozó Luther Kiadó igazgatója. A különleges sorrendben, eddig megfejthetetlen „algoritmussal” megjelenő kötetek sorában ez a második számú. A *Felelősség az egyházért* című kiadványba azok a Luther-mű-

vek kerültek, amelyeket a szakirodalom hagyományosan főiratoknak (Hauptschriften) vagy reformiratoknak szokott nevezni.

Az igazgató köszönetet mondott a kötet szerkesztőjének, Csepregi Zoltán professzornak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszéke vezetőjének, majd a kiadványt Fabiny Tibor egyetemi tanár mutatta be. Részletesen

beszámolt a kötetben fellelhető egyes iratokról, keletkezésük körülményeiről, a történelmi szituációról. Hangsúlyozta: Luthert a szövegek írásakor erősen motiválta, hogy a pápasággal szemben, biblikus alapokon határozza meg, mi is az egyház, mi a helyes tanítás az ekkleziológia kérdésében.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Hitvallási Iratai sorozat harmadik, *Apológia, az Ágostai hitvallás védőirata* című kötetét – amely az irat friss, immár harmadik magyar fordítását adja közre – Kodácsy Tamás református lelkész elemezte. Hangsúlyozta, hogy bár az apologetikus teológia korszájának csillaga manapság az ökumenikus törekvések miatt leáldozóban van, mégis fontos ismernünk azt a fajta megközelítést, amelyet a reformáció korának hitvitái a cáfolatok és ellenérvek viszonylatában fontosnak tartottak. Az igazság szenvedélyes keresését, az evangélium hirdetését mindenekfelettinek vélték, de a kegyelem hirdetését is. Az előadó köszönetet mondott Bódi Emese és Reuss András fordítói, illetve szerkesztői munkájáért és a kötetben megjelentetett tanulmányukért is.

A Richly Zsolt által rendezett, Luther Márton életét feldolgozó animációs filmsorozat hatodik és hetedik epizódját Mikulás Ferenc, a Kecskemétfilm Kft. ügyvezető igazgatója mutatta be, majd a jelenlévők meg is tekintették az epizódokat. Az est fogadással zárult.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Reformáció a nemzeti levéltárunkban

A Magyar Nemzeti Levéltár, a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága és a győri Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény közös szervezésében szeptember 19–20-án Budapesten, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában konferenciát tartottak, amelynek középpontjában a lutheri reformáció állt.

Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója köszöntőjében méltatta azt a szisztematikus munkát, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) már 2010 óta kifejt Reformációi Emlékbizottsága révén, a reformáció kezdetének ötszázadik, jubileumi évére való felkészülés jegyében. Mint megállapította, nemcsak arculatuk, ideológiai hátterük, kidolgozottságuk van az egyház bizottsága által kitalált tematikus éveknek, hanem még számos támogatót is szerzett az egyház a rendezvényekhez. Ezután a

főigazgató taglalta a konferencia felépítését és az előadók kilétét, valamint felhívta a figyelmet a tanácskozást kísérő kamarakiállításra is.

Fabiny Tamás püspök, az MEE Reformációi Emlékbizottságának elnöke köszönetet mondott a levéltárnak Luther Márton végrendeletének szakszerű őrzéséért, majd Philipp Melanchthonnak Nádasdy Tamáshoz írt levelére hívta fel a figyelmet. Ebben olvasható a konferencia című válaszított mondat: „Felszítod az érdeklődést a tudományok művelése

iránt.” A püspök ismertette azokat a leveleket, amelyek a reformáció nagy tanítómesterétől maradtak ránk Magyarországon: a Luther-végrendelet mellett őrizzük ugyanis Melanchthonnak a bártfai tanácsshoz szóló levelét és egy wittenbergi magyar diákjához írt sorait is.

Ezután Hafenschner Károly, a kormány Reformáció Emlékbizottságának miniszteri biztosa, az MEE Zsinatának lelkes vezetője vette át a szót, és elmondta, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár milyen derekas részt vállalt kutatásaival és programjaival a reformációi emlékvédből.

A kétnapos tanácskozáson neves magyar és külföldi szakemberek sora világitotta meg a reformáció különböző vetületeit.

Forrás: *Evangélikus.hu*

Luther-rajzfilm a televízióban

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója tiszteletére egyházunk által készített, Luther Márton életéről szóló rajzfilmsorozatot (rendezte: Richly Zsolt; forgatókönyv: Lackfi János; főcíme: Gryllus Dániel) műsorára tűzi a Magyar Televízió.

Október 8-tól rendszerint vasárnaponként láthatók a tizenhárom perces epizódok, az ötödik, a 95 tételről szóló rész pedig október 31-én kerül adásba. Az első, *Miből lesz a cserebogár?* című epizódot október 8-án 12.50-kor, a második, *Szópárbajok* című részt október 15-én 12.45-kor vetítik a Duna csatornán.

A tízrészes sorozat hiteles történeti és teológiai tartalma, a fametszet- és a képregénystílust ötvöző egyedi grafikai világa és sajátos humora nemcsak a fiatalok, hanem a felnőtt nézők számára is izgalmas tartalmat kínál.

■ EVÉLET-INFÓ

Ökumenikus számvetés protestáns kincseinkről

Sokszínű napot szervezett szeptember 20-ra a reformáció jubileumi éve alkalmából Sopron önkormányzata tudományos konferenciával, kiállításmegnyitással és kerekasztal-beszélgetéssel – együttműködésben a helyi evangélikus és református gyülekezettel. Azt, hogy a program nem csak az egyháztagokat kívánta megszólítani, az is jelezte, hogy helyszínül a Liszt Ferenc Konferencia- és Kulturális Központot választották.

FOTÓ: MAGASI DÁVID

Délelőtt egyháztörténeti konferenciát tartottak *Reformáció a Nyugat-Dunántúlon* címmel, evangélikus, református és katolikus előadókkal. A különböző felekezetek tudósai más-más résztémákat dolgoztak fel, de mindegyikük arra a kérdésre is kereste a választ, hogyan lehet a reformáció mai, közös kincsünk. Reuss András evangélikus és Kránitz Mihály római katolikus teológiai professzorok előadásai különösen is ebbe az irányba mutattak. Hangsúlyozták egyrészt, hogy a reformáció cél-

ja nem a szakadás, elkülönülés, hanem az egész nyugati egyház közös megújulása volt, másrészt hogy milyen pozitív hatásai voltak a reformációnak a katolikus egyházra, és milyen gesztusok mutatják a reformáció közös megbecsülését.

Szabó Előd főiskolai docens (Pápai Református Teológiai Akadémia), Krisch András gyűjteményvezető (Soproni Evangélikus Gyűjtemények), Kovács József László nyugalmazott egyetemi docens (Budapest) és Hudi József levéltárvezető (Dunántúli

Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei, Pápa) előadása a reformáció nyugat-magyarországi, főleg soproni megjelenését és kibontakozását, valamint nyugat-európai kapcsolatait mutatták be. Németh Balázs nyugalmazott református lelképásztor (Bécs) pedig egy 16. századi protestáns prédikátor, püspök, Beythe István agendáján keresztül mutatta be, hogyan változtatta meg a reformáció az emberi élet nagy fordulópontjainak értékelését. Egyes előadásoknál a száz ülőhely is csaknem kevésnek bizonyult.

Az esti program bevezetőjeként erdélyi festett kazettás templommennyezetekről nyílt kiállítás. Ebből az alkalomból Firtl Mátyás és Szászfalvi László országgyűlési képviselő, valamint Dorosmai Erzsébet festőművész kereste a választ arra a kérdésre, milyen megőrzendő kincseket kaptunk a reformációban. A nap legnagyobb érdeklődést kiváltó eseménye az esti kerekasztal-beszélgetés volt. Fodor Tamás polgármester a köszöntőjében hangsúlyozta: a város egészét gazdagította a 16. századi hitújítás, amely Magyarországon Sopronban jelent meg először. Veres András római katolikus, Gáncs Péter evangélikus és Steinbach József református püspök, valamint Széles Sándor megyei kormány megbízott vallott arról, mit jelent számára Luther és a reformáció. A beszélgetést az új Luther-rajzfilmsorozat két epizódja és Richly Zsolt rendező kommentárja tette szemléletessé. A találkozások sora terített asztalok mellett még sokáig folytatódott.

■ TÓTH KÁROLY

A reformátor romantikus arca

Időszaki kiállítás az EOM-ban

Gustav König és a protestáns romantika címmel nyílt időszaki kiállítás az Evangélikus Országos Múzeumban. A tárlatot Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója nyitotta meg. Mint mondta, a Luther Márton életének fontos epizódjait ábrázoló rézmetszeteket szemlélve visszatérhetünk a reformációval és magával a reformátorral kapcsolatos romantikus sztereotípiáink forrásához.

FOTÓ: KALOGSAI RICHÁRD

A megnyitó elején Harmati Béla László, az Evangélikus Országos Múzeum (EOM) vezetője elmondta, hogy az időszaki kiállításon látható eredeti műveket Thomas Eberling erdélyi szász származású, ma Nürnbergben élő műgyűjtő bocsátotta a múzeum rendelkezésére. Az időszaki kiállításon látható metszettek egykori sikerét bizonyítja, hogy Ju-

lius Köstling teológus és történész az 1874-ben megjelent Luther-biográfiájának illusztrálására használta fel a képsorozatot, amely a század végén túl is jelentős hatást gyakorolt az egyházművészetre. Külön öröm – tette hozzá –, hogy egy Szentháromságot ábrázoló eredeti Dürer-fametszetet is megcsodálhatnak a kiállítás látogatói.

Megnyitóbeszédében Pröhle Gergely elmondta: a nemrégiben lezajlott wittenbergi magyar napok a város nevezetes helyszíneit, köztük Lucas Cranach festő egykori műhelyét bejárva vált számára nyilvánvalóvá, hogy a reformáció szembesítette a kor embereit a képek erejével. A romantikus művészek újra felfedezték a felvilágosodás során elfeledett, a reformációnak teret adó korszakot, s a nemzeti öntudatukra ébredő németek újra kezdték felfedezni maguknak Luthert.

A ma embere jobbára csak a parókiák falain látható, klasszikus Luther-ábrázolásokat ismeri, amelyeknek vajmi kevés közük van a reformátor valódi életéhez, jelleméhez – jelentette ki a felügyelő. Ugyanígy állíthatjuk azt is, hogy az EOM kiállításán látható, egyébként remekbe szabott rézmetszetek is részei annak a romantikus történelemhamisításnak, amely máig meghatározza a reformátorral kapcsolatos gondolkodásunkat. Ezek a sztereotípiák valójában elfedik a reformáció lényegét – tette hozzá Pröhle –, nem ábrázolják híven azt a kérelmelhetetlen, szigorú határozottságot, ahogyan Luther az őt körülvevő világhoz viszonyult. Mégis fontosak és rendkívül értékesek ezek a művek – tette hozzá –, mert teret nyitnak a képzelőerőnek, s a fantázia uralta megszentelt pillanatokat meg kell köszönnünk.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ

A johannita rend magyar tagozatának konventje szeptember 26-án táblát helyezett el az Evangélikus Országos Múzeum falán idősebb dr. Fabiny Tibor tudós egyháztörténész, az Evangélikus Országos Múzeum megálmodója és megalkotója, Luther Márton végrendeletének gondozója és kiadója, a johannita rend megújult magyar tagozatának első káplánja áldásos emlékezetére. A táblát a rend jelenlegi káplánja, Gregersen-Labossa György áldotta meg.

■ KISS TAMÁS felvétele

viri prudenti experientia doctrina
prudentia, et pietate Joanni

sylvestri rha humani dicitur
celsitudini nror commido. Dux

procurator cels. T. ad salutem publicam
Lipsiae nonis octobris 1537

ad d. h. s. r. h. s.

philippus Melancthon

Library of Congress

Hit, tudomány és hálózatosság

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

„...a ti hitetek mellé ragasszatok [...] tudományt” – olvashatjuk az Újszövetségben (2Pt 1,5; Károli-ford.). Ez a mondat járt az eszemben, amikor a közelmúltban egy nemzetközi tudományos konferencián kezembe vehettem a wittenbergi reformátornak, Philipp Melanchthonnak a budapesti Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött, saját kezűleg írt levelét. A felbecsülhetetlen értékű, 1537-ben keletkezett dokumentum címzettje a sárvári Nádasdy Tamás. Ő reneszánsz műveltségű főúrhoz illően a kultúra patrónusa volt, diákokat iskoláztatott külhonban, nyomdát létesített és iskolát alapított.

A levél éppen ez ügyben, az iskola támogatására született meg. Melanchthon jelzi benne, hogy kedves tanítványától, a Wittenbergben tanuló Dévai Bíró Mátyástól értesült Nádasdy szándékáról, amelyet ő csak pártolni tud. „Felszítod az érdeklődést a tudományok művelése iránt” – írja a reformátor. Melanchthon – a „hitetek mellé ragasszatok tudományt” jegyében – mindig vallotta, hogy a klasszikus műveltség és a személyes hit jól kiegészíti egymást. „Egyik kezetekben Szent Pál legyen, a másikban Cicero” – mondta egyszer tanítványainak, akik között jelentős számban voltak magyar diákok is. (Az ő wittenbergi egyesületük emlékét őrzi egyébként az a koronás címeres zászló, amely ezekben a napokban a Nemzeti Múzeum *Ige-idők* című reformációtörténeti időszaki kiállításán is szerepel.)

A wittenbergi reformátorok – ma úgy mondanánk, a hálózatosság jegyében – folyamatosan tartották a kapcsolatot egykori diákjaikkal. Levelében Melanchthon név szerint meg is említi két magyar tanítványát: a később „magyar Luthernek” nevezett Dévai Bíró Mátyást, valamint Sylvester Jánost. Előbbit „kitűnő bölcsességű, tudományú és jámborságú férfúként”, utóbbit „tudós emberként” jellemzi. Melanchthon arra kéri a dunántúli főurat, hogy támogassa az új hitnek ezt a két apostolát.

1537-ben vagyunk, bő egy évtizeddel a mohácsi vész után. Recsegnek-ropognak a nemzet eresztékei, küszöbön áll az ország három részre szakadása. Mindez wittenbergből is látható, a reformátorok aggódva szemlélnek, mi történik Magyarországon. II. Lajos király halála után Luther vigasztaló iratot küld Budára az özvegy Mária királynénak. Ugyanó így ír ekkortájt: „Jön a török,

Isten büntető vesszeje Magyarországra.” A főurak egymásra mutogatnak, a papok a másik felekezetet hibáztatják mindenért. Melanchthon éppen azt becsüli Nádasdyban, hogy ő minden fenyegetettséggel dacolva iskolát alapít. Ezt írja neki: „Mert hogy ily körülmények között gondolsz a tudományokkal, azt bizonyítod, hogy bízol a békében és Pannónia jobb jövőjében. Rászáná-e ugyanis magát iskolák alapítására olyasvalaki, aki azt gondolja, hogy örökös lesz országa szétszakítottasága, vagy hogy hazája szolgaságra jut?”

A mohamedán veszedelem ekkor már egész Európát fenyegeti. Luther számára nem kérdés, hogy „Mohammed!” Isten az ő népének hűtlenségét bünteti. Ellene ezért elsősorban hitbeli eszközökkel kell küzdeni. „Az az örökös kiabálás, hogy a török rettenetes zsarnok, nem segít semmit. Ha tehát segíteni akarunk magunkon, bánjuk meg bűneinket, és tegyük jóvá a gonoszságokat” – írja egy helyen. Pontosan ezt vallja Melanchthon is ebben a levélben: „Nem kétséges, hogy ezek a háborúk és ez a török szolgaság bűneink és bálványimádásunk büntetése.”

Mindez a dolog hitbeli része. De hogy is mondta Péter apostol? „...hitetek mellé ragasszatok tudományt.” Melanchthon Nádasdyhoz írt levele mintegy védőbeszéd a tudomány mellett. Az „Európa tanítómesterének” is tekinthető, nagy hírű Melanchthon alázatosan felajánlja szolgálatait a magyarországi iskoláztatás érdekében: „Mínt hogy pedig olyannyira felkarolod a tisztas tudományokat, kérlek, engem is végy fel a többi tudós közé.” Micsoda alázat ez egy nagy tudós részéről!

Sárváron aztán – Nádasdy uram hathatós támogatásával – hamarosan megjelenik Sylvester János Újszövetség-fordítása. Éppen abban az esztendőben, 1541-ben, amikor Buda elesett. Hiszem és vallom, hogy azokban a vérzivataros évtizedekben a túlélést is szolgálta, hogy Isten igéjét magyarul lehetett olvasni és hirdetni.

Mostanában is próbás időköt élünk. Nagy veszedelmek leselkedhetnek ránk. Hitre és tudományra egyaránt szükség van. Leginkább pedig arra, hogy az élő Istenhez forduljunk, az ő szavát meg ne vessük. Nos, ilyen gondolatok foglalkoztattak, amikor a lutheri reformáció kiemelkedő alakjának, Philipp Melanchthonnak a levelét a kezemben tartottam. ■

Égbe találó énekek

Kerekasztalbeszélgetés-sorozatot indított a jubileumi év alkalmából a kormányzati Reformáció Emlékbizottság A reformáció arcai címmel. A harmadik este egyik vendége Szalóki Ági volt. Nemcsak a hazai nép- és világzene kiemelkedő tehetségű művelője az énekesnő, számos elismerés – közöttük a Liszt Ferenc-díj – tulajdonosa, hanem az önkéntesség elkötelezett híve, jó néhány egyházi és szociális intézmény, alapítvány munkájának segítője is. Reformációról, önkéntességről, a zene és Isten közötti kapcsolatról is kérdeztük.

– Szalóki Ági hangja fogalom a magyar zenei életben. Vannak dalok, amelyeket csak az ön előadásában szeret hallgatni a közönség, mert elandalítanak és elkápráztatnak egyszerre. Amikor énekel, önt is megnyugtatja a zene?

– Abban, hogy hivatásomul választottam az éneklést, közrejátszott, hogy ösztönösen vonzódtam ehhez a természetes gyógymódhoz, amellyel az ember önmagát tudja megsegíteni, mivel a hangok átjárják az egész testünket. Amikor az ember szomorú, gyakran érzi, hogy a szomorú dalok segítenek, de én olyankor nagyon szeretek például bossa novát hallgatni, mert elringat, békésnek érzem magam tőle. Persze ha az ének csak egy öncélú önterápia, akkor az egész nem működik.

– A népzeneben sokszor megjelenik Isten neve. Az éneklésen túl az életében mennyire érzi Isten jelenlétét?

– Tele van az élet apró szentekkel, kis gyönyörűségekkel. Aki dolgozik azon, hogy fogékony legyen, az tényleg képes észrevenni ezeket, amelyek valóban jelen vannak az életünkben. Néha teljes eufóriában létezem a sok öröm miatt, amit tapasztalok. Bőjte Csaba mondta nekem egyszer, hogy szenvedni bűn. Ezt úgy magyarázta, hogy az önsajnálát bűn, mert akkor az ember eltaszítja magától azt a lehetőséget, amelyet az étellel megkapott a Jóistentől. Van, hogy én is hajlamos vagyok sötétebben látni a világot, de akkor mindig Bőjte Csaba ezen mondatára gondolok. Egy olyan embernek, mint ő, aki ötezer gyerekéért felelős, és az élete a gyerekekről szól, mindenképpen elhiszem, ha azt mondja, hogy érdemes az apró szépségeket, jószágokat is észrevenni az életben. Ezekben is ott van Isten! Egyébként az is érdekes, hogy az emberek az életük végén legtöbbször az apró szépségekre gondolnak vissza, a legalapvetőbb, hétköznapi dolgokat említik meg, közeledve a gyermeki lét

finomságához, amikor még a legapróbb dolognak is tudtunk örülni.

– Luther Márton a teológia után a zenét tartotta a legtöbbször. Mondják: a zene imádság is. Egyetért ezzel a kijelentéssel?

– Bízom benne, hogy ha szépen énekelek, vagy jól sikerül egy dal, akkor ez azért van, mert imádságként szól, feltalál az égbe, és az a pillanat szentté válik. Nagyon szeretem a közös, többszólamú éneklést, mert olyankor még inkább működik a „mi”-érzés, nem egyéneként toljuk magunkat előtérbe, hanem több hang által szólal meg a zene. Nekünk, zenészeknek az lehet a küldetésünk, feladatunk, hogy egy-egy dal vagy koncert után azt érezhesse a hallgató, a néző: most valami szent, áldott dolog történt velem. Az életemben és a zenei pályámon akkor történt nagy változás bennem, amikor megértettem azt, hogy nem én énekelek, hanem a zene szól általam. Tulajdonképpen közvetítő vagyok. Olyan zenészekkel szeretek együtt dolgozni, akikkel meg tudom ezt élni, és ezáltal ez az átadás erősebb lesz. A népdalokban természetesen, de a tudatunkban, a nyelvünkben is benne van Isten. Ott van velünk az életünkben. Amikor Balassi-zsoltárokat énekelek, minden versszaknak ott van a végén: „Dicsőítünk téged, Uram.” Így Isten minden formában bekúszik az életembe. De például József Attila *Istenem* című versét csak nem régóta énekelem, annak most jött el az ideje az életemben.

– Nemrég a Facebookon éppen ezzel a verssel kapcsolatban osztott meg egy rajongói történetet. Elmesélné nekünk is?

– Egy anyuka írta nekem, hogy a kislánya álmódott velem, az álmában tündér voltam, és énekeltem. Az anyuka is ott volt az álomban, és istenes mesét mesélt. A kislány szerint nagyon szép álom volt.

Mint kiderült, egy koncertemen hallotta az *Istenem* című verset, és a koncert után álmódott. Az anyukája pedig azért írt, mert meg szeretne volna köszönni, hogy elúztuk a kislánya korábbi rémálmait.

– Ha egy szóval kellene megfogalmazni, mit jelent az ön számára a reformáció, mi lenne az?

– Önvizsgálat. Úgy gondolom, önvizsgálatra tanítanak a jó politikusok, tanárok is. Katolikus vagyok, emlékszem, amikor a liturgiában azt mondta a pap, „vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, és bánjuk meg bűneinket”, kisgyerekként milyen nehéz volt őszintén mondani és át is érezni a gyónás szavait. Nem olyan régen azonban volt szerencsém Bőjte Csabánál járni, és gyóntam nála. Azt gondolom, az az igazi önvizsgálat, amikor az ember belső indítatásból teszi ezt, mert úgy érzi, hogy muszáj változtatnia. Az a legjobb, ha egy egészséges önbizalom születik meg az emberben, amikor képes az önvizsgálatra, és nem szorul arra,

FOTÓ: EMMER LÁSZLÓ

hogy folyamatosan önmagát ostorozza. Szerintem rendkívül jellemző a magyar politikára, közéletre, hogy utáljuk magunkat, divat magunkat ostorozni, bizonyítani, hogy erős kritikai érzékünk van. Viszont szerintem az a fontos, amikor dicsérni tudjuk magunkat, vagy minimum társaságoktól a mosószergyártókig sokan el akarják hitetni veled, hogy jó leszel az életed, ha ők gondoskodnak rólad... A lendület és a megújulás mögött azonban tudatos és ösztönös munka is van, ezt sokszor elfelejtik az emberek.

– **„A megújulás lendülete” – ez az idei évforduló szlogenje. Mi jut erről eszébe?**

– Érdekes ez a szlogen, mert az emberek mindig szeretnék lendületesek, frissek, fiatalosak lenni. Ugyanakkor a reklámok gondoskodást, megóvást, védelmet hirdetnek. Minden erről szól, a biztosító-társaságoktól a mosószergyártókig sokan el akarják hitetni veled, hogy jó leszel az életed, ha ők gondoskodnak rólad... A lendület és a megújulás mögött azonban tudatos és ösztönös munka is van, ezt sokszor elfelejtik az emberek.

– **Nagyon sok helyen vállal karitatív, önkéntes munkát. Hogyan választ?**

– Fontosnak tartom, hogy felekezettől függetlenül segítsek. Szerencsés vagyok, mert jó emberek jó célokkal találják meg. Aztán kialakul egy kapcsolat, kötődés, tradíció. Ezek nem nagy dolgok, hanem apró tettek.

– **„Nincs küldetéstudatom, empátiám van” – nyilatkozta egyszer.**

– Szócső vagyok. Ha úgy érzem, hogy egy eseményhez hozzá tudok tenni valamit, ami által az az esemény több lesz, vagy hírért tudom vinni, akkor mellé állok. Azért is van szükségem erre, mert jó azt érezni, hogy nem én vagyok a középpontban, hanem beállhatok a sorba szolgálni. Az önkéntes munkáim alkalmával azt tapasztaltam meg, hogy rengetegen segítenek másokat, szolgálnak jó ügyeket. Jó lenne ezt tudatosítani sokakban: vegyék észre, hogy ebben az országban képesek erre az emberek. Nem gyűlölködő ország a mienk, hanem igenis empatikus.

– **Aktív Facebook-felhasználó. Milyen tapasztalatai vannak a kommentelőkről?**

– Nagyon fájó tapasztalat, hogy gyakran találkozom akár a Facebook-kommentekben is olyan emberekkel, akik úgy gondolnak a kereszténységre, mintha az valami századokkal ezelőtti, arany kezű tárgyak, anyagi javak közt dőzsölő, de az elesettekért semmit nem tevő közösség lenne. Nem elég jó a kereszténység „reklámja” napjainkban. Bár ez abból is fakad, hogy a kereszténység egyik fontos vonása, hogy ne kérkedjen a jó cselekedetekkel – de akkor is jó lenne, ha sokkal többet tudnának az emberek a hitünkről, és több arcát ismernék.

– **A kilencedik lemezét készíti. Mit tudhatunk róla?**

– Augusztus óta dolgozom rajta, sok biztatást kaptam, és sokat is tanultam a lemez készítése közben. Ez az album is egyfajta önvizsgálat eredménye. Úgy érzem, olyan népzenei válogatás, amely ugyanolyan erővel kötődik a földhöz, mint amennyire képes felfelé is tekinteni.

■ KÉZDI BEÁTA

Ki vagy te, Martin Luther?

Wittenbergi szabadtéri színpadon a reformátor

Formabontó feldolgozásban hallhattam az „Erős vár...” dallamát augusztus végén Wittenbergben, a vártemplom (igen, ahová Luther a tételeit kiszegte, és amelynek szószeke alatt most a sírját találjuk) közvetlen szomszédságában felépült szabadtéri színpadon. A *Luther poporatórium* egyik tételében szólaltak meg énekünk jól ismert hangjai. Mindjárt otthonosabban éreztem magamat a fesztiválközönség között állva, a tőlem mostanában zeneileg azért elég távol eső műfajú produkciót hallgatva.

Az ötszázadik évforduló Luther-kultuszának termékei, polgárpukkasztásnak tűnő ötletei, üzleti produktumai láttán könnyen megbotránkozunk, istenkáromlást, de legalábbis a reformátor személyének meggyalázását kiáltva. Elfelejtjük, hogy Martin Luther nem egészen ugyanaz, mint Luther Márton. A németek számára nemcsak (sőt talán a többségük számára nem elsősorban) vallási reformer, egyháztörténeti személyiség, hanem mindenekelőtt nemzeti történelmünk egy nagy, immár ötszáz éve vitatott alakja. Számunkra azonban felekezeti alapítója, hitbéli identitásunk szerves része, akire máig hivatkozunk. Kévsébé tudjuk elviselni, ha másként mutatják be nekünk, mint ahogyan azt hánytatott történelmünk évszázadai kőbe vés-ték számunkra. A *Luther poporatórium* is ilyen „terméke” a jubileumnak. Zeneileg és mondanivalójában is leginkább az *István, a*

FOTÓ: MARCUS SIMATTIS

A kép a *Luther poporatórium* dortmundi bemutatóján készült

királyhoz lehetne hasonlítani. Kicsit több a hangszer (a rockzenekar mellett néhány rézfúvós és egy komoly vonósszekció), és kevesebb a mozgás: nem opera, hanem a ma oly népszerű „félíg szcenírozott” oratórium. Egy tucat kiváló musicalénekes, alig néhány kellék és a jelképesnél is kevesebb jelmez. Ahogy minden oratóriumban, itt is fontos szerep jut a több száz fős kórusnak. Az énekkar szervezését nemzetükhöz méltó rendszerességgel oldották meg a németek. Minden előadásban más, elsősorban a környék egyházi kórusaiból verbuválódott alkalmi énekkar szerepel, így adva alkalmanként két-háromszáz embernek felejthetetlen közösségi élményt.

Amennyire zeneileg meg tudom ítélni, a *Luther poporatórium* a műfajában teljesen korrekt munka, a kórus jelenléte miatt talán a gospelkultúra hatása érződik leginkább rajta – német (*horribile dictu*, egy tétel erejéig részben latin nyelven) eleinte ez kissé szokatlan.

Az oratórium egyik visszatérő zenei és szövegfrázisa egy kérdés: „Ki vagy te, Martin Luther?” A lehető legjobb kérdés, amelyet egy jubileum idején fel lehet tenni, és tudjuk, a jó kérdés már félsiker. A reformáció jubileuma akkor lehet „siker”, ha válaszolunk a feltett kérdésre, megtaláljuk azt, ami Luther Márton életéből és munkásságából ma is érvényes számunkra. Sajnos a poporatórium válasza már inkább rólunk, mint Lutherről szól. Persze minden majd-

nem igaz, ami elhangzik Lutherről: reformátorunk tényleg visszatért a forráshoz, az Igéhez, Istenhez, valóban szembeállt a hatalmasságokkal és a múlt tekintélyeivel, velük szemben kiteljesítette az egyéniséget. Ettől aztán mindannyian rátalálhatunk az Úrhoz vezető útra, boldogan énekelhetjük a kórusal együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk, és nincsen többé olyan bűnös, aki vívódásaival, kétségeivel egyedül maradna. Nem mondhatjuk, hogy ezek az állítások merő koholmányok lennének Luther életével kapcsolatban, valami mégis hiányzott.

Vége volt az előadásnak, de a fülemben maradt az egyik tétel: „Sola scriptura, sola fide, sola fide, sola fide, sola gratia, sola fide, sola fide, sola fide.” A Szentírás által, a hit által, a kegyelem által – és ekkor jöttem rá, hogy a negyedik hiányzik: „solus Christus”, azaz Krisztus által. Az ingyen osztogatott demó-CD-n újra meghallgattam: azon a felvételen Luther azért egyszer beénekelte a kórus és a zenekar fölé, hogy „solus Christus”. Wittenbergben talán nem volt eléggé hangjánál a Luthert játszó énekes, de még ha elhangzik is a negyedik sola, akkor is igencsak háttérben maradt volna. Ahogyan az egész darabban is: lelkiismeretről, bűnről, bűnbocsánatról, Istenről hallhatunk, de Krisztus valahogy kimaradt.

Mielőtt azt mondanánk, hogy „bezzeg régen”, érdemes egy kicsit az egyház- és

teológiatörténetet felidézni. Krisztusról nevezték el egyházunkat, de azért Krisztust soha nem volt könnyű megérteni, követni. Az első századokban a legélesebb teológiai viták Krisztus személyéről, emberi és isteni természetéről szóltak. Luther is csak nehezen talált rá Krisztusra a középkori egyházatyák, szentek légiója és a hierarchia épülete mögött. A reformáció idején jött létre olyan felekezet, amely nem tudott mit kezdeni Krisztus istenségével. A felvilágosodás a csodáin akadt fenn, Nietzsche az alázatán, a szocializmus idején (sokszor még ma is) pedig mindent lehántottak róla, ami megkülönbözteti az irgalmas samaritanustól.

Manapság talán azért kényelmetlen és zavarba ejtő Krisztus személye, mert ha túl sokat emlegetjük, nem tűnünk eléggé toleránsnak, nyitottnak, befogadónak. Jobb, ha nem engedjük ki a templomból, kívül még zavarba hozhat bennünket.

Végül nem bántam meg, hogy meghallgattam a Lutherről szóló poporatóriumot. Időnként a hiány irányítja rá az ember figyelmét a lényegre. Talán nemcsak a darab szerzői, az elvilágiasodott nyugati keresztyénség, hanem mi magunk is hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy nemcsak a „ki vagy te, Martin Luther?” kérdésre, hanem a „ki vagyok én?” feladványára sem találjuk meg a megfelelő választ Krisztus nélkül.

■ KERTÉSZ BOTOND

AKTUÁLIS

A mi „Oszkár-díjunk”

A Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat hagyományos tanévnyitó konferenciájának szervezője, a miskolci Görögkatolikus Cigány Szakkollégium rövid videót kért minden részt vevő intézménytől *Üzenet a jövőbe* címmel. Mint utóbb kiderült, a filmek versenyeztek, és az öttagú független zsűri véleménye alapján a bemutatott kilenc alkotás közül az

Evangelikus Roma Szakkollégium klipje lett a legjobb. Az elismerésnek annál is inkább örülünk, mert készítése közben nagyon jól éreztük magunkat. A díj üzenete számunkra egyértelmű: csapatban jók vagyunk! *Rendezte: Mursa Zsolt; bemutatja: az Evangelikus Roma Szakkollégium; producer: Veszprémi Erzsébet; tárogatta: Molnár Erzsébet.*

Forrás: Meersz.hu

LUTHER MEGMONDJA

„Aki a Szentírásban saját dicsőségét keresi – mondta Luther doktor –, az eszeveszett, örült és oktalan. A Szentírás tudniillik Isten dicsőségére adatott, nem pedig az emberek hírnevének gyarapítására. Költőket, juristákat, csinos macákat olykor elfoghat az a viselkedés, hogy adottságaikkal kérkedjenek és hivalkodjanak mindaddig, amíg másoknak ezzel nem okoznak kárt. Habár ez is helytelen, de ki akadályozhatja meg? Csak hogy a Szentíráshoz mindenkinek alázattal kell fordulnia, kizárólag Istennek hagyva a dicsőséget.”

(*Dicsvágó prédikátorok* – Luther Márton: *Asztali beszélgetések, Luther Válogatott Művei 8., Luther Kiadó, 2014* – Márton László fordítása)

Diakonisszák emlékezései

Nemrég – szeptember 25-én – ünnepeltük Sztéhlo Gábor születésnapját, egyházunkban a diakónia napját. Ebből az alkalomból – is – érdemes felkeresni az embermentő evangélikus lelkész nevét viselő alapítvány honlapját. A gyermek- és ifjúságsegítő alapítvány oldalán érdemes elolvasni a Fébé evangélikus diakonissza testvérek visszaemlékezéseit Sztéhlo Gábor gyermekotthonaiban végzett szolgálatukra. Gyulai Erzsébet Emmáé így szól:

„A Pax intézményben megalapításától az ottani diakonisszamunka befejezéséig szolgáltam: pénztáros, adminisztrátor, könyvelő, levelező, majd irodavezetői minőségben. Természetesen

ezek a munkák az akkori időben nem az íróasztal melletti ülésben merültek ki, hanem igazi diakonisszaszolgálat volt. A messzi távlat, a gyorsan elrohanó évek sok mindent homályba borítanak, de mint egyik legszebb szolgálatomra emlékszem vissza erre az időre. Előttem áll egészen világosan a költözködés az Árnyas úti telepre. Jármű nem közlekedett még, valami lovas kocsit szállított a később a szerény holmikát, Sztéhlo Gábor nagytiszteletű úrral kettesben az irodai felszerelést költöztettük. Ő Luther-kabátban (így biztonságosabb volt), hátán egy hatalmas teli zsákkal, én egy nagy oldaltáskával, kezemben az írógéppel, mentünk a Völgy utcából az Árnyas útra. Soha nem

felejttem el, amit Sztéhlo nagytiszteletű úr mondott: »Semmink nincs, sem enni-valónk, sem pénzünk, de hiszem: az Úr, aki megbízott ezzel a szolgálattal, megadja a hozzávalót is.«

Ilyen hittel indult az egész, és a kicsi mag nagy fává nőtt. Az Úr megáldhatta szolgájának bizodalmit és hűségét. Eleinte nagy szegénység volt, de a mindennapi mindig megvolt mindenkinek. A sok nyomorúságból jövő gyermekarcokat nem lehet elfelejteni. Jöttek pénzért, ami fűzetre, írószerekre kellett, közben elmondták életüket, beszéltek szüleikről, akikről a legtöbben semmit sem tudtak, akikről tudtak, azokról csak a legnehezebbet.

Előttem áll egy kis fekete hajú, fekete szemű fiúcska emléke és története. Apja munkaszolgálatos volt, nem tudott róla semmit, őt édesanyjával együtt Auschwitzba hurcolták, édesanyját elpusztították, őt a legrettenetesebb munkákban használták fel ott a haláltáborban. Kedvesek, közvetlenek voltak a gyermekek, Sztéhlo nagytiszteletű úr mindegyiknek tudta életét, történetét, szükségét, ott segített, ahol éppen kellett.

Az Úr később kirendelte a segítséget, és gazdagon megáldotta a munkát és a Benne való bizodalmit: lelkieken, szellemiekben, testiekben. A Pax egész gyermekvárossá nőtt.

Budapest, 1975. március 27.”

Forrás: sztehloalapitvany.hu/diakonisszak.pdf

FOTÓ: REISMANN MARIAN

A Sztéhlo-gyermekotthon, 1946

Nyíregyházi iskolák tanévkezdő napja

Négy nyíregyházi evangélikus oktatási intézmény pedagógusai találkoztak augusztus 25-én a Türoczy Zoltán általános iskola dísztermében: a vendéglátókon kívül a Kossuth Lajos-gimnázium, a Luther Márton-kollégium és az evangélikus óvoda „napszámosai”.

Az intézmények összefogására, összehangolására megérett az idő. Külön-külön jöttek létre és épültek be a város oktatási rendszerébe, de a közös „gyökér”, az evangélikusság, az evangélikus egyház mint fenntartó egy útra tereli az eddig külön utakon járó intézményeket.

Szükség van az együtt haladásra két szempontból is. Egyrészt erre kötelez minket a krisztusi parancs: „Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16,14) Másrészt szakmai szempontból is. A városi evangélikus oktatás életképességét csak az összefogás, összehangolás tarthatja meg. Az egységes, egymást felmenő rendszerben jól kiegészítő szisztéma még hiányzik a négy evangélikus oktatási intézményből. Olyan összefogó és összefüggő együttműködésre van szükség, amelyik kizárja a rivalizációt, helyette az integrációt helyezi előtérbe.

Délelőtti szakmai továbbképzés, délután játékos ismerkedés és kerti „grillezés” volt a közös program. A továbbképzés keretében először Mandák Csaba oktatási szakértő, utána Majorosné Lasányi Ágnesnek, az EPSZTI igazgatójának (képünkön) előadását hallgattuk meg: a téma a beilleszkedési, tanulási, magatartásbeli problémákkal küszködő diákok kezelése,

jobb megértése volt. Nagyon aktuális erről a témáról beszélni, mert minden tanár a „bőrén” érzi, milyen komoly gondokkal küzdenek diákok, amelyek a fejlődésüket, továbbtanulásukat akadályozzák! [...]

Az evangélikus pedagógusság fontos kérdése, hogy mitől különbözik egy keresztény iskola a „világiaktól”, miben más egy keresztény pedagógus egy „világító”. Nos, erre csak egy válasz lehet: a hit, a szeretet, ami a kereszténységből fakad, és ami a tanulókkal való bánásmódban jelenik meg. Sajnos manapság az oktatás is része lett a piacgazdaságnak. A tanárok és diákok közötti viszony a régi „mester és tanítvány” helyett gyakran egy túlszabályozott jogviszonnyá süllyedt. Gondoljunk csak a gyerekek jogaira és a tanárok kötelességeire! A nevelést háttérbe szorította az oktatás. Pedig a pedagógia eredetileg nevelést jelent! Feltehetően a kérdést: ki neveli ma a gyermekeinket? Mondanák erre sokan, hogy az iskola! De hogyan is nevelheti az iskola a gyermekeinket, amikor nincs két egyformán gondolkodó pedagógus az állami iskolákban! Nem tudnak egyformán nyilatkozni a világi iskolákban tanító pedagógusok a diákokat leginkább érdeklő kérdésekben! Mert nincs egységes világnézetük! Ezért van ma nevelési válság – és ez nagyobb baj, mint ha (újabb) gazdasági válság következne.

Más a helyzet az egyházi iskolákban. Itt van egységes világnézet, van egységes nevelési felfogás. Ez lehet az egyházi iskolák előnye a világiakkal szemben. Csak a bátor kiállás, a világos, bizonyágtévő be-

széd ad a tanárnak tekintélyt. Nincs keresztény kémia és keresztény matematika, de van keresztény kémia- és matematikatanár!

Az előadások azért voltak nagyon jók és hasznosak, mert ezt a tanári-keresztényi hozzáállást világították meg előttünk. A délelőtti előadások után az intézmények közös munkaközösségi munkába kezdtek: természettudományi, humán-, sport-, idegen nyelvi, nevelési-szabadidős munkacsoportok álltak fel az általános iskola, gimnázium és a kollégium tanárainak részvételével. [...] Az összejövetel a gyülekezeti házban ért véget, ahol Kovács László Attila igazgató lelkész igehirdetését hallgattuk meg először, aztán közös éneklés, majd pedig egy játékos ismerkedés vette kezdetét. A napot vidám grillpartival zártuk.

■ MÁTÉ ZOLTÁN „kossuthos” tanár

Forrás: Hírmondó, 2017. szeptember – nyiregyhaza.lutheran.hu

FELHÍVÁS

Szeretettel várjuk a gyülekezeti, intézményi híreket, hírleveleket! Kérjük, az elektronikus dokumentumokat – pdf formátumú anyagokat – e-mailben az evtallozo@gmail.com címre, a nyomtatott kiadványok egy-egy példányát a szerkesztőség postacímére szíveskedjenek küldeni: 1085 Budapest, Üllői út 24. Köszönjük!

HUMOROSAN EVANGÉLIKUS

„Paradicsomnak te szép élő fája...” – Solus Christus reformáció paradicsomleves

Táborok Zalaszentgróton

Idén már második alkalommal tartottunk olvasótábort Zalaszentgróton alsó tagozatos tanulók részére. Egy jó kis csapat gyűlt össze Tatay Sándor *Kinizsi Pál* című regényének elolvasására és feldolgozására. A tábor fő célja a gyerekek olvasáshoz szoktatása és ezentúl az etikai, bibliai oktatás. A tábor specialitása, hogy a könyvet nem a gyerekek, hanem a felnőttek olvassák fel.

Az idei, aránylag rövid olvasmány lehetőséget adott a feldolgozásban való elmélyedésre, az adott történelmi kor megismerésére. Természetesen emellett sokat játszottunk, fociztunk és kosárlabdáztunk. A szervezést támogatta a helyi általános iskola, mely a helyszínt biztosította, és melynek pedagógusai aktívan segítettek a szervezésben. A lebonyolításban pedig Szaksz Tímea tanítónő volt segítségemre. A gyerekek búcsúajándékként néhány szem búzaszemet kaptak, hogy elültetve gondozzák a tanévkezdésig.

A gitártáborra egy héttel később került sor az evangélikus gyülekezeti ház-

ban. A tanév közben gitároktatásban részesülő gyerekek mellé négy kezdő is csatlakozott. Az egész heti kitarítás meghozta a gyümölcsét, hiszen a gyerekek véleménye szerint is sokkal többet tanultak, mint gondolták. A táborok alatt nem-

csak tudásunk fejlődött, hanem a megtalált közösség is élményt nyújtott. Jövőre itt folytatjuk!

■ KOCZOR GYÖRGY

Forrás: Kapernaum – a Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye lapja, 2017/3.

Megújul a nyíregyházi Nagytemplom

„Sokunk kitartó imádsága talált meghallgatásra, amikor 2016 decemberében értesítést kaptunk, hogy állami támogatásból lehetőség lesz a Nagytemplom és a gyülekezeti ház felújítására – hála ezért Urunknak” – olvassuk a nyíregyházi evangélikus gyülekezet szeptemberi *Hírmondójában*.

A felújítási munkák felölelik többek között a Nagytemplom teljes belső és részleges külső javítását, restaurálását, a Luther tér 14. szám alatti gyülekezeti ház, lelkési hivatal teljes körű felújítását, átalakítását, a bútortartó cseréjét, a Közép utca 1. szám alatti óvoda bővítését, valamint egy Luther-szobor állítása – a Nagytemplom főbejárata melletti északnyugati sarkon – is része a nagyszabású terveknek.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának jóváhagyására több mint fél évet kellett várniuk, de végül is a teljes javasolt listát elfogadták azzal a feltétellel, hogy a munkáknak 2018. augusztus 31-ére el kell készülniük. A teljes költség 650 millió forint lesz. A felújítást – a gyülekezet aktív bevonásával – az országos egyház tartja kézben.

Az építkezés-átalakítás meg fogja változtatni a megszokott istentiszteleti és bibliaórai rendet és a lelkési hivatal munkáját. „A munkálatok minden napjára és elemére Isten áldását kérjük, hogy ne csak az építők fáradozzanak, de a megújult falak között majd minél több lelki ház is felépülhessen” – zárul a dr. Kovács László Attila igazgató lelkész és dr. Bálint Zoltán felügyelő által jegyzett tájékoztatás a szeptemberi nyíregyházi *Hírmondóban*.

Forrás: nyiregyhaza.lutheran.hu

Nemzedékről nemzedékre

A Gárdonyi család és a reformáció

Írásunk címét egy tanulmánykötettől kölcsönöztük, amely tavaly jelent meg: tiszteletadásként Gárdonyi Zoltán születésének száztizedik és halálának harmincadik évfordulója, valamint köszöntésként Gárdonyi Zsolt hetvenedik születésnapja alkalmából. Interjúnk apropóját az adja, hogy a reformáció ünnepi évéhez kapcsolódva több Gárdonyi-kompozíció is felcsendül Magyarországon és a világban. Gárdonyi Zsolt orgonaművész, zeneszerzővel – az elmúlt években kialakult gyümölcsöző szakmai kapcsolatnak hála – lapunk Cantate rovatának vezetője beszélgethetett.

– Családi háttere révén egyidejűleg nőtt bele az evangélikus és a református hagyományokba: édesanyja Wallrabenstein Jakab evangélikus lelkész leánya volt, ön édesapja nyomdokain járva a református egyházzenét képviseli. Ez a „protestáns szimbiózis” bizonyára meghatározó volt egész zenei pályáján is, hiszen Gárdonyi Zoltán és Gárdonyi Zsolt kompozíciói már hosszú évek óta és felekezeti határok nélkül bekerültek a nemzetközi orgona- és kórusrepertoárba.

– Anyai nagyapámnak 1906-ban a budavári evangélikus templomban volt az ordinációja, apai nagyapám pedig, a történész Gárdonyi Albert a harmincas években a Fővárosi Levéltár igazgatójaként a Nagyvárad téri református gyülekezetben volt presbiter. Szüleimet 1942-ben Ordass Lajos eskette a kelenföldi evangélikus templomban, ugyanitt később evangélikus nővéremmel, Hajnával együtt konfirmáltam reformátusként Kendeh Györgynél 1961 májusában.

– Legújabb orgonaműve a reformációi jubileumra íródott: egy ünnepi toccata, amely az *Erős vár a mi Istenünk* dalmátát dolgozza fel. A kompozíció felvétele időközben már az interneten, a YouTube-on is megtalálható, de egészen különleges helyszínen volt a darab ősbemutatója.

– Valóban, a világpremier július 5-én a müncheni katolikus dómban volt, az ottani dómorgonista egy ökumenikus koncert keretében *Luther-Triptychon* címmel háromrészes ciklusként adta elő a következő Luther-korálfeldolgozásaimat: *Vater unser im Himmelreich* [Mi Atyánk, ki vagy mennyekben], *Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort* [Tarts meg, Urunk, szent igédben] – ez tavaly Budapesten a Müpa-orgonakoncertem műsorában is hallható volt –, majd végül ősbemutatóként az *Ein feste Burg* toccata hangzott el a dóm nagyszerű négymanuális orgonáján. ►

A toccata magyarországi bemutatóját éppen tíz nappal később, július 15-én játszotta Dániel fiam a sukorói zenei nyár keretében az ottani református templomban.

– Új műve nyomtatásban megjelent kottájából tudjuk, hogy a toccatát még ugyanebben a jubileumi évben számos további országban is bemutatják.

– Igen, a darab osztrák premijerje Dániel augusztusi 11-i hangversenyén volt a salzburgi dómban, ezt követik most november közepéig az egyes nemzeti bemutatók neves külföldi és magyar kol-

A kettős jubileum évében – a két Gárdonyi szellemi értelemben vett hazatérésének meghatározó és felemelő ünnepeként –, 2016. június 18-án a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében Gárdonyi Zoltán és Gárdonyi Zsolt zeneszerzői és tudományos életművét a Magyarországért Alapítvány által felkért bizottság Magyar Örökség kitüntető címmel ismerte el, munkásságuk ekként elfoglalta méltó helyét „a magyar-ság láthatatlan szellemi múzeumában”.

legák orgonakoncertjein Párizsban, Zürichben, Oslóban, Edinburghban, majd Olaszországban, Svédországban, Dániában és Amerikában.

– **Hogyan lehetne meghatározni a kompozíció jellegét, zenei formáját?**

– A Luther-dallamot kétféleképpen közelítettem meg: a darab elején és végén a korált a toccata műfajának megfelelő futamokba ágyazva a felső szőlők intonálják színes harmonizálásban. A középső dallamsorokat a fenségesen mély pedáregiszterek hordozzák, ezek felett bontakozik ki a manuálok szabad anyaga, amelynek során jelképszerűen felidézem édesapám utolsó művének, az 1985-ben nekem ajánlott *Erős vár a mi Istenünk* prelúdiumnak egyik markáns ütemét is.

– **De más családi zenei esemény is kapcsolódik a reformáció ünnepi évéhez, most éppen Budapesten.**

– Igen, november 1-jén adja elő a Pozsonyi úti református templomban a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar édesapámnak azt a kantátáját, amelyet ő 1960-ban a budapest-kelenföldi evangélikus gyülekezet énekkara és zenekara számára komponált. A *Dicsérő*

ének a 45. zsoltár verseire ritkán hallható eredeti zenekari formájának ősbemutatóját ott akkor Sulyok Imre vezényelte. Most ez a mű Hamar Zsolt vezényletével fog elhangzani, egy műsorban Johannes Brahms *Német requiem* című művével. A szimbólumokban rendkívül gazdag bibliai szöveg egy menyegzőjét ülő ószövetségi király dicsérete, amely „a királyok királyára”, Jézus Krisztusra vonatkozik. A zeneszerző a mű sokrétű hangszere anyagát 1981-ben Karasszon Dezső felkérésére egyetlen orgonaszólamra köváltotta össze. Ez a revideált, vegyes karra és orgonára készült változat 2002-ben német szöveggel látott napvilágot, ezt követte 2005-ben a zenekari forma német nyelvű közreadása. A magyar kiadás 2006-ban, édesapám születésének századik évfordulóján – a mű orgonakíséretes változatában – jelent meg Budapesten.

– **Hogyan került ez a mű a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Hamar Zsolt látókörébe, a templomi bérletsorozatba?**

– Ezt én sem tudom. Nem az én kezdeményezésemre történt, de nagyon örülök, hogy így alakult.

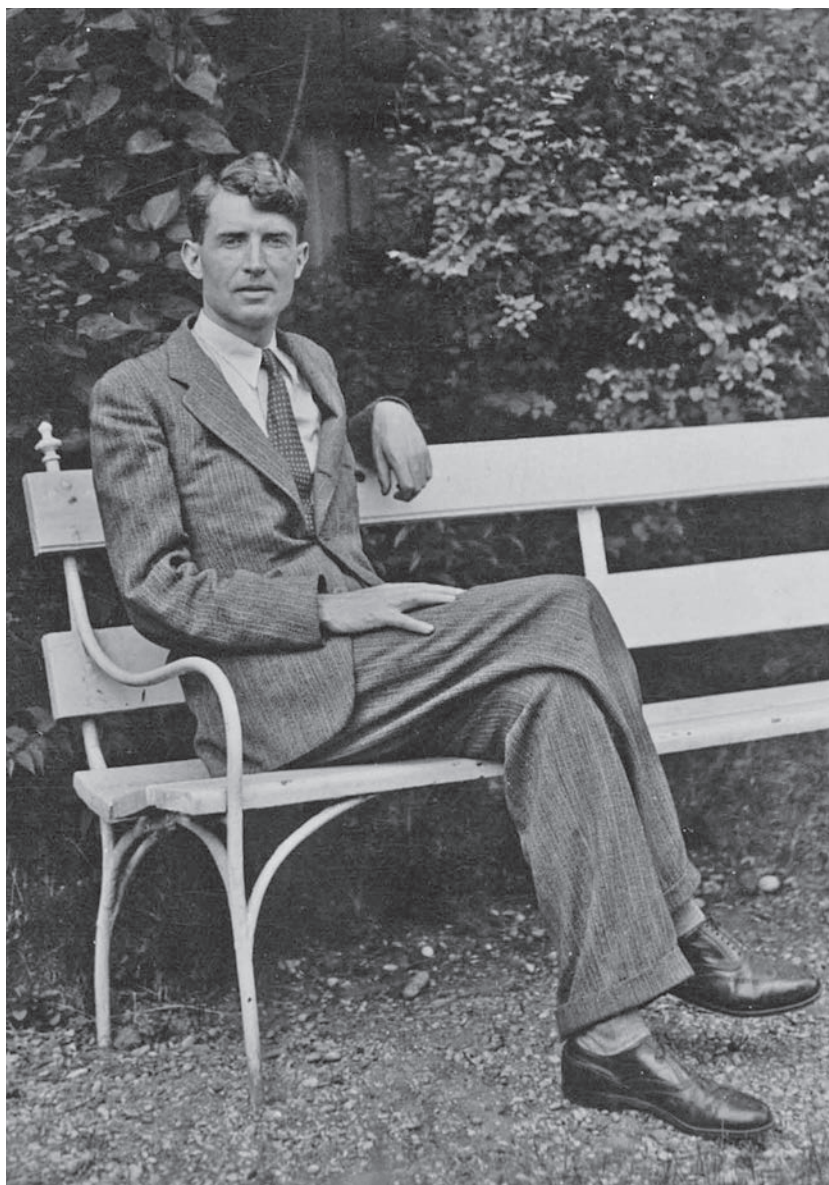
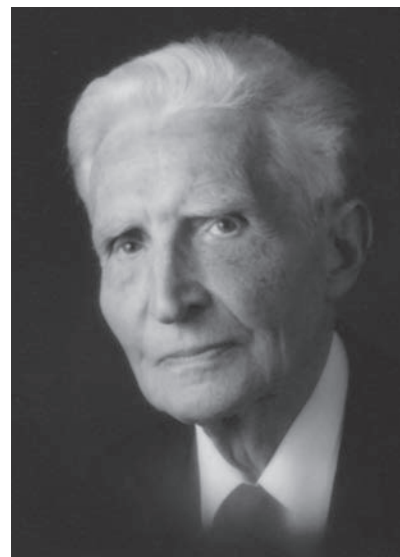
FOTÓK A CSALÁDI ARCHÍVUMBÓL

Gárdonyi Dániel és Gárdonyi Zsolt

Mindkét mester főiskolai professorként fejtette ki sokrétű alkotói és tudományos munkásságát: Gárdonyi Zoltán a budapesti Zeneakadémián, fia, Gárdonyi Zsolt a würzburgi Zeneművészeti Főiskolán. Gárdonyi Zoltán (1906–1986) – az egykori Kodály- és Hindemith-tanítvány – az 1948-ban felosztatott protestáns egyházzenei tanszak utolsó vezetője volt. Nemzetközileg is nagyra becsült zenetudományi és zeneelméleti kutató, akinek orgonaművei és bibliai tárgyú kórusművei a 20. századi európai egyházzeneben egyedülálló értéket képviselnek. Zeneszerzői munkássága sokáig kevésbé volt ismert a magyar zenei élet szélesebb nyilvánosságára előtt. 1972

óta, vagyis a Gárdonyi család Németországba való végleges kitelepedését követően csupán töredéke hangzott-hangzhatott el Magyarországon. Egyházzenei művei ugyan fel-felcsendültek a protestáns templomok falai között, világi kompozíciói azonban szinte teljesen eltűntek a koncerttermekből és a zeneoktatásból. Hasonló kettősség jellemezte a zenetudósi életmű értékelését is.

Gárdonyi Zsolt 1946. március 21-én – Johann Sebastian Bach születési évfordulóján – született Budapesten. Huszonkét éves koráig szülővárosában Gergely Ferenc, Sugár Rezső, Ferenczy György, Szervánszky Endre és Farkas Ferenc növendékeként folytatta ta-

Fent Gárdonyi Zoltán zeneszerző, nemzetközileg is nagyra becsült zenetudományi és zeneelméleti kutató idősebb korában, lent ugyanő fiatalon

nulmányait. 1968-ban Németországba települt, majd főhivatású orgonista és karigazgató lett az alsó-szászországi Wildeshausenben. 1975 és 2011 között Würzburgban a Zeneművészeti Főiskola tanszékvezető professzora volt. Neve időközben zeneszerzőként, világszerte koncertező orgonaművészként és zeneelméleti munkássága által egyaránt ismertté vált. 1979-ben Bajor Állami Díjjal, 2000-ben a Debreceni Református Hittudományi Egyetem díszdoktori címével, 2011-ben pedig a Magyar Köztársaság Elnökének Érdemérmével tüntették ki. Sokrétű tevékenységét hanglez- és rádiófelvételek, könyvek, tanulmányok, valamint európai és amerikai főiskolákon tartott mesterkurzusai és előadásai dokumentálják. Zeneszerzői és zeneelméleti munkássága jórészt csak az ezredforduló után vált magyar földön ismertté.

A harmadik generáció képviselője, Gárdonyi Dániel első művészi impulzusait és tanítását édesapjától kapta. Egyetemi orgona- és karvezetés-tanulmányait Bayreuthban és Stuttgartban végezte. 2011-től 2015-ig a frankenbergi Liebfrauenkirche főállású karigazgató és orgonista állását töltötte be. 2016 óta szabadfoglalkozású muzsikusként dolgozik Németországban. Nemzetközi orgonahangversenyei mellett a Schlüchterni Kántorképző Intézet tantestületének tagja. Műsoraiban hangsúlyos szerepet kap nagyapja, Gárdonyi Zoltán és édesapja, Gárdonyi Zsolt műveinek tolmácsolása.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Luther-utak – 4. rész

Politika és forradalom

Luther Márton minden oldalról ellenállásba ütközött. Nemcsak a püspökök és más egyházi tekintélyek harcoltak reformációs tevékenysége ellen, a világi hercegek is engedetlenséget láttak missziójában. A negyedik útvonal bemutat néhányat a legfontosabb állomások közül, ahol Luther megvívta harcait – és végül mindig diadalmaskodott.

Drezda híres a szépségéről, a múzeumairól és az eredeti drezdai Stollenről (kalácsról) – valamint természetesen a drezdai Kreuzchorról, amely Németország és Európa egyik legrégebbi fúvókórusa. A Kreuzkirche (Kereszt-templom) több mint hétszáz éve szolgál a kórus művészeti otthonául, és amióta itt 1739-ben elvarázsolta az első protestáns istentiszteletet a kórus éneke, azóta a Kreuzchor istentiszteletei, esti imádságai és koncertjei nélkül elképzelhetetlen Drezda kulturális naptára.

Lipcsetől Drezdáig

Luther Lipcsében az 1519-es disputáció alkalmával heves vitát folytatott Johannes Eck katolikus teológussal. Minden addiginál világosabban mutatkoztak meg ekkor a katolikus és a reformációs tanítások közötti különbségek; habár a vita „döntetlennel” zárult, mégis Luther

Róma általi egyházi kiátkozásához vezetett. Luther csak évekkel később, 1539-ben prédikált újra Lipcsében, a híres Tamás-templomban. Lipcse Drezda mellett a legfontosabb szász város. Operaháza, a koncerteknek helyet adó Gewandhaus, a pompás Mende-kút az Augustusplatzon mind-mind lenyűgöző látnivaló. A lutheri tézisek kiszegezéséről híres Wittenberg

mellett Torgau a reformáció politikai központja volt – nem véletlenül épült itt a világ első új protestáns temploma. Torgautól nem messze, Mühlbergben, a Marienstern kolostorban található reformációs múzeum a schmalkaldeni szövetségnek V. Károly császár seregeitől elszenvedett, 1547. évi vereségére emlékeztet.

Jüterbogban 1517-ben tűnt fel a búcsúcedulákat áruló Johann Tetzel Domonkos-rendi szerzetes; úgy tart-

DREZDA, FRAUENKIRCHE

Útvonal-információ

Hossz: kb. 400 km

Kiindulópont: **Lipcse**

Célállomás: **Drezda**

Állomások: **Lipcse, Wittenberg, Jüterbog, Torgau, Mühlberg, Grimma, Leisnig, Rochlitz, Zwickau, Drezda**

Repülőterek: **Lipcse-Halle, Drezda**

InterCityExpress-pályaudvarok: **Lipcse, Wittenberg, Drezda**

FOTÓK: A NÉMET TURISZTIKAI HIVATAL OLDALA – GERMANYTRAVEL

ják számon, az ő fellépése volt a kiváló oka annak, hogy Luther kihirdette a maga téziseit. A városban zajlott 1519-ben a „jüterbogi szószéki vita” Müntzer és a jüterbogi ferencesek részvételével, és itt tanácskoztak a választófejedelmek Melanchthon közreműködésével az *augsburgi interim* – V. Károly császár által kiadott átmeneti hitvallási formula – fogantatásáról. Ezt a történetet

a szerzetesi kolostor múzeumában, a St. Nikolai-templomban és a Jüterbog és Wittenberg közt húzódó Luther-Tetzel úton lehet nyomon követni.

A Grimma melletti – ma már ugyan romos, de még mindig látványos – nimb-scheni kolostorban töltötte gyermek- és fiatalkorát Luther későbbi felesége, Bóra Katalin. Drezdában pedig méltó látványossággal ér véget az útvonal.

A város leghíresebb látnivalói az Elba bal partján sorakoznak: az Ágost híd, mellette a Theaterplatz, a Semper Operaház, a Zwinger és még tucatnyi látványosság. Drezdában találjuk a Frauenkirkhét, Európa legnagyobb és legjelentősebb evangélikus templomát; előtte lenyűgöző Luther-emlékmű áll. A neogótikus Luther Márton-templom miatt érdemes ellátogatni Neustadt városrészbe is. A Grünes Gewölbe („Zöld Boltozatok”) a királyi kastélyban (Residenzschloss) különben is szinte kötelező látnivalónak számít. Az egyedülálló múzeumi gyűjteményt már csak azért is érdemes megtekinteni, mert más értékes műtárgyak mellett itt van kiállítva Luther pecsétgyűrűje és kelyhe is. (X)

Supported by:

on the basis of a decision by the German Bundestag

Németország
Egyszerűen barátságos

www.germany.travel

Éljen át 500 év reformációt! Nem itt szólt Luther Márton a szószékről? Nem itt visszhangzottak a kalapácsütések, amikor 95 tézisét kiszögezte a Wittenbergi Vártemplom kapujára? A Luther-helyszíneken szinte érezheti a nagy reformátor szellemét. **Kövesse Luther Márton nyomát Németország-szerte: www.germany.travel/luther**

_a látnok

Támogató szeretet

Védőnőből lett lelkész Manhardtne Szlovák Katalin

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkesi hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Manhardtne Szlovák Katalinnal elhívásáról, a betegek és a rászorulókat támogatásáról és arról beszélgettünk, ma hogyan lehet képviselni az evangéliumot az érdeklődők előtt.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Bizonyos szempontból kacskaringós úton jutottál el az Evangélikus Hittudományi Egyetemre. Miként választottad a teológiát?

– Tízennyolc évesen, a kiskőrösi templomban ülve éreztem először az elhívást. Akkor nemet mondtam rá, azt gondolva, hogy nálam sokkal alkalmasabb emberek vannak, akik ezt a hivatást gyakorolják. Félttem mások előtt beszélni. Nővérem biztatására Szegedre mentem, ahol elvégeztem a négyéves védőnői kép-

zést. Bekapcsolódtam a metodista gyülekezet életébe, míg az egyik táborban eldöntöttem, hogy mégis a lelkesi szolgálatot választom. Ebben a védőnői gyakorlatok is megerősítettek. Nagyon sok családlátogatáson vettem részt, rendszeresen jártam beteg gyermekekhez kórházba is. Mindegyik helyen azt láttam, hogy nagyobb a lelki szükség, mint a fizikai. Ma sok ember életéből tényleg hiányzik, hogy valaki megkérdezze tőlük: miért szomorúak, vagy hogy vannak.

– Sokan nem az egyházban keresik az alkalmat a lelkük ápolására. Hogyan lehetne minél több embernek megmutatni, hogy az egyház milyen lelki kincsekkel tudja meggazdagítani az egyes ember életét?

– Az emberek azért keresik máshol a megnyugvást, mert az egyházzal többnyire csak ünnepi vagy vasárnapi alkalmakon találkoznak. Ott a liturgiát, Isten igéjét ismerhetik meg, de ha nincs egy olyan gyülekezeti közösség, amely nyitott rájuk, akkor ritka, hogy a másikkal, a közösséggel is tényleges kapcsolatba kerüljenek. Ha szeretettel hívogatjuk a betérőket, ha hozzájuk fordulunk, akkor olyan baráti kapcsolatok alakulhatnak ki, amelyek eljuttathatják az érdeklődőket odáig, hogy rádöbbennek: az egyházban is lehet lelki társat és barátot találni. Onnantól nemcsak egy intézményként fogunk az egyházra tekinteni, hanem mint lelki családra is.

– A teológián belül alapvetően a lelkigondozás felé orientálódsz. Miben lehet ma lelkészként leginkább odaállni az emberek mellé?

– A támogató szeretetet kell megmutatnunk és éreztetnünk! Ezen túlmenően a megértés és a meghallgatás nagyon fontos. Sokakat ma senki sem hallgat meg, nincs olyan a környezetükben, akikkel őszintén tudnának beszélni.

– Melyik a számodra meghatározó bibliai igé?

– Különösen kedves igém az a jézusi mondás: „Kövess engem!” (Lk 5,27b) Ez többször is előfordul az evangéliumban, főleg a vámszedővel kapcsolatban. Vallom, hogy amit Jézus tett, nekünk is ugyanazt kell tennünk a mai világban! Nem számít, hogy azóta már eltelt kétezer év, hogy modern korban élünk, sokkal inkább az a példa számít, hogy Jézus egyszerűen odament az emberekhez: nem válogatott, hanem odafordult mindenkihez, a rászorulóhoz, a betegekhez. Magam és az egyház életében is azt tartom fontosnak, hogy igyekezzünk azt tenni, amit ő tette.

■ GALAMBOS ÁDÁM

A hálával kezdődik minden

Kezembben a teremtés idei ünnepére készült füzet, velem szemben egyik evangélikus és egyik református szerzője: dr. Kodácsy-Simon Eszter, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógiai Tanszékének vezetője, matematika-fizika szakos középiskolai tanár és dr. Kodácsy Tamás dunakeszi református lelkész, programozómatematikus. A reformáció arcai című beszélgetéssorozat szeptember eleji vendégeit ezúttal a teremtett világgal való közvetlen, harmonikus kapcsolat kialakításának lehetőségeiről és teremtésvédelmi elköteleződésük gyümölcseiről kérdeztük.

– **Hogyan indult a közös „zöld” útjuk?**

Kodácsy Tamás: Eszter a Chicagóban töltött teológiai ösztöndíjas éve után hazatérve evangélikus természetismereti táborokat kezdett szervezni. Akkoriban ismerkedtünk meg, engem is bevont a szervezésbe. A helyszínt és a szakmai programot mindig más nemzeti parktól igényeltük, mi a teológiai üzenetet tettük hozzá. Így jutottunk el Aggtelektől a Fer-

tő-Hanságig, a hajnali madárlestől a bibliai égi madarakig vagy a szamarakon keresztül kirajzolódó üdvtörténetig.

– **Gondolom, azóta többekben életre kelt az elvetett mag, és ökológiai értelemben is szárnyra keltek, mint a sasok...**

Kodácsy-Simon Eszter: Ezeket a táborokat mi is nagyon élveztük, és sok pozitív visszajelzést kaptunk évek múltán is. Az egyik táborozónk például biológus, egy

másik környezetmérnök lett. Lehetséges, hogy a tábor nélkül is erre vitt volna az útjuk, de elmondásuk szerint nagy hatással voltak rájuk a természetben közösen szerzett élmények is. Azóta a teremtés ünnepe kapcsán is minden évben sok helyről kaptunk megerősítő beszámolókat.

– **Úgy tudom, több, teremtés-, illetve környezetvédelemmel foglalkozó szervezetben is dolgoznak.**

K.-S. E.: Miután 2008-ban az evangélikus Ararát Munkacsoport a teremtés heti ünnepet előkészítette, és javasolta a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának az ünnep bevezetését, a következő évben önkéntes alapon működő kezdeményezésként megalakult egy ökumenikus munkacsoport is, amely 2009 óta a teremtés heti segédanyag készítője. ▶

A csoportban katolikus, református, evangélikus, metodista teológusok és civil szakemberek egyaránt tevékenykednek.

K. T.: A probléma nagysága összehozza a valódi ökumenét. Ez nem jelenti azt, hogy elmossa a teológiai különbségeket, de ráirányítja a figyelmet az összefogás fontosságára.

– Tamás kezdeményezésére indult útjára a református Ökogyülekezeti Mozgalom. Elsősorban kiket kíván megszólítani ez a kezdeményezés?

K. T.: Vannak olyan lelkesek, akiknek a környezettudatosság meggyőződésük, de a tapasztalat szerint azok a gondnokok és presbiterek a legfogékonyabbak, akik a gyülekezeti életben ennek legnagyobb szükségét és hasznát látják. Akik kiviszik a szemetet, vagy beszerzik a szertetvendégséghez a hozzávalókat. Ők találkoznak azokkal a gyakorlati kérdésekkel, hogy például a környéken beszerezhető-e háztáji hozzávalók a közös étkezéshez, vagy el kell-e menni értük valamelyik hipermarketbe.

K.-S. E.: Ez a gyülekezetben is úgy működik, mint a családban. Nem „zöldfelelősök” vannak, hanem mindenki felelős ezért is. Az ember a környezettudatosabb útra lépve egyedül könnyen elbizonytalanodik, magára marad. Közösségben viszont a sok apró lépés együtt látványosabb, s nagyobb a megtartóerő és az inspiráció is.

– A teremtés hetének idei ünnepléséhez készült segédanyag az Ökológiai megtérés címet viseli. A konkrét kifejezés is kifejtést igényel, ugyanakkor az önök személyes megtéréseiménei is – ahogyan erre az összefüggésre a füzet is utal – idekapcsolhatók...

K. T.: A megtérést sokszor egy adott időponthoz és ígérez kötik, amit nem vitatok el, nekem is van ilyen. Ugyanakkor fontosnak tartom megemlíteni, hogy a keleti ortodoxia kritikája a protestáns megtérésértelmezés kapcsán az, hogy túlzottan individuális, pedig nem csak Isten előtt – *coram Deo* – állunk, hanem a világ előtt – *coram mundo* – is. Az én bűnöm, az én vétkem, az én üdvösségem – ezeket a kérdéseket tesszük fel. És elfelejtjük azt, hogy a megtérés következménye sosem magányos történet, hanem kihat az egész környezetünkre. Elfelejtjük, hogy az embernek felelőssége van embertársaival és a teremtett világgal szemben egyaránt.

K.-S. E.: A megtérés nekem azt jelenti: megváltozik a gondolkodásunk, a

szemléletmódunk, más kerül a fókuszba, más köré rendeződik az életünk. A magam részéről ezt a szemléletváltást nem tudom egy adott időponthoz kötni, csak azt, amikor megszületett bennem az elhatározás, hogy mindezért teszek valamit. Amikor úgy éreztem, változtatnom kell és valamire lépnem. Azt meg tudom fogalmazni, kik és milyen gondolatokkal hatottak rám, vagy mi volt az az élethelyzet, amelyben ez a folyamat felgyorsult. A megtéréssel kapcsolatban azonban szerintem az az érdekes, mikor válik ak-

tívvá bennünk annyira, hogy képesek legyünk cselekedni. És mikor vesszük észre, hogy ezzel milyen hatással lehetünk a környezetünkre.

– Akkor tehát döntés kérdése a megtérés?

K. T.: Korántsem. Ez a protestáns tanítás egy sarkalatos pontja. A kegyelem tőlünk független. Semmiféle érdemszerző igyekezettel, jó cselekedetekkel nem munkálhatjuk Isten irántunk való szeretetét. Nem térhetünk meg – egyedül Isten kegyelme által. A megtérésből fakad

a megszentelt élet, a megszentelődésből pedig az erények gyakorlása. Ilyen, a megtérésből fakadó, a Szentlélektől kapott gyümölcs a mértékletesség is, amelyre ma akkora szükség lenne.

– Önök hogyan gyakorolják a mértékletességet odahaza?

K.-S. E.: Engem több mint tíz éve az a gondolat ragadott meg, hogy ha csak a luxusigényeinkből leadnánk valamennyit, már nagyon sokat tudnánk tenni a környezetünkért és a másik emberért. Apró lépésenként – mi a PET-palackok és a nejlon-

zacskók elhagyásával kezdünk – rá lehet nevelni magunkat a változásra, és lehet örülni az eredményeknek. Nálunk nagyon jól megy például a szelektív hulladékgyűjtés, a komposztálás, az újrapapír használata, az energiával való takarékoskodás és a tudatos vásárlás. Számunkra a legnehezebb kérdés az, hogy életvitelünkéből adódóan – három gyerek napi programját kell összehangolni – szinte mindennap autóba kell ülnünk. Erre még nem találtunk megnyugtató megoldást.

K. T.: Sok zöldséget megtermelünk magunknak a konyhakertben, melyekből télire is el tudunk rakni. Igyekszünk minél kevesebb előrecsomagolt, gyári élelmiszert vásárolni vagy például a fűtési szokásainkat racionalizálni. A teremtésvédelem számunkra nem egy frusztrált lemondáshalmaz, hanem annak a kérdésnek a komoly vizsgálata, hogy mire van szükségünk, és ezeket a szükségleteket hogyan tudjuk a legészszerűbb és legötletesebb módon elérni.

– Mit jelent az önök számára a közvetlen élet?

K.-S. E.: A természetességet. Sok múlik azon, hogy merünk-e természetesk lenni. Emberi kapcsolatainkban és önmagunkkal szemben is. Sokszor azt hisszük, valakit kell magunkból csinálni, valamilyenné kell válni. Nekem ebben nagyon jó tükröt tart az otthoni kiskertünk. Ha egy munkával teli nap után az ember hazaér, és gyomlál egy kis ideig, megéri, milyennek kell maradni, és milyené nem kellene válni. A természetesség megőrzésében nagyon sokat segít a természet.

K. T.: Nagyon jók a kirándulások, és sokat segít a természetjárás. De jó az a „földhözragadtság-érzet” is, amelyet a kert művelése és őrzése közben élhet át az ember.

– Hogyan találhat rá erre, illetve hogyan találhatna ehhez vissza a ma embere?

K.-S. E.: Apró és örömteli, motiváló lépésekkel. Például szerintem fontos lenne megtanítani a gyerekeket a természetességre – konkrét és átvitt értelemben is. A mai gyerekek többségének fogalma nincs például arról, milyen a paradicsom palántája, és hogyan kell gondozni. Arra nem locsolhatok csak úgy rá egy vödör vizet, a leveléhez ugyanis nem érhet víz, mert akkor az egész palánta tönkremegy. Az ilyen tapasztalatokhoz elég lenne két cserépben két palánta, amelyet egy csoport vagy egy osztály felnevel. Ha ezt val-

lallják, megtapasztalhatják, mennyit kell küzdeni azért, hogy egy darab paprikapalánta termést hozzon. Így délután valószínűleg kevesebben dobnák ki a tízóraira kapott paprikát...

K. T.: Mind a társadalomnak, mind az egyháznak az egyik legnagyobb kísértése az, hogy a teremtett világon túl egy új, virtuális világot teremtsünk. A társadalom ezt túlzott technooptimizmussal teszi, az egyház pedig a gnózis új formáival küzd. Ezen úgy segíthetünk a legjobban, ha Kálvin nyomán elkezdünk gyönyörködni a teremtett világban, amely Isten dicsőségének színtere. Gyönyörködni, de nemcsak látással vagy hallással, hanem minden érzékszervünkkel.

– Mi lenne az önök üzenete a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára?

K. T.: Luther 95 tétele igen fajsúlyos és hosszú tételsor, érződik rajta a személyes indulat. A bűnbocsátó cédulák árusítása indította a megírására. Ami „kiverte nála a biztosítékot”, az az volt, hogy piaci viszonylatokba helyezték Isten és ember kapcsolatának ezt a bensőséges titkát. Ma az olyan szavakat, mint bátorság, bizalom, védelem, keresztény értékrend – amelyek nagyon személyesek, és pont azért szépek, mert megragadhatatlanok –, el akarják adni nekünk. A kis bűnbocsátó cédulákból mára – rövid távú, gazdasági vagy politikai érdekek mentén megtervezett – óriásplakátok lettek. Ezek csábító termékek, de „inkább keressük az ő országát, és ezek ráadásaként megadatnak majd nekünk”, viszont fordítva nem működik.

K.-S. E.: Luther a gyermekkeresztésről vitatkozva azt állítja, hogy a gyerekek keresztése őszintébb, mint a felnőtteké, mert a gyerek nem akarja maga irányítani az életét, mer őszintén ráhagyatkozni Istenre, be meri engedni életébe a kegyelmet. Ha ezt az elengedést olykor mi, felnőttek is megéljük, megszületik bennünk a hála érzete is. Ha csak annyit megtanulnánk Luthertől, hogy a hálaadással kezdődik minden – ahogy Luther reggeli és esti imája is –, sokkal boldogabbak lennénk. Otthon a gyerekeinkkel minden estét azzal zárunk, hogy mindenki mond egy pozitív élményt a napjából. Ez lehet a végre jóízű menzaebéd, egy új ismeret vagy egy személyes találkozás, bármi, amiért hálát tud adni. A hálából fakadó meglepedettség nagyon hiányzik az életünkéből.

■ KINYIK ANITA

FOTÓK: KISS TAMÁS

Több vagy, ha adsz!

Újra 72 óra kompromisszum nélkül

Tizedik alkalommal rendezik meg október 12–15. között a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű országos akciót. Ennek egyházi háttéréről és az önzetlen segítségnyújtás öröméről Darvas Mártonnal, az ökumenikus kezdeményezés főkoordinátorával beszélgettünk.

–A 72 óra kompromisszum nélkül önkéntes akció mottója: „Több vagy, ha adsz!” Mit jelent ez?

– Tavaly az „Add magad!” volt a mottónk. Akkor arra hívtuk a fiatalokat, hogy fedezzék fel, mennyire magukra tudnak tálni abban, ha másoknak segítenek, vagyis a fókusz az egyén önkeresésén volt. Az idei üzenet gyökerei hasonlók, csak még bátrabban próbáljuk Isten felé fordítani a figyelmet. Mottónkkal azt üzenjük, hogy ha valamit adunk, akkor megtapasztalhatjuk: több is jelen van, mint saját magunk. Nem azt mondjuk, hogy több leszel, ha adsz, sokkal inkább arra hívjuk fel figyelmet, hogy az önzetlen segítségnyújtás által kiegészül az ember.

– Ehhez társul a kezdeményezés bibliai mottója is: „...aki más felüli, maga is felüli.” [Péld 11,25b]

– Hitünk szerint a keresztény önkéntesség azt jelenti, elég bátrak vagyunk ahhoz, hogy kimozduljunk a saját komfortzónánkból. Ehhez mindenképpen hozzátartozik egy Isten-tapasztalat, illetve az is, amit az idézett igében olvassunk.

– Az előző években átlagosan nyolckilencezer fő vett részt az evangélikus, a katolikus és a református egyház által

szervezett akcióban. Miben mutatkozik meg, hogy ez egyházi kezdeményezés?

– Ezen a rendezvényen olyan légkört próbálunk teremteni, hogy még az egyházhoz szorosan nem tartozó érdeklő-

dók is megtapasztalhassák, milyen egy keresztény közösségben mozogni és élni. Egyházi szervezés révén a résztvevők túlnyomó többségét reménység szerint a jövőben is mindig az egyház fiataljai fogják adni. Amióta elindult az iskolai közösségi szolgálat, azóta megnövekedett a jelentkező iskolai csoportok száma is. Az iskolai szolgálatra jelentkezők közül sokan általában nem nagy elszántsággal érkeznek, de egy idő után elkezdik érezni, hogy a többiek valami másért vannak jelen, és ez pozitívan hat rájuk.

– Ez miben nyilvánul meg?

– A segítség élményének, a jó, örömteli befogadó közösségnek átfomláló ereje van. Akciónknak az a lényege, hogy az esztendő ezen három napja tényleg sok emberhez szóljon. A 72 óra kompromisszum nélkül arról szól, hogy lépünk túl a saját önzésünkön, és éljük át a segítségnyújtás örömet. A keresztény fiatalok úgy élnek, hogy annak van egy kifelé is ható pozitív sugárzása, amely azt mutatja, hogy így jó lenni.

– Az önkéntes akcióban részt vevők benyomásait minden évben összegyűjtitek. Milyen visszajelzések érkeznek?

– Az előző évek leggyakoribb szava az „együtt” volt. Ezenkívül a „segíthettünk”, „tehattunk”, „dolgozhattunk” szavak fordultak elő sokszor. A visszajelzések szerint a fiatalok büszkéek arra, hogy az ismerőseikkel közösen tehettek valami jót.

– **Elsősorban középiskolásokat és egyetemi hallgatókat szólítottok meg. Milyen segítő területekre lehet jelentkezni?**

– A kezdeményezés egyik különlegessége, hogy nem konkrét programra, hanem időszávrá lehet jelentkezni. Az önkéntesek megmondják, hogy mikor érnek rá, és ehhez kapnak egy meglepetésprojektet. Segítő szolgálatunk a fejlesztő, az ökológiai és a szociális területre összpontosít. Fejlesztő projektjeink alapvetően felújítási, parkrendezési munkát jelentenek. Az ökológiai projektek szintén fejlesztő munkák, de úgy, hogy azoknak a fókuszába a környezetvédelem kerül. Ma rengeteg illegális személtelakó van, a megszüntetésükre emberi kapacitás hiányában leginkább csak ilyenkor van mód. Patakok medrét is tisztítjuk, és elhagyott sírokat is gondozunk. A szívünkhöz legközelebb pedig talán a szociális projektek állnak. Ezeknek a keretében kórházak gyermekosztályaira, idősekkel foglalkozó és egyéb szociális intézményekbe várunk fiatalokat, hogy különböző programokkal, előadásokkal, beszélgetésekkel örvendeztessék meg a rászorulókat. Ezen programjaink lényege a találkozás, az ismeretlen élethelyzetek megismerése.

– **Mit jelent számodra a 72 óra?**

– Hat éve vagyok aktívan benne a szervezésben. Ebben a munkában megtapasztalható, mit jelent az, hogy egy jó ügyért több ezren képesek vagyunk együtt mozdulni. A három nap során igazán váratlan összefogások alakulhatnak ki. A sok részfeladat összessége kifejezi, hogy bár sokfélék vagyunk, közösen különösen jó dolgokat viszünk véghez.

Ezenkívül öröm, hogy ezzel a kezdeményezéssel megmutathatjuk: a segítségnyújtásban nincsenek akadályok. Ha az emberben megérlelődik, hogy egy jó ügy érdekében át akarja lépni a maga korlátait, akkor azt meg is teheti. Itt ugyanis szeretettel várjuk azokat, akik nem a féltreimnek engednek, hanem mernek bátrak lenni.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓK: 72 ÓRA KOMPROMISSZUM NÉLKÜL

Egy gyülekezet, négy templom, sok mesélő tárgy

Keresztvíztől szemfedőig – Emlékek a rákosmenti evangélikusok életéből címmel kiállítás nyílt szeptember 21-én, tudatosan világi helyszínen, a Budapest XVII. kerületében működő Vigyázó Sándor Művelődési Házban. A reformációi emlékév keretében megrendezett tárlat október 15-éig tekinthető meg. Még mielőtt a mesélő tárgyakról kérdeztem volna a kiállítás két ötletgazdáját, ifj. Zászkaliczky Pált és művészettörténész lányát, Annát, a rákosmenti evangélikusok „beazonosításában” kértem segítségüket.

– **Mióta élnek evangélikusok Rákosmentén?**

Ifj. Zászkaliczky Pál: A legrégebbi evangélikus gyülekezet itt a rákoskeresztúri: a 18. század közepén osztrák örökös tartományokból elüldözött evangélikusok telepedtek meg, aztán továbbáltak, a Podmaniczky-birtokokon vándoroltak. A faluban máig kimutathatók a német, illetve felvidéki eredetű családnevek. Az evangélikusság nagyon meghatározó közösség volt. A 20. század elején épült ki két új település: Rákoshegy és Rákosliget; Rákoscsabán, bár régi település, a lutheránusságnak rövidebb a múltja. Ez a négy közösség négy külön templommal alkotja ma Rákosmente evangélikusságát.

– **Tehát templomépítő evangélikusokról beszélünk...**

Z. P.: Így van. Az első – parasztkorok – rákosmenti templom 1800-ban épült, ezt 1945-ben a berendezkedő baloldali

hatalom az egyik első intézkedéseként lebontotta, és az építőanyagot elvitték a keresztúri vasútállomás renoválására. De akkor már másfél éve állt az új templom, Sándy Gyula gyönyörű épülete. Az 1920-as, 30-as években épült a másik három rákosmenti település evangélikus temploma, ezek is Sándy Gyula alkotásai. Ma már egy gyülekezetben, egy kerületben, de négytemplomos közösségként élünk.

– **Mi jellemzi az itteni hitéletet?**

Z. P.: Kegységileg elég összetett a gyülekezet. Hatalmas lakótelep éppúgy van itt sok beköltözővel, mint kertváros, a régi, keresztúri gyökerű családok leszármazottaival. Vannak beházasodottak is, mint jómagam. A tradíciókat máig hűen őrzik a régi családok, de a kádárista falurombolás a hetvenes-nyolcvanas években nagyon sokat ártott a falu – és persze az egyház – közösségeinek is. A régi Keresztúrt letarolták. A szerencsés-

sebbek maradhattak az új lakótelepen, de számokban is kimutathatóan nagy trauma volt mindez a gyülekezet életében.

– **A rákosmenti „régiek és újak” számára egyaránt élmény ez a kiállítás, ahogyan a nem idevalósiaknak is – a cím pedig találó: a kiállított anyag az egész életet felöleli.**

Z. P.: Szerettük volna megmutatni magunkat a kerület nyilvánosságának – a helyszín sem egyházi épület, hanem a helyi művelődési ház. A tárgyi emlékek gyűjtésére irányuló kérésünket hónapokon át hirdettük a gyülekezetben. Az eredmény minket is meghatott. Jöttek a keresztelei oklevelek, réklík, konfirmációi emléklapok és ajándékok, olyan Bibliák, amelyek nyitólapjára a család feljegyezte a nagy eseményeket. Előkerült egy házi Luther-posztilláskönyv a 19. század végéről, szintén gyönyörűen felvezetve benne a születések időpontjait. Aztán az esküvői fényképek, koszorúk, s legvégül a temetési emlékek: halotti anyakönyvi kivonatok, fotók. Az emberi élet jeles eseményei akkor természetesen a gyülekezeti élethez kötődtek. Persze vannak egyéb tárgyaink is: őrizzük például az említett, 1945-ben lebontott templom oltárképét. Ezen Jézus látható az emmausi tanítványokkal. De egy 18. századi, Németországból hozott, ott kiadott Luther-Biblia is van a gyülekezet tulajdonában, valamint régi anyakönyvek vagy a régi templom egyik harangja. Rá van öntve, hogy adományozta Podmaniczky Zsuzsanna grófnő. A megnyitóra már azzal szembesültünk: több a tárgy, mint a hely, így válogatnunk is kellett. Ezért azt tervezzük, hogy a gyülekezeti honlapon létrehozunk egy tárgykatalógust, ahol mindent bemutathatunk.

Zászkaliczky Anna Eszter: Ebből a rövid, egyáltalán nem teljes felsorolásból is jól érezhető, hogy a legkülönfélébb típusú, korú és állapotú tárgyak gyűltek össze. A kiállítás rendezésekor egyfajta fordított folyamat zajlott, hiszen először voltak meg a tárgyak, és csak ezek ismeretében találtuk ki a rendszert, amely

szerint bemutatathatók. Éppen ezért kevésbé kurátori, mint inkább rendszerezői feladatom volt. Ez a munka pedig megkövetel egyfajta tiszteletet, hiszen nem én találok ki a koncepciót, nekem csak annyi a dolgom, hogy mindennek megtaláljam a megfelelő, az őt megillető helyét.

- S persze minden – akár padlásokról előkerült – tárgyhoz tartozik egy-egy történet is. Ezeket is összegyűjtik?

Z. P.: Bizony, sokan mentek fel a padlásra, és keresgéltek a nagymama, dédmama dobozaiban. Szeretnék történetcentrikussá tenni a meglelt tárgyakat. Itt van például egy fénykép a kárpátaljai Rahóról. Rahó látképe. Ez önmagában nem lenne érdekes... de innen származik a kereszturni templom faanyaga. Egy másik egy kereszturni család története. Az apa hadifogságba került, és kapott egy nagyon komoly fertőző betegséget. Az édesanya elment – a gyerekeket a nagymamára bízva –, és „kívülről” ápolta a férjét. Ezért élte ő túl a betegséget! Ezeket meg kell írni magunknak, az unokáknak, a továbbadás céljából. Biztos, hogy ez a munka nem is fog befejeződni ezzel a kiállítással, hanem még folytatódik...

Z. A.: Ha már értékről beszélünk... fantasztikus, hogy vannak közel százéves tárgyak, amelyeket már generációk óta őriznek a családok vagy egy-egy elkötelezettebb rokon. Ez az értékörzés példaértékű, főleg egy olyan közösség-

ben, ahol – ahogy arról már korábban is volt szó – számos megpróbáltatást, többek között falurombolást, szanalást éltek át az emberek. Az összegyűjtött emlékek egy része még abból a korból származik, amikor egész más volt az emberek viszonya a tárgyakhoz, különösen faluhelyen. Nem volt jellemző az a halmozás és folyamatos cserélődés, amely mára elképesztő méreteket öltött. Az ünnepeket – legyen szó akár az egyházi esztendő ünnepeiről, akár személyes alkalmakról – a tárgyakon is keresztül ünnepelték. A kiállításon szerepel több esküvői fotó még a század első feléből vagy a rákoskereszturni templomtorony keresztjével – annak felhelyezése előtt – készített családi portré. Ezekből egy-kettő készült, és hatalmas becsben tartották őket. A digitalizálás előtt a családi történetek mellett ezek a tárgyak biztosították a kontinuitást egy család különböző korú tagjai között, így egyszerre hordoznak személyes, történeti, néprajzi, szociológiai és adott esetben művészettörténeti értéket is.

- És szakmai szemmel mi volt a legizgalmasabb tárgy?

Z. A.: A gyülekezet levéltárából előkerült Sándy Gyula terve, amelyet a rákoskereszturni templom oltárasztalához készített. Korábban foglalkoztam már Sándy rákosmenti templomaival, de a kiegészítővel – gyertyatartó, oltár, kulcs – kapcsolatban akkor nem találtam semmit. Örülök, hogy most megtaláltuk ezt

a tervet, mert így már nemcsak feltételezhetem más Sándy-templomok alapján, hogy itt is ő tervezte a kisebb részleteket is, hanem biztosan tudhatjuk. A konfirmációi emléklapokból meglepően sok gyűlt össze – talán azért, mert ez már mindenkinek személyesen is jelentős esemény, ezért jobban is őrizték, mint például a keresztlőit. Több mint nyolcvan évet fednek le a konfirmációi lapok, és végtelenül izgalmas, ahogy a stílusbeli változás megfigyelhető rajtuk. Nemcsak a méretük, hanem az illusztráció és a tipográfia is tükrözi a kort, amelyben készültek.

- Nem tudom, folyik-e ilyen gyűjtőmunka országszerte, de a reformációi emlékévk erre is jó alkalom – felteszem, nem bánják, ha a tárlatot látva másutt is kedvet kapnak hasonlóhoz.

Z. P.: A gyülekezettörténeti kiállítás ötlete tőlünk valóban átvehető, a „copyright szabadon felhasználható”. [Nevet.] Rengeteg megőrzendő érték van egyházunkban, gyülekezeti tagjaink otthonában.

- A gyülekezeti tagok mellett kik segítették a kiállítás megvalósulását?

Z. P.: A munkában Anna lányom mellett – aki művészettörténész és múzeumpedagógus – feleségem, Mirák Katalin történész, aki szakmailag nyújtott nagy segítséget, továbbá Szetlik Péter grafikus vett részt lelkesen,

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Szívbe énekelni az evangéliumot

Jézus tanulságos, elgondolkodtató, provokatív történetei különleges zenei környezetben elevenednek meg azon a CD-n, amely Tíz példázat címmel jelent meg a napokban. Sumonyi Zoltán verseire Gryllus Dániel írt muzsikát. A dalsorozat az ősforráshoz visszatérve, mégis mai módon fogalmazza újra és tolmácsolja az evangéliumi tanítást, ahogy a szerzők eddigi bibliai dalai – a Pál apostol, A hegyi beszéd, a Tizenöt zsoltár című lemezeken – is tették. Gryllus Dánielt és Smidéliusz Gábor evangélikus lelkészt kérdeztük a CD-ről.

Az album születéséről Gryllus Dániel elmondta: versíró barátjának, alkotótársának, Sumonyi Zoltánnak egyszer átküldött egy táblázatot Jézus példázatairól, s felvetette, „mi lenne, ha...?”. Zoltán éppen a szigligeti alkotóházba indult, és nekiállt. Arany János balladáinak formáit használta. Most, hogy Arany-évan, az idő összecseng...

„Számomra ez nagyon fontos anyag. Dani egy nagy »inicializátor«. Néhány évvel ezelőtt, talán éppen a Deák téri templom kétszáz éves évfordulóján lépett oda hozzám, és megveregette a vállam: egyszer csinálni kéne valamit közösen – idézi fel a kezdeteket Smidéliusz Gábor. – Aztán múltak az évek, kerestük a közös nevezőt, és végül ez lett az az anyag, amiben együtt dolgozhattunk” – tette hozzá a Deák téri lelkész, akit a *Promise* vagy a *Korál-sziget* zenekarból jól ismerhet az olvasó. Smidéliusz Gábor ezen az albumon zeneileg nem vett részt alkotóként, de ötletei megosztásával és előadóként formálója lett. Mint mondta, a reformáció indulásának ötszázadik évfordulójához méltónak érzi az ősforráshoz való visszanyúlást.

„Az Újszövetség talán legautentikusabb szavai Jézus példázatai, annyira sajátosan bennük van az isteni csavar. Jézus »beleállt« a kor rabbinista példázatainak műfajába, tehát egy létező műfajt választott mondanivalója keretéül. De egészen másféle irányt és értelmet ad a sokszor földhözragadt példátörténeteknek. Mindig az Istenre és az Isten országára mutat” – mondja a CD tartalmáról Smidéliusz Gábor.

Árulkodunk el néhány kulisszatitkot a lemezről. Gryllus Dániel és Smidéliusz Gábor szerint is a legtöbb munka rögtön az első darabbal, *A magvető példázatával* volt. Kihívás volt zeneileg leképezni és előadni is, de a Deák téri lelkész szerint megtanulni is nehéz volt, meg kellett szokni ezt a zenei világot. Mint mondta, a lényege az, hogy kidomborodjon a mondanivaló, és a zene is úgy szólaljon meg, hogy ennek a szolgálatában álljon. A meghökkentő jézusi mondanivaló átültetésének munkafázisában Smidéliusz Gábor megmutatta

a nyersanyagot a gyerekeinek. „De hát én ezt a példázatot ismerem” – mondta a lelkész kislánya. A cél pedig a szerzők szerint az, hogy mai módon, verses-zenes formában követve a lutheri hagyományt, az emberek szívébe énekeljék az evangéliumot.

„A jézusi ígét kell eljuttatni a hallgatóihoz. Fontos, hogy a versek rezonálnak a kétezer évvel ezelőtti példázatokra, amelyek persze ma is beleszólnak az életünkbe, és ez a fantasztikus bennük” – mondja Smidéliusz Gábor. „A hullámzó életet jelenítik meg és teszik aktuálissá. Az ember megtalálja magát és a körülötte lévő világot némelyik gondolatban” – teszi hozzá Gryllus Dániel.

A lemezen előadóként Apáti Ádám, Becze Gábor, Huszák Zsolt és Pintér Zsolt működött még közre. A CD anyagát bemutató koncerteken Gryllus Dániel mellett megszólal Smidéliusz Gábor is, „mini-igehirdetésekkel”, pár mondatos áhítatokkal vezet be a dalokat.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓ: KALÁKA-FESZTIVÁL.HU

Elégedett ember vagyok

Benkő Vilmos a nyilvános beszéd felértékelődéséről

**Beszélgetőtársam megjelenése magabiztosságot sugall. Arra a kérdésre, hogy mit írok a foglalkozásáról, azt mondja: „befektető, tehetséggon-
dozó”. Benkő Vilmos a nyilvános beszéd oktatója, a Toastmaster International oktatási szervezet magyarországi alapítója, a Speak Akadémia létrehozója. Részese a Heavenly Street elnevezésű józsefvárosi gyüle-
kezetplántáló kezdeményezésnek. Beszélgetésünkben egyebek mellett szó esik a börtönprogramokról, a prédikáló lelkészekről és a képviselők megszólalásairól.**

FOTÓ: KISS TAMÁS

- **Mit illik tudni önről?**
- Vállalkozó vagyok. Az Egyesült Államokban születtem, és a rendszerváltoztatás idején költöztem át Magyarországra.
- **Szépen beszél magyarul.**
- A szüleim érdeme.
- **Mit végzett az Egyesült Államokban?**
- Közgazdász vagyok.
- **Miért települt át Magyarországra?**
- A kelet-nyugati közeledés láttán ötlött fel bennem először, hogy mi lenne, ha vállalkozásba kezdenék Magyarországon. Belevágtam. Nem gondoltam hosszú távra. A kezdet nehéz volt. Egy darabig az ember sajnálja magát, de aztán feláll, és elindul. Még akkor is, ha nem tudja, hol fog kikötni. A kedvenc mondatom: „Miközben imádkozol, mozogjon a lábad!” Nem lehet a Jóistenre rákenni az egész felelősséget. Kérem a segítségét, de azért nekem is oda kell tennem magamat. Elindítottam egy vállalatot, aztán egy másik céget meg egy harmadikat. Ma már ennek a gyümölcsét élvezem. Sok helyre bejutok, könnyebben, mint gondoltam, mert már ismernek és elismernek. Komoly érdeklődés van külföldön is a programjaim iránt. De eljött az idő, hogy magyar diákjaimnak is külföldi lehetőségeket biztosítsak, és angol nyelven előadhassanak.
- **Közgazdasági egyetemet végzett. Hogy került a képbe a retorika?**
- A retorika nekem szórakozás, hobbi, nem a szorosan vett munkám. Közben cégeket fejleszték. Mielőtt a szüleim 1956-ban emigráltak, apukámat a családi háttér miatt kirúgták az Eötvös Loránd Tudományegyetemről. A tengerentúlon helyezkedett el egy cégnél, de belső indíttatásból a kommunikációban szeretett volna eljutni arra a szintre, hogy amerikai kollégái egyenrangú emberként bánjanak vele. Ezért aztán beiratkozott egy retorikai önképzőkörbe, amely már működött az Egyesült Államokban. Soha nem buzdított arra, hogy foglalkozzam a retorikával én is, de az a tény, hogy heti egy alkalommal hiányzott a vacsoraasztal mellől, hatással volt rám. ►

Aztán egyszer úgy hozta az élet, hogy nyolcszáz ember előtt kellett beszélnem, és rájöttem, hogy ez több mint nehéz. Felültem. A kudarc kellett ahhoz, hogy elkezdjem fejleszteni a beszédemet. S mára a retorika az életformám lett. Állandóan keresem az érdekes meséket, anekdotákat, szöfordulatokat.

– **Mit gondol, a beszéd minősége, módja felértékelődött a 21. században?**

– Bizonyos dolgok szörnyűek, ha másodrendűek. Idetartozik a költészet, a zene, a festészet és – a nyilvános beszéd. Utóbbi olyan, mint az utazás, amelynek célja van. S ha célja van, fel kell térképezni. Aki úgy kezd, hogy nem tart sehová, nem is jut el semmilyen állomásig. De hogy a kérdésre válaszoljak: azért értékelődött fel a beszéd, mert ez is lehetőség arra, hogy valaki kítűnjön. Az átlagember számtalan módon próbál más lenni, mint a többi, de a beszédkulturára nem gondol. Feleslegesnek, lényegtelennek érzi. Pedig a beszéd az ember biológiai névjegye, kapcsolati tőkéje, amely kapukat nyithat meg, a legértékesebb módja a finom és elegáns érintkezéseknek. Aki jól tud előadni, kommunikálni, képes másokat is megmozgatni. A kommunikációban jártasak jobban boldogulnak az üzleti életben és általában a világban. A beszéd nyomot hagy, elraktározódik. Nem mindegy tehát, hogy miképpen beszélünk.

– **Az internet és az okostelefon átrendezte a beszédkulturát. Milyen jellegű a változás?**

– Az átrendeződés nem a technikai újdonságokkal kezdődött. Már évtizedekkel korábban. Az okok egész életünk felgyorsulásában keresendők. Az élet kapkodóvá vált. Az életmód a hagyományos, tartózkodó formák után „szabadabb”, „szabadosabb” vagy inkább közvetlenebb lett. Elfelejtjük, hogy a beszéd mindkét fél számára hallgatással kezdődik. Meghallgatással! Ahhoz, hogy az ötletemet el tudjam fogadtatni, a termékemet el tudjam adni, hatni tudjak a másakra, kapcsolatot kell teremtenem vele. Utakat kell megnyitnom.

– **Nincs út? – kérdezte Hannibál. – Majd csinálunk.**

– Igen. Tőlünk függ, hogy milyen utat „építünk”. A jó előadókészség hatással van a karrierre. Reflektorfénybe állítja az egyént. Az átlag fölé emeli, mert aki jól beszél, elhitei az embertársával, hogy másban is kiváló.

– **A tapasztalat mégsem ez. Elég csak a televízió egyik-másik meteorológusára gondolnunk, akik bajban vannak a be-**

széddel és a levegővételével. Pedig nekik ez a hivatásuk.

– A számonkérés hiányzik. Általánosságban mondhatom: az emberek maguktól nem keresik annak a lehetőségét, hogy fejlesszék a beszédüket. Ha nem alakul ki bennük az igény szint, a motiváció a kommunikáció jobbítására, nem tesznek érte semmit.

– **Valahol olvastam, hogy a nyilvános beszéd olyan, mint a golf. Nem számít, milyenek a természetes adottságok, ha gyakorol valaki, egyre jobb és jobb lesz.**

– Ahhoz, hogy valaki haladjon a beszédben, olyan emberekkel kell körülvennie magát, akiktől visszacsatolást kap. Ha

a golftanárom megmondja, hogy mit csináljak a csuklómmal, és elkezdem beépíteni a tanácsát az ütésekbe, észreveszem, hogy tényleg egyre jobb és jobb leszek, s ez elégedettséget vált ki belőlem. Ugyanez történik a beszéddel is. Minél konkrétabb visszajelzést kap valaki – nem csak azt, hogy „jó volt” –, annál könnyebben tudja beépíteni az instrukciókat a beszédébe.

– **Benedek István író, művelődéstörténész mondta Nemeskürty István íróról, irodalom- és filmtörténészről: „Ő sokkal többet tud, mint én, de én jobban adom elő a mondandómat.”**

– Egy amerikai író azt taglalta egyik könyvében, hogy egyre „laposabb” a Föld. Azt értette ezen, hogy az élet minden területén nő a konkurencia, és az úgynevezett elmaradott országok polgárai is kezdenek felzárkózni az élen lévőkhez. Sok olyan fiatal van, akik komolyan veszik az előrehaladásukat, és megtanulnak előadni is. Azok lesznek a nyertesek, akik – megle-

het, a tudás rovására – a beszédükkel önbizalmat sugallnak. Ha nem tudok előadni, nem tudok megszerettetni magamat a hallgatókkal, és nem tudok értelmi-érzelmi kötődést sem megteremteni. Az óvó nénikre, a tanárookra, a szülőkre, a cégvezetőkre ezen a téren nagy felelősség hárul.

– **Volt olyan tanárom, aki hadart, selypített, raccsolt, de öt perc alatt elfelejtettük, hogy beszédhibás, mert hiteles és lenyűgöző volt, amit mondott. A legnagyobb magyar stilszták egyike, Kosztolányi Dezső raccsolt.**

– Nem mindenből lesz kiváló előadó, de ha fantasztikusan otthon van egy bizonyos témakörben, ez valóban hiteles-

sé teszi, és elnézzük neki, hogy történetesen raccsol. Azt mondjuk, ez az ára annak, hogy hallgathassuk, és tanuljunk tőle. A kettő között nincs ellentmondás.

– **Véleménye szerint romlott-e a hétköznapi beszéd, vagy mondhatjuk azt, hogy minden korban panaszkodtak a nyelv romlására?**

– Én nem romlásnak hívnám, hanem átalakulásnak. Ha megvizsgáljuk, milyen szavak és kifejezések forognak közszájon ma, rájövünk, hogy a nagyszüleink egész seregnyit nem használtak ezek közül. Ami azt jelenti, hogy a múlt különböző időegységeiben másról beszéltek, és más volt a hangsúlyos téma. De ez így van rendjén. A váltás, az átalakulás elkerülhetetlen. Az ember szókinccse szabja meg a világát. Ha a szavakat nem ismerhetem, nem ismerhetem a mögöttes lévő fogalmak tartalmát sem. Ebben az esetben leszűkül a világom. Éppen ezért tartom nagyon fontosnak az olvasást. Olyan könyveket is kell olvasni,

amelyek nem kötődnek szorosan a munkánkhoz, a hivatásunkhoz, de serkentik az ember kreativitását, gondolkodását.

– Sajnos már nem divat a memoriter, s ez azzal is együtt jár, hogy klasszikusaink gondolatai, nyelvi remeklései nincsenek úgy jelen az életünkben, mint ahogy kívánatos volna.

– A beszéd olyan, mint egy mérnöki feladat. Éppen ezért beszéltetni kell a gyerekeket, meg kell tanítani őket arra, hogy variálni tudjanak, és át tudják adni az „üzeneteiket”. Ha a hallgató nem érti a mondanómat, az nem az ő hibája, hanem az enyém, az én felelősségem.

– **A felelősség azok felé gravitál, akik képesek viselni a súlyát.**

– A kimondott mondataink alapján formálódik az emberek véleménye rólunk. És ha rosszul fejezzük ki magunkat, valószínűleg nem kapjuk meg azt a lehetőséget, amelyre vágyakozunk. Az embereket rá kell nevelni arra, hogy vállalják a felelősséget a beszédükért és a cselekedetükért.

– **A Budapesti Fegyház és Börtönben, a „Gyűjtőben” is dolgozik. Milyen munkát végez?**

– Megpróbáljuk visszaadni az elítéltek önbecsülését és önbizalmát. Ennek a megszerzéséhez ugyanis a beszéd gyakorlásán át vezet az út. Egyszerű a képlet: a normális élethez való visszacsatoláshoz olyan légkört teremtünk, amelyben kipattan az önbizalom szikrája, s megváltozik a rab testtartása. Elkezdhet egy másik dimenzióban gondolkodni, ami újból a börtönön kívüli élethez vezet. Több országban már eredményesen használják ezeket a módszereket.

– **Magyarországon csak az ön nevéhez fűződnek ezek a módszerek?**

– Nem. Már többen járnak ezt az utat, de ahogy én foglalkozom a retorikával, az kevesek sajátja. Nekem tudniillik a retorika, a nyilvános beszéd a szónoklason túl üzletfejlesztési eszköz is. A célom az, hogy minél több ember lelkében nyomot hagy-

jak, amikor például szükségem van egy-egy ötlet elfogadtatására. Elmondhatom, hogy az évek során nagyon sok cégvezetővel és felső vezetővel volt szerencsém találkozni, a gyerekekkel is foglalkozom, és arra biztatom őket, hogy használják a retorikai fogásokat. Nem az a legfontosabb, hogy valaki ki tudjon állni a színpadra, hanem az, hogy erősödjön az önbizalma, és sok olyan tulajdonsága legyen, amelyet a későbbiekben fel tud használni. A börtönben rövidesen indul egy következő program: a betegségben szenvedő vagy gyógyulófélben lévő fiatalok körében próbáljuk felcsíholni az önbizalom szikráját. Ehhez sok olyan diákot van, akik holnap szó nélkül eljönnek segíteni. Jelen-

A kimondott mondataink alapján formálódik az emberek véleménye rólunk. És ha rosszul fejezzük ki magunkat, valószínűleg nem kapjuk meg azt a lehetőséget, amelyre vágyakozunk.

leg számos munkatársam felváltva végez a Gyűjtőben retorikai feladatokat.

– **Térjünk át egy másik területre. A prédikáló lelkészekre mondják, hogy kicsit nyelvészek is. Nem mindegy ugyanis, hogy igehirdetéseiket hogyan közvetítik. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen azonban nincs retorikai tanszék, és a szónoklattan nem kötelező stúdium.**

– Így igaz, s ez nagy probléma. Sajnos meg is látszik... Nyilván nem könnyű be-

építeni a tanrendbe a retorikát is, de nagy szükség lenne rá. Úgy is, hogy összekapcsolják a kellemest a hasznossal. Ezt az utat járom magam is.

– **Az Újszövetségben olvashatjuk: „Mert ha a trombita bizonytalan zengést tévesen, kicsoda készül a harcra? Azonképpen ti is, ha érthető nyelven nem beszéltek, mi módon értik meg, a mit szóltok? Csak a levegőbe fogtok beszélni.” [1Kor 8-10; Károli-fordítás]**

– Meg kell emelni a követelményszintet, de tudom, mit fognak mondani: örüljünk, hogy egyáltalán vannak, akik a lelkesítő pályára jelentkeznek. Ne akarjuk a követelményeket megszigorítani.

– **Ön lelkész?**

– Nem.

– **Mégis több alkalommal prédikált a Deák téri evangélikus templomban.**

– Három evangélikus lelkész ismerősöm úgy döntött, hogy szeretnének egy gyülekezetet alapítani, és megkértek engem mint prédikátort, elkötelezett evangélikust, hogy „szálljak be”, segítendő őket céljuk megvalósításában. Én soha senkit nem akarok félrevezetni a teológiai tudásommal. Erős hitem van, sok emberrel foglalkozom; feltételezem, hogy értékelik azt a készséget, amelyet az évek során kifejlesztettem a retorikatanítás terén.

– **A Parlamentünk falai között elhangzott megszólalások jó része is sok kíváncsivalót hagy maga után. Akadnak politikusok, akiknek a beszédeik színvonalán kellene élniük. Milyenek a külföldi tapasztalatai?**

– Két országot ismerek jobban, ahol van igény arra, hogy a képviselők jól beszéljenek, hiszen ez a munkaeszközük. Ez a két ország az Egyesült Államok és Anglia. Ott más a nivó, s ez húzza felfelé a képviselőket. Van egy kifejezés az Egyesült Államokban: „a Michael Jordan-effektus”. Ha a világhírű kosárlabdázó a pályára lép, mindenkinek a teljesítménye magasabb szintre emelkedik. Miért fejlesztené magát a magyar politikus, ha nem muszáj, ha elnézik neki, hogy csúnyán beszél?

– **Örül annak, hogy magyarnak született?**

– Igen, örülök. Soha nem gondoltam arra, hogy milyen lett volna más nemzeti-ségű emberként élni. Hiszek abban, hogy azokkal a lapokkal, DNS-sel kell játszani, amelyet az ember kapott. És ott kell nőni, fejlődni, ahová az élet sodort minket. Nagyon elégedett ember vagyok.

■ KÓ ANDRÁS

Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora a retorikai képzésről. Az egyetemen évtizedek óta folyamatosan zajlik retorikai képzés. Külső előadók bevonásával indult a hetvenes évektől kezdődően. Kezdetben Lengyel Dénes, majd hosszú ideig Bánffy György színművész volt az oktató, ő nagy odaadással végezte ezt a munkát. Ma pedig Balázs Géza professzor úr oktatja a retorikát, közel két évtizede. A képzésnek van elméleti és gyakorlati része is. A Balázs professzornál erre külön felkészített hallgatók közül többen országos versenyeket is nyertek a korábbi években. Önálló retorikai tanszék ugyan nincsen, de az említett órákon túl több külső és belső homiletikai gyakorlaton is igyekszünk a prédikálással kapcsolatos készségeket fejleszteni.

Ősz a természetben

Hazánk tájain nemcsak a búcsúzás évszaka az ős, hanem az érkezése is, a madárvilágban bizonyosan. Schmidt Egon ornitológus, Kossuth-díjas író, a természet titkainak tudós kutatója július 16-i lapszámunkban a hazai élővilág nyári jelenségeit mutatta be, ez alkalommal pedig vadvilágunk őszi mozgalmasságát jeleníti meg, a tőle megszokott szemléletességgel.

Az ős, különösen az első fele a madárvonulás jegyében telik. A mezei dűlőutak menti sövények, az árokpartokat kísérő bokrosok egyfajta zöld folyosóként szolgálnak nagyon sok dél felé tartó énekesmadár számára. Poszáták, rigók, fűzikék igyekeznek ezeken az utakon a telelőterületek felé. Szeptemberben az érett bodza fontos tápláléka például a barátkáknak, a mezei és a kis poszátáknak, amelyek ezekben a hetekben szinte kizárólag ezekkel a fényes fekete, lédús bogyókkal élnek. Ezt bizonyítják a leveleken a nagy lila fröccsintések is.

A madaraknak fel kell híznuk a hosszú vándorút előtt, és vannak fajok, például a foltos nádiposzáta, amelyek testtömegüket akár meg is duplázhathatják. A gyűrűzésekor kézbe vett madarak hasi oldalán átsárgállik a felvett zsírmennyiség, amely azután a telelőterületekre érve eltűnik, és a madarak visszanyerik megszokott testsúlyukat. A Szaharát egyhuzamban átszelő énekesmadarak számára a zsírtartalék a túlélést jelenti.

A rigók, fülemülék, poszáták éjszaka, mások nappal repülnek úti céljuk felé. A fecskék a villanyvezetékeken gyülekeznek, majd kisebb csoportokban indulnak

útnak. A gólyák is csapatokba verődnek a nagy legelőkön, sáskáznak, és szeptember közepéig elhagyják hazánk területét. A termíkek, azaz a felszálló meleg lég-

áramlatok segítségével vonulnak. Megvárják, amíg a levegő kellőképpen felmelegszik, aztán ugranak néhányat, és a magasba emelkednek. Korábban azt hitték, hogy ősszel az öreg madarak mutatják az utat a fiataloknak. A múlt század harmincas éveiben német tudósok fészekből kiszedett gólyafiókákat neveltek fel, és visszatartották őket addig, amíg a többiek útra keltek. Ekkor meggyűrűzve elengedték, majd repülőgéppel követték őket. Azt látták, hogy a madarak néhány kör után habozás nélkül az ősi útvonalon indulnak dél felé.

A kakukkról köztudott, hogy fiókái idegen fészkekben nevelkednek, olyan madáréban is, mint például az ökörszem, amely nem költözik. A fiatal kakukkok mégis megtalálják az utat Afrika trópusi tájai felé. Az évmilliósi vándorutak már a génjeikben rögzültek. Madaraink egy része csak Dél-Európába tart, mások Afrika legdélebbi csücskéig elutaznak. Akadtak már magyar gyűrűs gólyára és füstfi fecskére Fokváros közelében, ami légvonalban tízezer kilométert jelent. Sajnos Európa déli felén, Észak-Afrikában és a Közel-Keleten minden évben sok millió madarat pusztítanak el, köztük legkiválóbb énekeseinket. ▶

Elvonult madaraink helyére minden ősssel észak felől jönnek vendégek a magyar pusztára. A darvak például nagy csapatokban érkeznek a Hortobágyra, ahol akár százezen is összegyűlhetnek. A Kiskunságon és az Alföld nagy legelőin minden évben menetrendszerűen megjelennek kis sólymok és gatyás ölyvek. Utóbbi a tundrás hazájában lemmingekkel táplálkozik, nálunk a mezei pocokokat tizedeli. Ugyancsak a magas észak felől szállnak a hazai legelőkre a nagy lilikek és a vetési ludak csapatai. Gágogó V betűiket bizonyára nagyon sokan látták már a magasban. A libák a nappali órákat a legelőkön töltik, éjszakára vízre úsznak. Ilyen ismert éjszakázóhelyek például a tatai Öreg-tó, a szegedi Fehér-tó (halastavak) vagy a Dinnyési Fertő természetvédelmi terület vizei. A csapatok késő délutántól jönnek. Vízben éjszakáznak a darvak is, a Hortobágyon például a legnagyobb halastavon,

a Kondáson, ahol a nemzeti park munkatársai biztosítják számukra a megfelelő sekély vizet és a teljes zavartalanságot. Csapat csapat után érkezik, de akadnak, amelyek útközben leszállnak a legelőre, és ilyenkor lehet megfigyelni a híres darutáncot, amikor a nagy madarak szárnyaikat emelgetve forognak maguk körül.

A legelők és szántók leggyakoribb rágcsálója a mezei pocok, amelyik általában négyévenként túlszaporodik, *gradál*. Ahol a *gradáció* bekövetkezik, ott a pocok stresszes állapotban szaladgálnak napközben is, és a lucernatarló a rostához hasonlít a rengeteg lyuk miatt. A *gradáció* késő őszire összeomlik, de addig bőséges táplálékot nyújt ölyveknek, vércséknek, rétihéjásoknak, baglyoknak, rókáknak, aranysakálóknek, amelyek ebben az időben elsősorban pocokkal táplálkoznak.

Zajlik az élet a vizek mentén is. Az árasztásokon, leeresztett halastavak

iszapján észak felől érkezett parti madarakat lehet megfigyelni. Havasi partfutók, parti és ezüstlilék, sárszalónkák és cankók keresgélnek az iszapon. Utóbbiakat legkönnyebben a hangjuk alapján ismerhetjük fel. Jellemző például a füstös cankó „csuit” rikoltása, a réti cankó felszálláskor gyorsan ismételt „ti-ti-ti”-je vagy a szürke cankó panaszosnak tűnő „tyü-tyü-tyü” kiáltása. A többnyire kis rajokban repülő pajzsoscankók viszont nem adnak hangot.

A folyókon nagy csapatokban úsznak a tőkés récék, a tojók jókedvű „háp-háp”-jait messziről hallani. Ősszel egy részük Európa déli felére vonul, de különösen enyhe teleken nagy tömegben láthatók hazai vizeken. A Dunán, például a szobi révnél vagy Visegrád közelében novembertől már ott találjuk az északi vendégeket. Egyike a legszebb vízimadaraknak a kis bukó fehér alapon feketén tarkált

gácsérja, de szemet gyönyörködtetőek piros csőrükkel és lazacszínű oldalukkal a nagy bukó gácsérok is. A bukók halakkal táplálkoznak, a víz alatt üldözik és horgas csőrükkel kapják el őket. A barát-, a kontyos és a hegyi récék viszont puhaszerűeket esznek, a Dunán főleg az ott gyakori vándorkagyló után kutatnak a fenék iszapjában.

A szeptemberi erdőben zajlik a természet nagyszerű színjátéka, a szarvasbögés. A gímszarvas az ország valamennyi nagyobb erdejében előfordul, helyenként kifejezetten gyakori. A legerősebb, aranyérmes bikák a Dunántúl déli felén, Zala és Somogy megyében, ezenkívül Gemencen kerülnek puskavégre. A bögés napnyugtával kezdődik, és egész éjszaka tart. A hárembika féltékenyen őrzi a teheneit, és ha trónkövetelő rivális kerül elő, megküzd vele. Agancs agancsnak feszül, a két állat nyomja, taszítja egymást,

RAJZOK: BUDAI TIBOR

míg nem valamelyik nem bírja tovább, és megfutamodik. A teheneket nem érdekli a harc, oda se figyelve legelésznek. A gímszarvas növényevő, kedveli a cserjék és a kisebb fák lombjait, legel, de éjszakánként bejár a kukoricásba is, ahol jelentős károkat okozhat. A legnagyobb hazai emlősállat, a bika tömege akár háromszázötven kiló is lehet.

A gímszarvasok szeptemberi nászát követően októberben kezdődik a dámszarvasok pározása, *barcogása*. Ellentétben a gímszarvassal, a dámbika nem keresi a teheneket, hanem kis mélyedést kapar az erdőben, és abban állva adja a sajátos *barcogó* hangot, így csalogatva magához a teheneket. Az eredetileg Törökországtól Iránig elterjedt dámszarvas betelepítés útján került Európába. Magyarországon először vadaskertekben tartották, majd megjelentek a vadon élő állományok. Ma sokfelé előfordul, Európa-hírű a gyulai állomány.

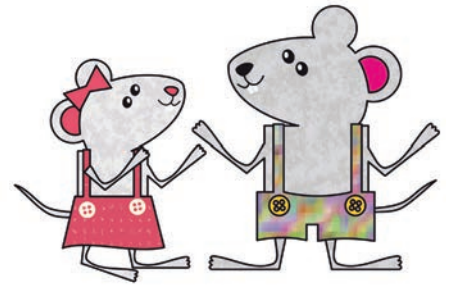
A madárvonulás az erdőben kevésbé figyelhető meg, ami ott leginkább megkapja a szemlélőt, az a csodálatos lombszíneződés. Nincs festő, aki a palettáján ki tudná keverni a levelek ezernyi finom színárnyalatát. De nagyszerű látvány a lombhullás is, amikor az elhalt levelek a szél által hintáztatva, pörgetve érnek

földet. Októberben hullik a tölgyem, és ez fontos időszak számos állat életében, szarvasok, vaddisznók, erdei egerek és pockok csemegéznek belőle. Hordja a makkot a szajkó is. Néha a sok madár szinte léghidat alkot, torokzacskójukban öt-hét makkal, amelyeket aztán elrejtnek az avarban. Ezeknek egy részét télen megtalálják, valamennyit egerek rágcsálnak meg, de mindig akadnak szerencsések, amelyek tavasszal kicsírázhatnak, és idővel akár fává is növekedhetnek. A szajkó segíti az erdők természetes megújulását.

A cinegék ősszel csapatokba verődve járnak az erdőt, hozzájuk néha fakuszok, kis fakopácsok vagy őszapók is csatlakoznak. Az erdei rágcsálók – például a közönséges és a sárganyakú erdei egér – raktárakat készítenek a szűkös időkre, tölgy- és bükkmakkot, mogyorót gyűjtenek. Ha valaki este járja az erdőt, hallhatja az avarban keresgélő állatok motozását. Ezek a rágcsálók jelentik az erdőben élő baglyok, így a macskabagoly vagy az újabban mindinkább terjeszkedő uráli bagoly táplálékát. Utóbbi jelenleg a Zemplénben, az Aggteleki-karszton és a Bükkben költ rendszeresen, de feltűnt például a Börzsönyben is.

■ SCHMIDT EGON

A templom egere

Cím: Cin Bora, Legszebbfalu, Templom u. 1.
Feladó: Cinka, Másikváros, Luther tér 1.

Kedves Bora!

Köszönöm a válaszod, és különösen köszönöm a szép orgonamuzsikákat! Most, hogy jobban körbejártam, egészen megszédített ez a hangszer. Vasárnap, az istentiszteleten is szép, ahogyan megszólal, de azért egy ilyen nagy zenemű milyen fantasztikus! Jó lenne egyszer élőben hallanom ilyen.

És képzeld, azt hiszem, most van is rá esélyem, mert valami nagy ünnepre készül a gyülekezet! Mindenki erről beszél, és plakátok is készültek, mindegyiken ez a szó szerepel:

reformáció. Azt hittem, már végigolvastuk anyával Jézus életét, de ezek szerint nem figyeltem eléggé, mert arra sehogyan nem emlékszem, mit csinált ezen az ünnepen. Tudom, karácsonykor született, nagypénteken halt meg a kereszten, húsvétkor támadt fel, mennybemenetelkor búcsúzott el a földi élettől és tért vissza a mennybe, pünkösdkor küldte a Szentlelket. De semmi több nem rémlik.

Pedig úgy tűnik, ez a reformáció is valami jelentős dolog. Mesélj róla, légy szíves, hogy tudjam, mit várjak. Mert az ünnepeket nagyon szeretem. Az orgonakoncertet meg külön is.
Szia!

Cinka

Kedves Cinka!

Veled örülök az örömeidnek. Jó, hogy részese lehetsz egy szép koncertnek. Hallgasd majd csukott szemmel, és engedd, hogy egészen benned rezegjen a zene. Attól úgy felfrissül a lelkünk!

A reformáció ötszáz évvel ezelőtt kezdődött. Akkor Jézus már az ő népén, az őt kereső embereken keresztül cselekedett a földön, ahogyan ez most is van. A sok év alatt, amely eltelt Jézus földi élete óta, újra meg újra szokások és mód-szerek uralkodnak el rajtunk, amelyek segíthetnek is, de olykor bizony eltakarják a lényegét. Ilyenkor jó letörölni a port és megnézni, hogy mi is a lényeg. Isten szeretete és kegyelme vonz bennünket magához. Kísér bennünket az életünk útján. És időnként kacskaringós vargabetűket írunk le, de ő nem változik, hív és vár bennünket magához. Amikor ezt észrevesszük és megértjük, akkor valami új tud kezdődni. Talán lényegtelené válik olyasmi, ami nélkül addig el se tudtuk képzelni az életünket. Vagy azt éljük át, hogy megkönnyebbülünk, leesnek rólunk terhek, amelyekről Isten szeretete meg tud és meg akar bennünket szabadítani, csak mi eddig nem mertük ezeket a terheket elengedni.

Valami ilyesmi történt ötszáz évvel ezelőtt Luther Mártonnal is, aki rádöbbsent, hogy Isten nem vádló és nem szigorú

bíró, nem az a célja, hogy folyton büntesse a bűnös embert, hanem a kegyelemre és a szeretetre hívott el bennünket. Nagyon örült ennek Luther, meg szerette volna osztani másokkal is ezt a felismerést: azt, hogy Isten kegyelmes az emberhez. De valamit megosztani másokkal nem mindig könnyű. Voltak, akik megértették, és megkönnyebbültek. Voltak, akik félreértették, és megijedtek, hogy Luther tönkre akarja tenni a jól bevált régi rendet. Voltak viták és harcok. Sajnos a változás nem mindig békés. Ám mégis elindult valami új. Az emberek kezdtek újra hinni Isten jóságában. A különböző népek tudósai a saját anyanyelvükre fordították a Bibliát, így elérhető, érthető lett bárki számára.

És azt hiszem, azt most is látod, hogy különbözőek az emberek, ahogyan az egerek is, de Isten vezet, hívogat bennünket magához. Szóval ha hozzá kapcsolódik az életed, még te is sok-sok dolgot fogsz tanulni, és nagy áldásokat fogsz átélni.

Remélem, nagyjából érted, amit írtam. Most ezt a levelet elküldöm, és utána megnézem a hittanosok házi dolgozatait, amelyeket ugyanerről a témáról írtak, és itt hagytak a templomban. Ha találok benne jól érthető részt, majd azt is lemásolom, és elküldöm neked, jó?

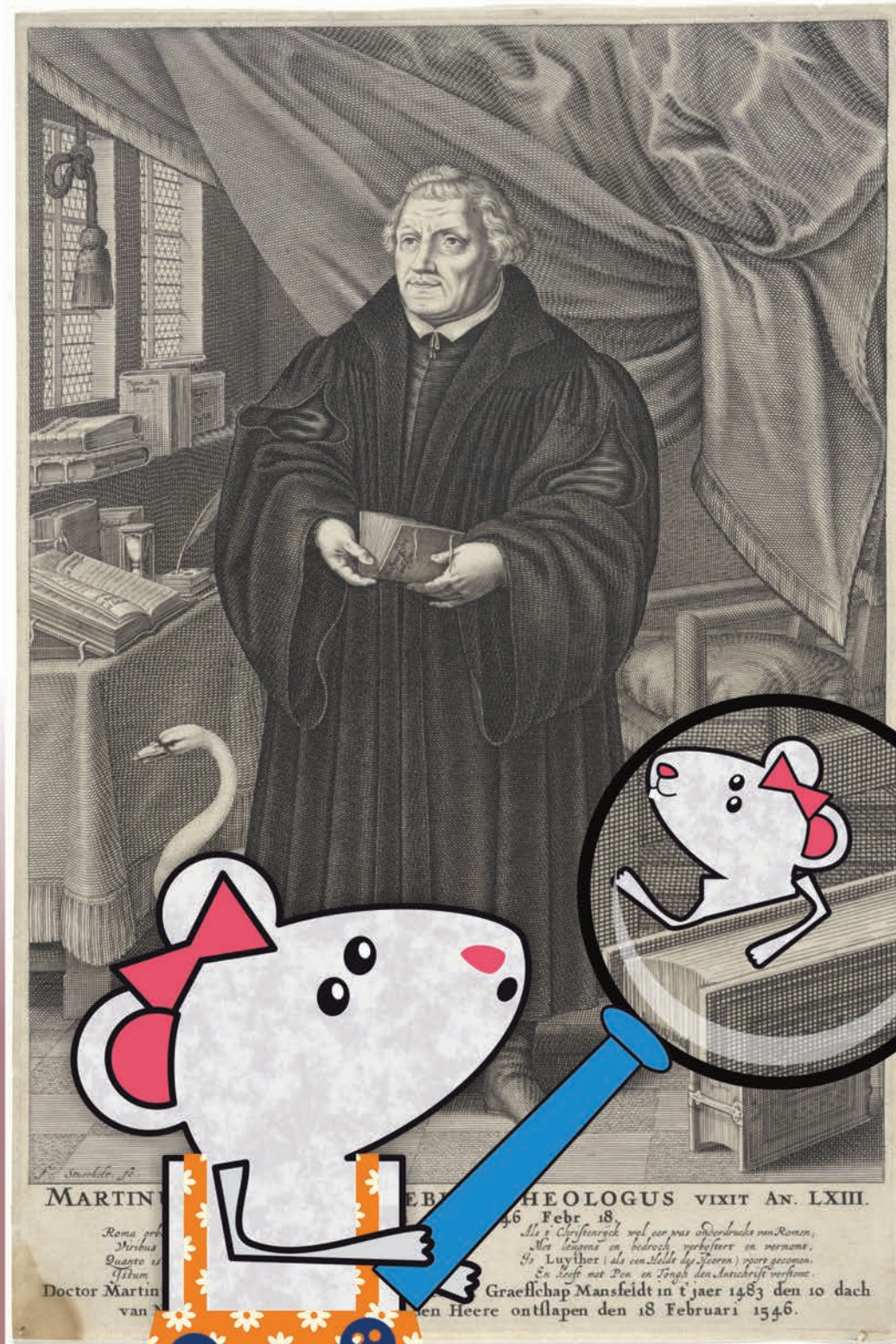
Szép ünneplést kívánok!

Bora bátyó

Katt!

Egyházunk honlapjának gyerekrovatóban (evangelikus.hu/gyerekrovato) több változatban is meghallgathatod az evangélikusok himnuszát, az „Erős vár a mi Istenünk...” kezdetű éneket, amelynek szerzője Luther Márton.

A nyugdíjas lelkészek szokásos összejövetele a hónap első péntekén, október 6-án fél 10-kor lesz a Deák téren. Az áhítatot D. Szebik Imre, az előadást dr. Harmati Béla tartja *Luther Wittenbergből nézve* címmel.

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján ökumenikus tudományos ülésre várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. Október 15-én 16 órakor a 18. ökumenikus tudományos ülés témája: *Reformáció 500 + 1.* Előadónk: dr. Seidl Ágoston szülőimunkaközösség-vezető, dr. Pángyánszky Ágnes lelkész, továbbá Madocsi Dániel, dr. Frank Hegedüs, prof. Széchei Béla, illetve dr. Zsigmondy Árpád lelkész. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokoláre, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait és barátait is.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend (tel.: 20/775-3772)

Meghívó csendeshétre. Szeretettel várjuk a Középfalmi Szenvedélybeteg-mentő Misszióban (Szarvas, V. kk. 27.) október 16–20. között tartandó csendeshetünkre. Vidékieknek szállást és teljes ellátást 6000 Ft ellenében a misszió épületében biztosítunk. Számlaszámunk: 11733058-20015556. Jelentkezni Péter Attila lelkészi vezetőnél (06-20/824-5472) lehet.

Középfalmi Evangélikus Misszió Alapítvány

Gyülekezetimunkatárs-konzultáció. Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban (Széchenyi u. 8–12.) november 10–12. között gyülekezetimunkatárs-konzultációt tartunk, melyre minden érdeklődő testvérünket szeretettel hívjuk. Az alábbi témák várják a résztvevőket: A magyar reformáció egyházi zenéje és énekei (dr. Hubert Gabriella és dr. Ecsedi Zsuzsa); Isten-képek a Bibliában (dr. Reuss András); Luther–Zwingli, Kálvin (dr. Korányi András); *Jób könyvének* üzenete ma (Vető István); Magyar reformátorok életpéldája (D. Keveházi László); A külföldi és hazai ökumené új fejleményei (D. Szebik Imre); Lelkipásztori esetmegbeszélés (dr. Frenkl Szilvia); A *Római levél* jelentősége egykor és ma (dr. Bácskai Károly). Bemutatkozik a Béthel-otthon új igazgatója. Áhítatok, csoportmegbeszélés (dr. Percze Sándor) és úrvacsorai közösség erősíti hitünket. Fókuszban a munkatársi szolgálat mai szükségessége és gyülekezeti típusonkénti lehetőségei (D. Szebik Imre). A konzultáción való részvétel költségtérítés-mentes. Jelentkezni lehet egyházunk országos irodájában november 3-ig a klara.ecsedi@lutheran.hu e-mail-címen, a 06-20/444-0009-es telefonszámon vagy a 1085 Budapest, Üllői út 24. postai címen. Az eddigi résztvevőket és az újonnan érdeklődőket szeretettel várja:

D. Szebik Imre nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető

A Szerzők, az Éghajlat Könyvkiadó és a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége tisztelettel meghívja önt és barátait

**OKTÓBER 26-ÁN 18 ÓRÁRA
A BUDAPEST-FASORI
EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUMBAN**
(1071 Budapest, Városligeti fasor 17-21.)

**BOGÁRDI SZABÓ ISTVÁN
GÁNC S PÉTER
VERES ANDRÁS**

HIT ÁLTAL
című kötetének bemutatójára

Laudációt mond
RÉTHELYI MIKLÓS
nyugalmazott miniszter

Könyvünk a helyszínen kedvezménnyel megvásárolható
Tisztelettel várjuk!

Éghajlat Könyves Kávézó 1117 Budapest, Karinthy Frigyes út 9.
06 (1) 361-11-51 könyves.kavezo@eghajlat.hu www.eghajlat.hu

GYÁSZJELENTÉS

A mindenható Isten szeptember 9-én magához szólította özv. Záborszky Csabáné született Demeter Éva Mária testvérünket. Az elbúcsúzás fájalmában, de az örök élet felé tekintve a *János első leveléből* való ige bátorította a család és a gyászolók szívét, mely így szólt: „*A világ pedig elmúlik, és annak kívánsága is; de a ki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.*” (1Jn 2,17) A szerető édesanyára, lelkészfeleségre, a hűségesen szolgáló tisztelendő néni-re emlékezik szerető családja és a hálás gyülekezetek.

APRÓHIRDETÉS

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, régi képeslapokat. Telefon: 06-20/522-5690, 06-1/322-8439.

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Nyitott templom Szécsényben

A szécsényi evangélikus gyülekezetben már évek óta hagyomány az Ars Sacra fesztivál keretében megrendezett nyitott templomok napjának programjában való részvétel. Idén az alkalom szeptember 16-ra esett, amely egyben a város által szervezett Szécsény Feszt szombatja volt.

A fesztivál a Forgách-kastély udvarában felállított zajos nagyszínpadon folyó táncrendezvény és koncertsorozat mellett kirakodóvásárral, körhintával, dodzsemmel, laticikonyhakkal, kézműves sörökkel és vidám forgataggal is megajándékozta a templom körüli teret és sétálóutcát. Kézenfekvőnek

tűnt, hogy a nyüzsgést a gyülekezet ne dohogással fogadja, hanem inkább jó értelemben kihasználja.

Így aztán egész délután, estig nyitva állt a templom: az egyházközség történetét bemutató állandó kiállítás és a Nógrád Megyei Értéktárba tavaly felvett,

Pulszky Ágost által adományozott és Kubányi Lajos festményével díszített oltár mellett a gyülekezet lelkésze, Bartha István is várta a gyanútlanul betérőket. A lelkész mellett hűségesen kitarottak és időnként váltották is egymást a gyülekezet presbiterei.

Az egyházunk országos irodájának gyülekezeti és missziói osztálya által kiadott, 5 perc 500 című kis traktátusok mellett egy Luther életéről és szolgálatáról szóló rövid ismertetőt is kezükbe vehettek az érdeklődők. Öröme és reménységre indító, hogy a határon túlról, Szlovákiából is érkeztek magyar hívek, akik talán lassan kezdik felfedezni maguknak a közeli, elérhető anyanyelvi istentisztelet lehetőségét. Ugyanakkor szekuláris érdeklődők és más felekezetiük is szívesen éltek a nyitott kapu lehetőségével, amelyre ez alkalommal kihelyezték Luther 95 tételét dr. Zsigmondy Árpád fordításában.

Détután a gyülekezet kántora, dr. Feketének Kata adott koncertet a templom orgonáján, ennek köszönhetően néhányan egy kicsivel több időt is eltöltöttek a szakrális térben.

■ BARTHA ISTVÁN

Kivételesen a parókia udvarán tartotta szeptember 24-én a gyülekezet az istentiszteletet. Csatlós Noémi javaslatára Szécsényben is elültettek – mint az ország számos más gyülekezetében – egy reformációi emlékfát. Ennek megszerzése nem is volt annyira egyszerű, hiszen az egész belváros régészeti védelem alatt áll, így nem lehet csak úgy önkényesen gödröt ásni még a saját portán sem. Hála Istennek, a hivatali személyek rugalmasnak és segítőkésznek bizonyultak, így a Tornynos László gondnok által beszerzett szép, nagy levelű hársfacsemete gyökerei nem maradtak takarás nélkül. Az ünnepi alkalmon részt vett a balassagyarmati anyagyülekezet felügyelője, Huszárik Ildikó, valamint a Szécsény Tv két fiatal munkatársa is.

Dicsérjük együtt az Urat!

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára ökumenikus énekgyűjtemény jelent meg Csorba István karnagy tollából. A *Dicsérjük együtt az Urat!* című könyvben régi evangélikus, református, katolikus, baptista és metodista dallamok szerepelnek új szövegekkel. Ráadásásként pedig egy új ének is megtalálható a nívós kiadványban.

A tíz plusz egy éneket minden bizonyosan jól tudják majd használni a keresztény felekezetek közös, ökumenikus alkalmakon, de akár saját istentiszteleteiken is – írja ajánlásában Bence Gábor karnagy, énektanár, az Evangélikus Kántorképző Intézet vezetője. „Csorba Istvánt nem kísértette meg a jubileum felszínés ujjongása, szövegei a visszaemlékezésről minduntalan a jelenre fordulnak, s a ma keresztény egyházára, felekezetei-

re kéri a Lélek megújító erejét – olvassuk Bence Gábor sorait. – Hiszen az ötszáz évvel ezelőtti eseményekben nem az ellenállást, hanem a Jézus-követés példáját szeretnénk meglátni, s a reformáció nem arra tanít, hogy mindig valami újat, modernkedőt kellene az egyháznak keresnie, hanem arra, hogy újra és újra vissza kell találnia Krisztus szeretetéhez.”

A versiklus alapötletét az Európai Protestáns Egyházak Közössége által kiírt pályázat adta, melynek célja a közösen énekelhető gyülekezeti énekek gyarapítása volt. A kötet kórusletétekkel közli az énekeket, így énekkarral vagy kíséretes gyülekezeti énekként egyaránt megszólaltathatók. A dallamok fölé írt gitárakord-jelölések segítségével – billentyűs hangszer híján – lehetőség van az ének-dallam egyszerűbb kíséretére is. Csorba

István maga is a széles körű használhatóság reményében adta közre ezt az új, ökumenikus énekfüzetet, amely a zene és a költészet nyelvéen kívánja megszólaltatni az örök Isten dicséretét.

A karnagy szerint a reformáció üzenete éppen azt jelenti a ma emberének, hogy ne a felekezeti hagyományok különbözőségére figyeljünk, hanem a közös értékeket hangsúlyozzuk, tiszteletben tartva a másik ember gondolkodását, szokásait. Ezért reménye szerint a közölt énekek ökumenikus alkalmakon, istentiszteleteken, hétközi együttléteken, az iskolai hitoktatásban, vegyes vallású családok körében, táborozások és találkozók alkalmával is használhatók lesznek.

A Stúdió 2000 Bt. gondozásában megjelent füzet megrendelhető az istvan.csorba@lutheran.hu címen, illetve megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában (Budapest VIII., Üllői út 24.); ára 500 forint.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Mégis!

Szélrózsa-beharangozó partit tartottak

Kerti partit terveztek szeptember 21-re, de az időjárás közbeszólt. Ám a négy fal között is tökéletesre sikerült a 2018 nyarán megrendezendő 12. Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó beharangozó rendezvénye az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Akik nem tudtak elmenni a zuglói helyszínre, azok élőben az interneten – a YouTube-on és a Facebookon – nyomon tudták követni az eseményeket.

Nagy Szabolcs teológus és Kovács Barbara lelkész moderálásában zajlottak az események. Először felidéztek, ki hány Szélrózsán vett részt. Felfedték a találkozó szlogenjét és az ehhez kapcsolódó grafikát, logót, plakátot is. *Lukács evangéliuma* 5. fejezetének

5. verséből vett szó lesz a logón: „Mégis!” („...a te szavadra mégis kivetem a hálót.”) Ezt járta körül áhítatában Pongrácz Máté lelkész. Személyesre fordította a bibliai igét, és azt kérdezte a jelenlévőktől, vajon mit jelent az életükben ez a jézusi hívás. Sőt:

mit tennének, mit tettek volna maguk személyesen, ha Jézus ott a parton őket szólította volna meg? Követték volna-e a Mestert úgy, ahogyan Péter tette?

Az áhítat után beszélgetés következett Réz-Nagy Zoltánnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem lelkészének, Pongrácz Máténak, a Szélrózsa vezető lelkészének és Simon Rékának, a 2018-as Szélrózsa házigazdájának részvételével, akik a Szélrózsával kapcsolatos saját élményeiket osztották meg a hallgatósággal. Ezután grillvacsorát kaptak a résztvevők.

A zenei betéteket a VoG (Voice of Glory), az orosházi evangélikus gimnázium diákzenekara, valamint a Lift! zenekar adta, ez utóbbinak a lemezbemutató koncertjével zárult az alkalom.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Evangélikus diáksparlament

Az Evangélikus Pedagógiai Intézet szervezésében rendezték meg a harmadik evangélikus diáksparlamentet szeptember 15–16-án Balatonszárszón, az Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Téma volt a két nap alatt – egyebek mellett – az ökumené és a vallások egymásmellettsége, amelyről Németh Zoltán evangélikus lelkésznek, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztálya vezetőjének a felveze-

tője után folyt beszélgetés. *Bibliai történetek laborján* címmel Raffai Balázs, a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium kémia-tanára tartott látványos bemutatót. *Mit kíván az evangélikus tanulóifjúság?* címmel a fiatalok javaslatokat gyűjtöttek össze, amelyekre majd a későbbiekben Bonyhádon, az evangélikus gimnáziumok országos találkozásán kapnak választ. Az evangélikusságról és az egyházi szerepválla-

lásról dr. Fábró György, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának docense, a Társadalmi Kommunikáció Kutatócsoport vezetője, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője tartott előadást. A programot mindkét napon sok játék és izgalmas személyes beszélgetések színesítették. A fiatalok áldással és sokszínű tapasztalatokkal tértek haza.

Forrás: Evangélikus.hu

Protestánsok tanácskozása Budakeszin

„Hogy mindnyájan egyek legyenek; a mint te én bennem, Atyám, és én te benned; hogy egyek legyenek mi bennünk; hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,21; Károli-ford.)

Protestáns egység nem létezik, vélik sokan, hiszen több száz felekezet jött létre a reformáció óta. Sok esetben a legszen-
tebb ajándékok (keresztség, úrvacsora) körül alakultak ki a nagy törésvonalak. Az egyháztörténet fájdalmas jelensége, hogy több közösség másokkal szemben határozta meg önmagát. De az osztódás folyamatával párhuzamosan jelentős egységtörekvések is megjelentek a felekezetek között. Ennek egyik zászlóvivője százhetven éve az Evangéliumi Aliansz.

D. Szabó Dániel

A reformáció ötszázadik, jubileumi évében huszonnégy felekezet és szervezet képviselői vettek részt a budakeszi metodisták templomában szeptember 16-án tartott protestáns nagygyűlésen. A keresztyén egység, a közös küldetés számtalan mai kérdését, témáját vetették fel az előadók. A közösségek vezetői – köztük Gáncs Péter evangélikus püspök; Steinbach József református püspök (videóüzenetben); Papp János, a baptista, Pataky Albert, a pünkösdi egyház elnöke; dr. Khaled A. László, a metodista egyház szuperintendense; Gusztin Imre, a Názáreti Egyház kerületi titkára és mások – őszintén, a nehézségeket nem titkolva, de a kölcsönös tisztelet és szeretet hangján szóltak. Az Aliansz jelen levő vezetői, D. Szabó Dániel, Szuhanzky Gábor, dr. Mészáros Kálmán, Horváth István és e sorok írója örömeiknek adtak kifejezést a megvalósult találkozó miatt, és több, a jövőre vonatkozó gondolatukat osztották meg a testvérekkel.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS,
az Aliansz – Magyar Evangéliumi
Szövetség elnöke

A nagygyűlésen a következő közösségek képviseltették magukat: augsburgi magyar református gyülekezet, Biblia Szól Egyház, Budapesti Autonóm Gyülekezet, Dávid Sátora Gyülekezet, Golgota Gyülekezet, Hetednap Adventista Egyház, Hungarian Ministries International, Keresztyén Testvérgyülekezet, Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz), Magyarországi Baptista Egyház, Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa, Magyarországi Evangélikus Egyház, Magyarországi Metodista Egyház, Magyarországi Református Egyház, Magyarországi Szabadkeresztény Gyülekezet, Magyar Pünkösdi Egyház, Magyar Reformátusok Világszövetsége, Mahanaim Gyülekezet, Müncheni Magyar Nyelvű Református Gyülekezet, Názáreti Egyház, Örömteli Magyarország Alapítvány, Sarokkő Gyülekezet, Szabad Evangéliumi Gyülekezet, Szívbunker Misszió és Gyülekezet.

A protestáns nagygyűlés nyilatkozata

Mi, az ötszáz éves reformáció felismeréseinek tájékozódó, különböző korokban keletkezett felekezetek, gyülekezetek, közösségek magyarországi és diaszpórában élő képviselői hasznosnak látjuk, hogy közös gyökereinket és hitünket megvallva kinyilvánítsuk:

Hisszük a reformáció által újra felismert bibliai igazságot, hogy egyedül a kegyelemből való hit által van üdvösségünk (Ef 2,8) a Jézus Krisztusban (Jn 14,6), ahogyan azt a Szentírás hirdeti (2Tim 3,16).

Hisszük, hogy Jézus Krisztus uralma alatt az egyház egy test (Ef 4,15–16), és ennek a „Krisztus-testnek” mai megjelenítéséért minden keresztény felekezet a maga területén felelős, hogy az Isten országa – mely nem szemmel láthatóan jött el a világra (Lk 17,20–21) – szeretet által munkálkodó hitünk révén (Gal 5,6) egyre inkább látható legyen. Meggyőződésünk, hogy ez a körülöttünk élők erkölcsi fel-emelkedését is magával hozza.

Hisszük, hogy felelősek vagyunk egymás terheinek hordozásáért (Gal 6,2), különösen a szenvedő egyházrészekkel (1Kor 12,26) való közösségvállalásért. Kötelességünk a hitükért üldözött és hátrányosan megkülönböztetett keresztényekkel vállalt szolidaritás.

Hisszük, hogy a krisztusi szeretet egymás kölcsönös elfogadását is jelenti minden keresztény felekezet, közösség, gyülekezet (a legkisebbtől a legnagyobbig) és az egyes keresztények számára. Ennek áldása és ígérete krisztusi küldetésünk és biztonyságtételünk eredményessége mások irányába is (Jn 17,20–23). Legyen ezért is „egyedül Istené a dicsőség”!

Keresztény magyarként

A KÉSZ kongresszusa a Parlamentben

Védők és építők – Magyarok a keresztény Európában címmel rendezték meg az ország legnagyobb taglétszámú vallási civil szervezetének, a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének tizenegyedik országos kongresszusát. A közel félezer küldött jelenlétében megtartott előadásoknak szeptember 16-án a Parlament felsőházi terme adott otthont. Megszólalóként egyetemi tanárok, püspökök és politikusok kaptak meghívást.

BRUZSÁK NOÉMI/MTI

Bár az országos média pusztán az első pár előadásra figyelt, a kongresszus érdemi része valójában csak ezek után következett. Mindenesetre Latorcai János kereszténydemokrata politikus, az Országgyűlés alelnöke megnyitó szavaiban már rögzítette: „A magyarság kezdetektől a kereszténység védőbástyája volt. Építkezésünk szilárd alapja ma is a keresztény hitünk, ettől eltávolodni önfeladás lenne.” Erdő Péter bíboros azzal folytatta, hogy napjainkban új kihívások középette kell a keresztényeknek megmaradniuk.

Orbán Viktor is megtisztelte felszólalásával a kongresszust. A miniszterelnök a család, a nemzet, a közösségek megvédésének politikáját ismertette, amelyekkel „a keresztény Magyarország megteremthető, ha a magyarok is ezt akarják”. A keresztény Európa már nagyobb kihívás – folytatta, és a bevándorlás európai nemzeteket egymással szembeállító problémáját hozta fel példaként. „Vannak országok, ahol kevert népeség él, és ez már nem fordítható vissza, a demográfiai viszonyokat figyelembe véve a keresztények arányának csökkenése valószínűsíthető.” Más országok – mint zászlóvivőként Magyarország – szeretnék megvédeni magukat ezektől a folyamatoktól – jelentette ki. „A nyugati liberalizmus szellemi öngyilkosság lenne, beköszönne a terrorizmus, a rossz közbiztonság, a demográfiai ha-

nyatlás. Ha kevert kultúrájú és vallású ország lennénk, elveszítenénk mindent, amit harminchat nemzedék felépített” – zárta gondolatait a miniszterelnök.

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) két évente rendezi meg kongresszusát. Az idei tanácskozáson az ötszáz évvel ezelőtt kezdődött reformáció is szóba került. Steinbach József református püspök az ökumenikus összefogás erejét méltatta. „Azt kell keresni, ami a keresztényeket összeköti a kegyességben. Ilyen az imádság, a Szentírás rendszeres tanulmányozása, a közösség egymással és a szolgálat. Nincs idő teológiai vitákra, együtt kell megjeleníteni a kereszténységet a látható egyházban” – mondta a Dunántúli Református Egyházkerület lelkes vezetője.

Nagy közönségsikert aratott *Európa: mítosz vagy valóság?* című előadásával Fabiny Tamás. Egyházunk Északi Egyházkerületének püspöke a megfáradt, elkényelmesedett és előregedett Európáról beszélt, melyből eltűnt a jézusi aktivitás. „Az önfeláldozást felváltotta az önmegvalósítás vágya. A szelidséget az erőszak, a szegénységet a gazdagság, a szeretetet pedig a gyűlölet. Gazdag országok gazdag egyházai mintha szégyellnék a keresztet és általában a hagyományos biblikus-keresztény értékeket – mondta. – Ma azok hullatnak nálunk krokodilkönyveket a ke-

resztény Európáért, akik nem igazán tették be a lábukat a templomba, legfeljebb csak formálisan kereszteltették meg gyermekeiket, és fűtyülnek a jézusi tanításra. Gyakran azt érzem, hogy újpogány korban élünk. Az emberek könnyen manipulálhatók: az indulatokat egyszerű egy-egy csoport ellen fordítani. Könnyen bűnbak lesz a romából, aki – úgymond – nem akar dolgozni, de a menekültből is, aki el akarja venni munkánkat és hagyományainkat.”

Fabiny Tamás arról is beszélt, hogy európaiságát magyarsága mellett evangélikusként is megéli. Luther Márton tanítását idézte: legyünk szabadok a hit által, de szolgák a szeretet által. Szólt a püspök arról is, miként vélekedett Luther a saját korában jelentkező törökveszélyről. Luther hitte, hogy Isten a pogánnyá vált Európa, sőt a pogánnyá vált egyház megtérésére küldte az iszlám hódítást, „a mi gonoszságunk ostorául, sokféle bűneink miatt”. De azt is tanította, hogy ha segíteni akarunk magunkon, bánjunk meg bűneinket, és tegyük jóvá a gonoszságunkat. „A törököt nem veri meg semmi más, csak az a férfi, akinek neve Krisztus és a Miatyánk és a hitvallás.”

A további előadók között Gál Kinga európai parlamenti képviselő az öreg kontinens jövőjéről, Maklár Ákos, a KÉSZ elnöke a Krisztus-követés mai formáiról fejtette ki gondolatait. Török Tamás leköszönő államtitkár a keresztényüldözésről, míg Zachar Péter Krisztián, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem docense a keresztény Európa magyar védőiről és építőiről szólt.

A pontot az i-re záró előadásával Maddassery Benven Sebastian misszionárius tette fel. Bármennyire messziről és idegen kultúrából – Indiából – érkezett is a verbita szerzetes, az Európában és benne Magyarországon zajló folyamatokat belülről és éles szemmel látja. „Európa nem lehet semleges. Dönteni kell: Istent választjuk-e, vagy sem. Ha őt, akkor kivezet a nehézségből, bár ez sem lesz könnyű. Langyosak nem lehetünk. A semlegesség már pusztulás” – mondta. Beszélt a nyugati népeségről, amely elhagyta Istent, a gyakorlati ateizmusról és arról, hogy ennek szelleme Magyarországot is megérintette. A megtérés a legalapvetőbb és szükségszerű, de fontos a szeretettel teli, erős család és a magas színvonalú oktatási-nevelési rendszer is, amelyben a tudomány mellett a lélek ápolására is odafigyelnek – szögezte le előadásában a verbita szerzetes a KÉSZ tizenegyedik országos kongresszusán.

■ SZEGFŰ KATALIN

„Egyél finomat, igyál tiszta sört, és olvasd az igazságot!” (Luther Márton)

12-féle, hazai
manufaktúrákban
készített csapolt sör

Lutherfeszt

2017. október 21., Balatonszárszó

- 9.30 Gyülekező – Zenélnek a *Lajoskomáromi evangélikus rezesek*
- 10.00 Megnyitó: megemlékezés, áhítat
– *Fabiny Tamás* püspök, a fesztivál védnöke
- 10.30 Akinek szívében Krisztus keresztye
– zenés szindarab Luther Márton életéről a nemescsói ifjúság előadásában
- 11.50 Sörök és sörfőzőmesterek bemutatása, (köztük a Reformátor sör is)
- 12.00 Ebéd: kemencében sült malac és csirke
- 13.30 A Közel együttes koncertje
- 14.30 Dévai Bíró Mátyás élete és teológiai munkássága
– *Gömbös Tamás* előadása
- 15.30 A Féldecibel zenekar koncertje
- 16.30 501 éves a bajor sörtisztasági törvény
– *Katona Csaba* történész sörtörténeti előadása
- 17.00 Bajor kolbász perccel
- 17.30 A *Bubbles* zenekar koncertje (Beatles tribute)

Információk

A programokról, az előadókról, a kínált sörökről és a sörkészítőkről részletes információk a <http://balatonszarszo.lutheran.hu> honlapon és az esemény Facebook-oldalán olvashatók.

A gyerekeket 10–19 óra között kézműves-foglalkozás várja. A programok fűtött sátorban lesznek, az esetleges rossz időjárás ne tartson vissza senkit (esőkabát ajánlott).

Részvételi díjak

- Sörjegy: 400 Ft/3 dl
- Korlátlan sörkóstolás: 5000 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Korlátlan sörkóstolás ebéddel: 6500 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Korlátlan sörkóstolás ebéddel és vacsorával: 7500 Ft/fő, ajándék söröspohárral
- Felnőttbéd: 2200 Ft/fő (14 éves kortól), felnőttvacsora: 1200 Ft/fő
- Gyermekbéd: 1100 Ft/fő (3–13,99 év között), gyermekvacsora: 600 Ft/fő
- Belépőjegy nincs, a programok ingyenesen látogathatók!

A RÉSZVÉTEL ELŐREGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT!

Jelentkezni a balatonszarszo@lutheran.hu címen az étkezési igény megjelölésével lehet október 15-ig.

Mindenkit (s)örömmel várunk!

Nemespátrói lelkész könyve a reformációról

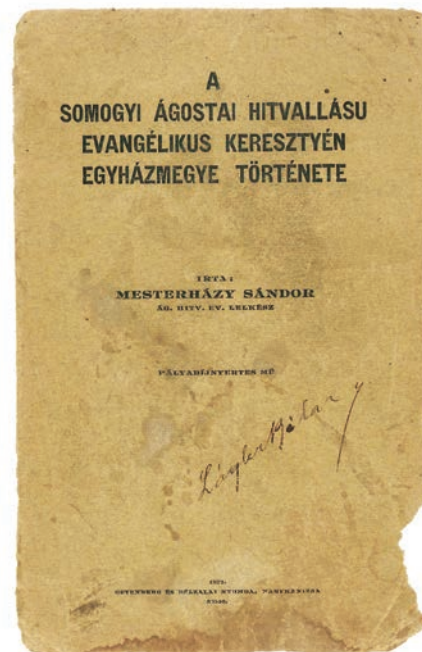
Az egykori Somogy megye községei közül Liszó, Pat, Sand, Nemespátró és Surd közigazgatásilag a történelmi megye határain kívülre került – 1948-ban, illetve 1950-ben Zalához csatolták őket –, de vallásukban, nyelvükben, közös múltjukban mind a mai napig összetartoznak. A Somogy-Zalai, illetve a Kaposvári Egyházmegye kebelében maradtak az evangélikus, a református és a római katolikus gyülekezetek egyaránt, mintegy ezzel is bizonyítva közös múltjukból táplálkozó sorsközösségüket.

Ha Nemespátrót vesszük térbeli központul, olyan községek veszik körül, amelyeknek az evangélikus vallású lakossága a két világháború között meghaladta a nyolcezer főt. E délnyugat-somogyi települések múltjának feltárásakor megkerülhetetlen a reformáció. Az életképes gazdasági fejlődés, a polgárosodás terén az evangélikus közösségek élen jártak. E határközeli települések a trianoni trauma után is talpra tudtak állni, és a 20. század harmincas éveiben még a csurgói volt a megye egyik legfejlettebbnek tekinthető, legsűrűbben lakott járása. Somogy vármegye mindkét artikuláris helye, Surd és Iharosberény is e körön belül van. Ráadásul surdi lelképásztor, Kuzmics István fordította elsőként vend nyelvre az *Újszövetséget* 1771-ben.

Megkülönböztetett figyelmet érdemel a falvak életét, fejlődését meghatározó lelki, hitéleti háttér. Ma, száz év múltán ismét kezünkbe vehetjük Mesterházy Sándor evangélikus lelkész művét. A *somogyi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyházmegye története* címet viselő munka 1932-ben Nagykanizsán könyv alakban is megjelent, a gyülekezeti tagok, tisztségviselők, lelképásztorok, tanítók százainak nevét felvonultatva és hitetlen megelevenítve a megelőző négy évszázadot is. A Dunántúli Evangélikus Egyházkerület 1917. évi soproni jubiláris közgyűlése méltán tüntette ki pályadíjjal a munkát, amelynek szerzője ötven évig, 1885-től 1935-ig szolgált Nemespátrón.

Mesterházy nyomán a reformáció gyökereihez, Luther Márton hittételeihez is könnyebben eljutunk. Száz éve a világháború frontvonalain, a lövészárkokban mindenki testvéribb közösségben élte meg a karácsonyt, a húsvétot, az otthon maradtak megpróbáltatásait, gyászát is közösen viselték.

Tisztán jelöli ki a szerző a nagy reformátor, Luther Márton egyházalapítói szerepét: „Nem akart ő az egyházból kiválni, de az egyháznak a Szentírás útmutatása szerinti megjavítását kívánta. Mikor azonban a római pápa őt és társait kiátkozta, akkor kilépett a róm. kath. egyházból.”

Mesterházy könyvének előszava a százoldalas dolgozat tartalmi, lelki fellevezetése: „Nekünk, protestánsoknak nagyon nevezetes az 1917-ik esztendő. Ugyanis ezelőtt négyszáz évvel: 1517. október hó 31-én történt, hogy doktor Luther Márton a bűnbocsátó cédulák árulása ellen írt 95 tételét a wittenbergi vártemplom ajtajára kiszögezte, és ez által megkezdte a reformációnak, a hitjavításnak szent munkáját. Bár most ez a véres világháború úgyszólván minden gondolatunkat leköti, és akaratérőnket édes Magyar hazánk védelmében, szolgálatában, diadalra juttatásában igénybe veszi, mégis arra is indítatva érezzük magunkat, hogy most, a reformáció négyszáz éves évfordulója alkalmával visszatekintsünk a régmúlt időkbe, és megemlékezzünk azokról, melyek dr. Luther Márton kalapácsütései óta a közelben és a messze távolban e mostani jubiláris évfordulóig történtek.”

A több mint nyolcszáz éve megszerzett nemesi kiváltságaira ma is büszke Nemespátró az utolsó Árpád-házi királytól, III. Andrástól kapott nemességet, és 1719. június 16-án, éppen a protestánsok vallásüldözése idején III. Károlytól ennek megerősítését is elérte. 1681-ben az artikuláris helyek kijelölésekor még török kézen volt. 1690-ben szabadult fel,

de 1714-ben a szomszédos surdi gyülekezet mint artikuláris helyen kívül az evangélikusok nem tarthattak nyilvános istentiszteleteket. 1731-ben mégis templomot építettek, és 1783-ban a Helytartótanács lehetőséget adott számukra önálló gyülekezet felállítására.

Nemespátró Árpád-kori magyar település, de a török pusztítás után – amint a kötetben olvashatjuk – a „vend evangélikusok [...] Vas vármegyéből a vallásüldözések elől menekülve, azért telepedtek le e vidék több falujában, Liszóban, Porogon, Sandon, Iharosberényben, Vésén stb., hogy ev. vallásukat szabadon gyakorolhassák”.

Hamar elmagyarosodtak. Annak kiderítése nyelvészeti kihívás lenne, hogy ezek a községek mely szomszéd település lakóitól tanultak meg magyarul. „Mivel az 1720-ik év táján az egyházmegye területén letelepedett vend nyelvű hit-sorsosok utódai egy század elmúltával jóformán megmagyarosodtak – írja Meszterházy Sándor –, azért az 1830-ban tartott esperességi gyűlés kimondotta, hogy a lelkészek és tanítók »ennek utánna, mivelhogy egyébiránt is a hallgatók ezen megyében tudják és értik a magyar nyelvet, a vandulus nyelven tartatni szokott templomi isteni tiszteletet megszüntetni szoros kötelességüknek tartásá, az iskolába járó gyermekeket pedig... vandulus nyelven tanítani meg ne merészeljék«.”

Azt is megtudjuk a könyvből, hogy „1817-ben a somogyi gyülekezetek is bekapcsolódtak a reformáció háromezredes évfordulóját ünneplő protestánsok jubiláris ünnepsébe, és templomaikban a Szentháromság ünnepe utáni XXII-ik vasárnapon tartották az ünnepi istentiszteletet. A lelkészek, főpásztori intézkedés folytán, Zsid 10,23–27. alapján prédikáltak, és a híveknek serege mindenütt felbuzdult Krisztus egyházának építésére”.

E települések, gyülekezetek történetének feltárásában alapmunkának számít dr. Jáni Jánosnak *A Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye és gyülekezeteinek története* (Kaposvár, 2004) című nagyszerű könyve. Hiányérzetünk mégis jogos, hiszen a második világháború utáni határsáv, a kitelepítés, a termelőszövetkezetek erőszakos szervezése felgyorsította e községek bomlását, fájdalmas szétszórattatásukat eredményezte. Erről, valamint a Vas megyei vendek Somogyba telepítéséről még mindig alig olvashatunk.

■ DR. HORVÁTH JÓZSEF

Középkori imakönyv a betléri fiókban

A betléri kastély (Szlovákia) átrendezése során elmozdították a barokk komódot, amelynek három fiókját addig is ki tudták nyitni, de az egyik keskeny fiókot soha nem nyitotta ki senki – mondta el Krajči Judit, a Betléri Kastélymúzeum szóvivője. Ebben a fiókban többek között 18–19. századi könyveket találtak, valamint régi képeslapokat, leveleket, bélyeggyűjteményeket. „Az emberi kíváncsiság először a levelekhez, képeslapokhoz vitt, de aztán amikor felfedeztük a kis könyvet, akkor vettük észre, hogy ez a legértékesebb dolog, mivel ez semmire nem hasonlított, amit itt a kastély gyűjteményében van” – nyilatkozta Krajči Judit.

A kastélymúzeum művészettörténésze, dr. Lőrincik Sylvia szerint sem lehetett rögtön tudni, mekkora kincset fedeztek fel. „Amikor megtaláltuk, meglepődtünk, és nem voltunk benne biztosak, hogy 15. századi példányhoz van szerencsénk vagy egy 19. századi másolathoz. Mert ilyen is előfordulhat.”

A múzeum elküldte a könyvecskét a Szlovák Nemzeti Galériának. Dr. Dušan Buran, a galéria régi gyűjteményének szakértője megállapította a mester nevét és magát a műhelyt is. „A kivitelezésből tudjuk, hogy egy flamand műhelyből, Utrechtből, illetve Gentből származik a könyv. Még pontosítani is tudták a szakemberek, hogy feltehetően az 1481-ben meghalt Wiliam Frellan volt a készítője” – mondta a művészettörténész.

A középkorban divatosak voltak a miniatűr, úgynevezett hóraskönyvek, amelyek imákat és zsolozsmákat tartalmaztak. A kitűnő állapotban fennmaradt, alig te-

nyérvnyi nagyságú, kézzel készített betléri imakönyvben a bibliai jeleneteket ábrázoló táblaképeket, a gótikus írással írt latin szöveget a legapróbb részletekig kidolgozták.

A könyvecske mérete csupán 8,5 × 6,5 centiméter, a vastagsága 3 centiméter, 265 oldalt tartalmaz. „Az első tizenhárom oldalon naptár van. A következőkön szövegeket, festményeket láthatunk, szürkés árnyalatban. Ezt grisaille-technikának hívjuk, amely az jelenti, hogy árnyalat az árnyalatban. A betléri könyvecske szürke, fekete és zöld színekben volt megfestve” – ismertette a részleteket Lőrincik Sylvia.

Az imakönyvet Andrassy Ilonának, a kastély egyik utolsó lakójának dedikálta 1934-ben Andrassy Gézané Kaunitz Eleonóra grófnő, Ilona nagymamája. A szakemberek egyelőre tanácstalanok, hogyan került Andrassy Gézané tulajdonába a ritka példány. Ehhez hasonlót, ám nem ilyen díszes kiadást csak az egyesült államokbeli, baltimore-i Walters Art Múzeumban őriznek.

A Szlovák Nemzeti Múzeum, a Szlovák Köztársaság Műemlékvédelmi Hivatala és a *Pamiatky a múzeá* című folyóirat szerkesztősége által alapított múzeumi elismerések 2017. szeptemberi nagyszombati átadásán a 2016-os év felfedezése kategóriában a Betléri Kastélymúzeum vitte el az első díjat a kastélyban megtalált felbecsülhetetlen értékű imádságos minikönyvért. A kastélymúzeumban december 2-án, a tragikus sorsú Andrassy Ilona grófnő születésének századik évfordulóján állítják ki az év múzeumi felfedezését.

Forrás: Szlovákiai Magyar Televíziósok Szövetsége

Kevesebb az 1%

Csökken a személyi jövedelemadójuk egy százalékát egyházaknak felajánlók száma és az egyházaknak juttatott összeg is – derül ki a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által szeptember 15-én kiadott listából. Ugyanígy csökkent a civil szervezetek javára rendelkezők száma és a

számukra juttatott összeg is. A Magyarországi Evangélikus Egyház javára 57 607 adózó rendelkezett, a felajánlott összeg 262 972 000 forint. Tavalyhoz képest ez 6055 felajánlóval, illetve 22 346 577 forinttal kevesebb.

Forrás: Evangélikus.hu

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Főszerkesztő: ILLISZ L. LÁSZLÓ (laszlo.illisz@lutheran.hu)
- Magazinszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER — Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA — A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA — Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS — Új nap — új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA — Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA — Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA — Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: KISS TAMÁS

9 770133 130004

ORATIO OECUMENICA

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük neked a hit ajándékát, amely által teljes bizalommal állhatunk meg előtted. Köszönjük, hogy te magad teszel meg mindent ezért az ajándékért. Ha veszt fényéből, erejéből, te táplálsz. Ha a kétség támadja, te újítod meg bennünk. Ha az élet terhei elfedik, te éleszted újjá.

Kérünk téged az önmagában és a teremtményekben bízó emberiségért. Te adj új és új lehetőséget arra, hogy mind többen vegyék észre a világ kincsei mögött az azokat nyújtó kezdetet. Figyelmeztess bennünket arra, hogy mindenünket ajándékba kaptuk tőled.

Könyörgünk azokért, akik életük terhei miatt nem tudnak rád mint szerető Atyjukra tekinteni. Könyörgünk a megkeseredettekért és azokért, akik az emberi bűn pusztítását rajtad kérik számon. Üresítsd meg azok lelkét, akikben reménytelen fájdalom, magabiztosság vagy harag uralkodik. Kérünk, te adj erőt, hogy a hozzád kiáltók türelemmel és bizalommal tudják megtalálni a szabadulás útját, amelyet elkészítettél számukra.

Könyörgünk gyülekezetünkért. Add, hogy közöttünk minden szó, minden tett, minden alkalom hozzád vigyen közelebb. Kérünk, add, hogy meg tudjuk becsülni mindenkiben a gyülekezetünkért végzett munkát, szolgálatot.

Könyörgünk magunkért. Te látod, ha megkopott hitünk, vagy ha már túl természetesnek vesszük, hogy szerető Atyánknak szólíthatunk. Kérünk, ajándékozz meg újra és újra a hit elevenségével. Te látod, ha kétségeink támadnak, és erőtlenségeink erőt vesznek rajtunk. Te biztass újra és újra igéddel: erőd az erőtlenség által ér célhoz – a mi életünkben és üdvösségünkben is.

Köszönjük, Atyánk, hogy teljes bizalommal mondhattuk el neked kéréseinket. Hallgass meg bennünket Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap

2Móz 20,1-17

Úton a „közös jó” felé

Az Ószövetség olyan „közösségi irodalom”, amelyben egy szokatlan orientációra figyelhetünk fel a „közös jó”, a közösségi boldogulás lehetőségei felé. Az ókori Kelet nagy birodalmaiban az uralkodó és a hozzá kötődő elit számára igazán föl sem vetődött a társadalmi szolidaritás kérdése. A bibliai Izraelben azonban a próféták és a bölcsék fáradhatatlanul intik a hatalmasokat és a gazdagokat a „föld népe”: a szegények és az elesettek iránti érzékenységre és felelősségre.

Az Ószövetség nem hagy kétséget afelől, hogy minden felelősséggérzettel bíró embernek a közös jó felé kell vándorolnia: növekedni, éretté válni a szolidaritás tapasztalatai által, fölemelkedni a személyes érdekei és megannyi önző, másokat kirekesztő cselekedete fölé. Ehhez a közös jóra irányultsághoz a motiváló erőt az „emlékeztető szövegek” nyújtják: „Emlékezz arra, hogy szolgálta Egyiptomban, a fáraó házában...” – olvassuk az Ószövetség számos helyén. A szolgaság földjén, az elnyomás és kizsákmányolás világában élőknek nem adatott minőségi élet, nem adatott igazi közösségélmény sem. A fáraó gazdaságának „dübörögni” kellett; soha, még egy pillanatra sem állt le. Fölemészttette a munkások életerejét, ellehetetlenítette az emberek közötti kapcsolatokat, hiszen nem volt idő az ünnepre, a szomszédolásra, a találkozásokra.

A totalitárius rendszerek arra törekzenek, hogy az elégedetlenség hangjait, a szenvedés kiáltását, amíg csak lehet, elfojtsák. Elérkezik azonban egy pont, ahol felszakad a kiáltás a szenvedők torkából, helyet kap a nyilvános közbeszéd. Izrael fiai és leányai kiáltanak: ez a kiáltás az igazságuk, a szenvedők igazsága. Isten pedig, atyáik Istene meghallja ezt a céltalan kiáltást: az elnyomottak hangját – mint egy mágnes – magához vonzza. Az emberi segélykiáltás isteni döntést indikál. Ez a dramatikus fordulat mozdítja ki a szenvedőket a nyomorúságból egy alternatív világ felé. Ez az exodus, a kivonulás tapasztalata.

Mózes második könyve beszéli el ezt a nagy vándorlást a szolgaság világából a „közös jó” új létformájára. Izrael fiából és leányaiból ezen az úton formálódik igazi közösség, és a történet szerint amikor elérkeznek a Sínai-hegyhez, ezen a helyen történik meg a végérvényes hatalomváltás is. A fáraó rémuralmát – még az emléket is – végleg felváltja a Szövetség JHWH-val: az Élet és Szabadság Istenével. És ezzel megszületik Isten népe, amely új létre hivatott. Innen, ettől a ponttól vezethet tovább az útja az igazi otthon felé.

A tíz ige, amely összefoglalja Izrael közösségi rendjét, ezzel az alapmondattal kezdődik: „Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.” Ez emlékeztető kijelentés arról, hogy az exodus valóság: ez Isten kegyelmes akarat. Arról is szól ez a mondat, hogy Isten, még mielőtt bármit kérne az embertől, mindig ad: életet, szabadságot, jövőt.

Itt, a hegy lábánál Izrael új elköteleződésének leszünk tanúi. Az ínség aggodalma után a gondviselés tapasztalatain át a testvériség

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

gig vezet az út. A szövetségi elköteleződés az emberség gyakorlata. Ezentúl együtt dolgozunk a közös jóért. Mennyire különböznek Isten rendelkezései a fáraóéitól! Isten kijelentett útmutatása: *Tórája* annak bizonyossága, hogy JHWH-nak van egy álma a testvériségről, és van szándéka a közös jó elérésére.

A *Tízparancsolat* nem moralista törvény. Nem is csupán általánosan elfogadott szabályok gyűjteménye. Ezek az útmutatások nem azért vannak, hogy sakkban tartsanak vagy ledorongoljanak embereket. A rendelkezések mindenekelőtt arról szóló kijelentések, hogy kinek a kezében van az egyes ember és a közösség élete, és miként szerveződjön a szociális rend, hogyan valósítható meg a közös jó. A tíz ige mint kijelentett Szó – a gyónási liturgiánk által is – segít, hogy újra és újra el tudjuk képzelni ezt a Másik Világot, és lépéseket tegyünk felé. A názareti Jézus az exodus Istenét szólította „Abbá”-jának. „Keressétek Isten országát!” – hirdette. Vagyis bízzatok az Élet Istenében, és gondozzátok a testvért, a társat – és minden jó lesz. Azok, akik úton vannak az ő nyomában, részesülnek ebben az ajándékban, és erőt kapnak ahhoz, hogy a maguk életén, érdekén túl gondját viseljék a világnak.

■ DR. VARGA GYÖNGYI

Imádkozzunk! Életünk Istene! Vezess ki minket újra és újra önzésünk Egyiptomából, hogy a te országodban együtt munkálkodjunk a közös jóért, akaratod szerint, a Jézus Krisztus által. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 15.) *Amikor elcsüggedt a lelkem, az Úrra gondoltam, és imádságom eljutott hozzád. Jón 2,8 (Lk 22,40; Mk 12,28–34; Róm 14,17–19; Zsolt 5)* Egyszer valaki azt mondta nekem, hogy amikor kétségbeesem, kezdjek el *Halleluját* énekelni. Igen ám, de amikor elcsüggedünk, nem sok kedvünk van dicsőretet énekelni. Amikor megbénít a félelem, a fájdalom vagy a kudarc, akkor lehetetlennek tűnik Isten magasztalásába belefogni. Mégis! A hívó szóra megtenni az első lépést, éneklésre nyitni a lebiggyesztett ajkakat – sokszor ez a legtöbb, amit tehetünk. És ami utána következik, azt hívják úgy, hogy csoda. Félelemből felszabadulás. Bánatból öröm. Kudarcból siker. Magányból Krisztussal való közösség.

Hétfő (október 16.) *Az ég szétfoszlik, mint a füst, és a föld szétmállik, mint a ruha, lakói pedig úgy elhullnak, mint a legyek. De az én szabadításom örökre megmarad. Ézs 51,6 (1Thessz 5,9; Mt 6,1–4; Lk 18,1–8)* Kamaszkoromban nagy hatással volt rám a *Ments meg, Uram!* című filmdráma. Megdöbbentő volt látni, ahogyan egy halálra ítélt bűnöző élete a börtön falai között gyökeres változást vesz. Más megvilágításba helyeződött a rabság és a szabadság fogalma. Isten ugyanis nagyobb szabadságot képes adni, mint bármilyen földi rabság megkötözni. Legyen szó akár a börtönfalakról, akár a bűneink súlyáról, Isten szabadítása mindent felülmúl. És nemcsak ideig-óráig tart, hanem „örökre megmarad”.

Kedd (október 17.) *Zörgessetek, és megnyitattik nektek. Lk 11,9 (Jólé 3,5; Mk 3,31–35; Lk 18,9–17)* Amikor a gyülekezeti leveleket hordjuk ki, mindig bekopogtatunk vagy becsöngetünk az adott háznál, hátha otthon találjuk a címzetteket, és személyesen adhatjuk át nekik a levelet. Ha ajtót nyitnak, pár percen belül jó hangulatú beszélgetés kerekedik, és sokszor beljebb is tessékelnek minket. Örül a szívünk, amikor az Úr Jézus ígéretét látjuk a szemünk előtt beteljesülni. Biztosan tudjuk, hogy a mindenható Isten, aki útnak indít minket az ő szolgálatában – legyen szó akár a legegyszerűbb feladatról –, gondoskodik róla, hogy célba érijünk az ő üzenetével.

Szerda (október 18.) *Az Isten által vetett szilárd alap azonban megáll, amelyre ez van pecsételve: „Ismeri az Úr az övéit, és hagyja el a gonoszt mindenki, aki az Úr nevét vallja!” 2Tim 2,19 (2Sám 12,9a; Énekek 8,4–7; Lk 18,18–30)* Nyáron több olyan vihar söpört végig az országon, amely jelentős károkat hagyott maga után. Kerteket, házakat, autókat tett tönkre. Lelki életünket is sokszor viharok rázzák meg. Veszteségek, hiányok, csalódások.

Isten azonban olyan szilárd alapot épített az övéinek, amelyet nem tehet tönkre egyetlen vihar sem. Ahhoz azonban, hogy erre az alapra ráállhassunk, hátra kell hagynunk a többi alapot, amelybe a bizalmunkat vetjük. Nem állhatunk egyszerre két alapon, két tető alatt, amikor jön a vihar. Bátran álljunk hát rá két lábbal az Istentől kapott szilárd alapra!

Csütörtök (október 19.) *Mily nagyok alkotásaid, Uram! Igen mélyek gondolataid! Zsolt 92,6 (Kol 2,7; Gal 5,13–18; Ez 1,1–21)* Szépen kidolgozott festményeknél mindig elcsodálkoztam azon, hogyan lehet mindezt megfesteni. Aztán egy kiállításon láttam, hogy mennyi tanulmány, vázlat, próbálkozás előzi meg a legelső ecsetvonást. A zsolttáros ószinte csodálattal beszél Isten alkotásairól, de nemcsak azt látja, ami a szemé előtt van, hanem felismeri bennük Isten mély gondolatait. Az értelmes teremtést, a céllal való alkotást. Isten nem vetette vázlatlapokra a terveit, de ha körbenézünk a teremtett világban, felismerhetjük az ő bölcsességét.

Péntek (október 20.) *[Isten] férfivá és nővé teremtette, megáldotta, és embernek nevezte őket teremtésük napján. 1Móz 5,2 (Róm 12,10; Róm [14,20b–15,1]15,2–6; Ez 1,22–28)* Isten megajándékozott minket a gondoskodás és felelősségvállalás örömeivel, amikor társakat teremtett mellénk. Érdekes végiggondolni, mennyi szó mutatja azt, hogy társakká teremtett minket Isten. Házastárs, bajtárs, szobatárs, osztálytárs, évfolyamtárs, szakértárs, munkatárs, embertárs... Miért áldás az, hogy Isten mellénk teremtette őket? Azért, mert szerethetjük őket, vigyázhatunk rájuk, felelősséget vállalhatunk értük. Isten az ő gondviselő munkájának a részesévé tett minket, hogy megtapasztalhassuk a gondoskodás örömeit.

Szombat (október 21.) *Jézus pedig ezt mondta neki: Leányom, hited megtartott téged, menj el békességgel! Lk 8,48 (Zsolt 39,8; Mt 5,17–24; Ez 2,1–3,3)* Jézus ruháját hittel érinti meg egy tízenkét éve beteg asszony, és azonnal meggyógyul. Jézus ránéz a sokat szenvedett asszonyra, és leányomnak szólítja őt. Tulajdonképpen azt mondja Jézus, hogy az asszony Isten gyermeke. Példaként áll ő előttünk, hiszen gyermeki hittel és bizalommal közeledik ahhoz, akitől a gyógyulását reméli. És nem hiába. Gyógyulását követően Jézus békességgel bocsátja el őt. A zsidó gondolkodásban a békesség átfogó értelmű. Magába foglalja a nyugalmat, a jólétet, az egészséget, az elégedettséget, a harmóniát. Mindazt, amiben addig az asszony hiányt szenvedett. Most pedig Krisztusban mindez az övé lett.

■ PÁPAI-TÓTH ORSOLYA

HIRDETÉS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

196 oldal, 120x190 mm, kartonált, 1690 Ft

Hermann-Joseph Frisch

Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!

Levélváltás

„Luther Márton reformátor és Ferenc pápa között a fiktív levélváltás történelmileg is lehetetlen. Ugyanakkor nagyon izgalmas, ha a kereszténységnek ez a két kiemelkedő egyénisége – akik a nagy felekezetek közül kettőt képviselnek – párbeszédre lép egymással. Vajon mit írna egymásnak ez a két valójában nagyon is eltérő vérmérsékletű ember?

Milyen témákkal foglalkoznának az időközben kialakult hagyományok tükrében? A két felekezet immár ötszáz esztendeje elszakadt egymástól. A mai körülmények már nem felelnek meg a 16. század eleji állapotnak. Mit mondanának a hitről, az egyházzal, az egyházi hivatalról?

A Luther Márton által ötszáz évvel ezelőtt felvetett legfontosabb témákkal kapcsolatosan mindketten állást foglalnak ennek a könyvnek a leveleiben. Derű, türelem, komolyság és békességre törekvés jellemzi ezeket az írásokat. Bárcsak a reformáció idején a konfliktusban részt vevők ilyen derűt, türelmet, komolyságot és békülékenységet tanúsítottak volna egymás iránt! Mennyi szenvedést kerülhetek volna el az európai emberek, de a keresztény egyházak is világszerte!”

A *Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!* című könyv bemutatójára 2017. október 9-én 19 órai kezdettel a budavári evangélikus szabadegyetem soron következő, rendhagyó alkalmán kerül sor. A kiadványt bemutatják: dr. Beer Miklós váci megyés püspök és dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök. Helyszín: a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnája (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.). A belépés ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között

www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

ÚJ SZÍVET ADOK NEKTEK, ÚJ LELKET ADOK BELÉTEK

PROGRAM

9.40: Közös éneklés Győri János Sámuel vezetésével

10.00: Köszöntés, ima – Szemerei János, dr. Hafenscher Károly

IGEHIRDETÉS – „ÚJ SZÍVET ADOK NEKTEK, ÚJ LELKET ADOK BELÉTEK”

(Ez 36,26a) – Ulrich Parzany (tolmács: Bukovszky Ákos)

ÁLDOM SZENT NEVED! – Selah muravidéki dicsőítő csapat

11.30: Bibliakörök, szekciók

Ulrich Parzany (templom)

Malik Péter – imaközösség (gyülekezeti kisterem, I. emelet)

Dr. Fabiny Tamás (gyülekezeti terem, I. emelet)

Lázárné Skorka Katalin (gimnázium, alagsori terem)

Bakay Péter (gimnázium, 12. terem)

Aradi György (gimnázium, 15. terem)

Lupták György (gimnázium, 17. terem)

Szemerei János (gimnázium, 18. terem)

Dr. Hafenscher Károly (gimnázium, 21. terem)

Bozorády András (gimnázium, 22. terem)

Zsarnai Krisztián (gimnázium, 24. terem)

Endreffy Géza (gimnázium, 27. terem)

Verasztó János (gimnázium, 23. terem)

B. Pintér Márta (gimnázium, 26. terem)

Deák László (gimnázium, 28. terem)

Koháry Ferenc (gimnázium, 33. terem)

Cselovszky Ferenc (gimnázium, 37. terem)

Luther asztalánál – Marosán Csaba színművész, Kolozsvár

(gimnázium, dísterem)

A digitális nemzedék megszólíthatósága – Miklya Luzsányi Mónika

(gimnázium, tornaterem)

Képmeditáció a reformációról – a múzeum munkatársai

(Evangelikus Országos Múzeum, előadóterem)

12.45: Ebédszünet (az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: Tanúságtétel

MIT TETT VELEM AZ ISTEN? – dr. Garádi Péter, Németh Mihály, Deme János

15.00: Istentisztelet úrvacsorával – Gáncs Péter

IGEHIRDETÉS – „MEGBOCSÁTTATTAK A TE BŰNEID” (Lk 7,36–50)

– Szeverényi János

Gyermekfoglalkozás lesz a Kisdeák óvoda termeiben a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) vezetésével. Gyülekező az I. emeleten.

Az alkalomra mindenkit szeretettel vár a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága.

REFORMÁCIÓ MA

ORSZÁGOS
EVANGELIZÁCIÓ

2017. OKTÓBER 14.

SZOMBAT

10–16 ÓRA

BUDAPEST, DEÁK TÉRI
EVANGÉLIKUS TEMPLOM

2017 LUTHER
REFORMÁCIÓ 500